

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Ženy jako specifická skupina resocializační pedagogiky

Bc. Markéta Hegerová

Diplomová práce

2018

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Markéta Hegerová**
Osobní číslo: **H16493**
Studijní program: **N7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Resocializační pedagogika**
Název tématu: **Ženy jako specifická skupina resocializační pedagogiky**
Zadávající katedra: **Katedra věd o výchově**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Diplomová práce analyzuje problematiku žen v kontextech resocializační pedagogiky. Zaměřuje se zejména na vymezení resocializační pedagogiky, instituce, které se resocializačnímu procesu věnují. Jedná se zejména o Vazební věznice a Probační a mediační službu, ve kterých bude rovněž realizován výzkum. V teoretické části vedle vymezení výše uvedené problematiky se zaměříme na ženy jako specifickou sociální skupinu zejména ve vztahu k resocializační pedagogice. Empirická část práce se věnuje smíšenému typu výzkumu, kde v kvantitativní strategii (za použití techniky dotazníku) se pokusíme analyzovat dominantní determinanty resocializačního procesu u žen a v strategii kvalitativní (za použití triangulace: rozhovor, pozorování, obsahová analýza) se pokusíme objasnit vztahovou rovinu mezi odsouzenými či propuštěnými ženami z výkonu trestu odnětí svobody a fungování napomáhajících sociálních institucí. Výsledky empirického výzkumu obohatí teorii a praxi resocializační pedagogiky, zejména v oblastech návrhů a opatření.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

- BIEDERMANOVÁ, E., PETRAS, M.** Možnosti a problémy resocializace vězňů, účinnost programů zacházení. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. 98 s. ISBN 978- 80-7338-115-8.
- ČERNÍKOVÁ, V.** Sociální ochrana: terciární prevence, její možnosti a limity. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 244 s. ISBN 978-80-7380-138-0.
- HOLÁ, L. a kol.** Mediace a možnosti využití v praxi. 1. vyd. Praha: Grada, 2013. 512 s. ISBN 978-80-247-4109-3.
- KONOPCZYNSKI, M.** Metody twórczej resocjalizacji. 2. vyd. Warszawa: PWN, 2010. s. 217. ISBN 987-83-01-14852-2.
- MÜHLPACHR, P.** Sociopatologie. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 194 s. ISBN 978-80-210-4550-7.
- REICHEL, J.** Kapitoly systematické sociologie. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, 260 s. Andragogika. ISBN 80-864-3280-7.
- ŠPANKOVÁ, J.** Resocializácia odsúdených. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 177 s. ISBN 978- 80-7380-484-8.
- ŠTERN, P. OUŘEDNÍČKOVÁ, L. DOUBRAVOVÁ, D.** ed. Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů. Praha: Portál, 2010. 212 s. ISBN 978-80-7367-757-2.
- VETEŠKA, J.** Mediace a probace v kontextu sociální andragogiky. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 251 s. ISBN 978-80-7478-898-7.
- ŽATECKÁ, E.** Postavení a úkoly Probační a mediační služby. 1. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2007. 136 s. ISBN 978-80-87071-55-7.

Vedoucí diplomové práce: **prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.**
Katedra věd o výchově

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2017**

Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2018**

prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.
děkan

L.S.

Ing. Jaroslav Myslivec, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2017

Prohlášení:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích, dne 13.3.2018

Bc. Markéta Hegerová

Poděkování:

Velice děkuji tímto prof. PhDr. Pavlu Mühlpachrovi, Ph.D., za všestrannou pomoc a především odborné vedení. Dále bych chtěla poděkovat panu prof. PhDr. Karlu Rýdlovi, CSc. za jeho vstřícnost a rychlé jednání. Poděkování patří rovněž odborným zaměstnancům Probační a mediační služby, a především vychovateli ve věznici Světlá nad Sázavou, za jeho pomoc při realizaci výzkumu práce.

ANOTACE

Diplomová práce se zaměřuje na ženskou populaci z oblasti resocializace. Práce obsahuje osm kapitol a člení se na dvě části: na část teoretickou a část praktickou. Teoretická část představuje problematiku resocializace, dále systémové možnosti resocializace a obeznámení žen, především z pohledu protiprávní činnosti či obeznámení s věznicí Světlá nad Sázavou, kde je realizován hlavní výzkum. Praktická část dále seznamuje jak s kvalitativním, tak kvantitativním výzkumem, kde kvantitativní výzkum je stěžejním výzkumem této práce. Obě kapitoly obsahují stanovený cíl, metodologii, vyhodnocení a souhrn výsledných dat.

KLÍČOVÁ SLOVA

Resocializace, probační a mediační služba, Světlá nad Sázavou, výkon trestu

TITLE

women as a specific group of resocialization pedagogy

ANNOTATION

The diploma thesis focuses on the female population from the field of resocialization. The thesis contains eight chapters and is divided into two parts: the theoretical part and the practical part. The theoretical part presents the issue of resocialization, the systemic possibilities of resocialization and familiarization of women, especially from the point of view of illegal activities or familiarization with Světlá nad Sázavou prisons where the main research is carried out. The practical part will be focused on both qualitative and quantitative research, where quantitative research is the core research of this work. Both chapters contain the objective, methodology, evaluation and summary of the resulting data.

KEYWORDS

Resocialization, probation and mediation service, Světlá nad Sázavou, execution of punishment

0 Obsah

Úvod.....	13
1 PROBLEMATIKA RESOCIALIZACE.....	14
1.1 Vymezení pojmů	14
<i>Socializace</i>	14
<i>Resocializace a resocializační proces</i>	16
<i>Koncepce tvořivé resocializace</i>	18
1.2 Metody resocializace.....	19
1.3 Programy zacházení a probační programy	23
2 SYSTÉMOVÉ MOŽNOSTI RESOCIALIZACE	30
2.1 Systém vězeňství v ČR.....	30
2.2 Výkon trestu odnětí svobody	34
2.3 Probační a mediační služba.....	38
3 ŽENY JAKO SPECIFICKÁ SOCIÁLNÍ SKUPINA.....	46
3.1 Postavení ženy.....	46
3.2 Kriminalita žen.....	49
3.3 Věznice Světlá nad Sázavou	52
4 VÝSLEDKY KVALITATIVNÍHO VÝZKUMU	59
4.1 Stanovení výzkumného cíle	59
4.2 Metodologie výzkumného šetření	59
4.3 Účastníci výzkumu a jeho průběh	60
4.4 Vyhodnocení výzkumných dat, interpretace výsledků	60
4.5 Shrnutí.....	66
5 VÝSLEDKY KVANTITATIVNÍHO ŠETŘENÍ.....	68
5.1 Stanovení výzkumného cíle, formulace VO	68
5.2 Metodologie výzkumu	69
5.3 Výzkumný vzorek a průběh šetření.....	69

5.4	Zpracování dat	70
5.5	Vyhodnocení získaných dat, interpretace výsledků	71
5.6	Ověření hypotéz	103
5.7	Shrnutí	107
6	ZÁVĚR	109
7	POUŽITÁ LITERATURA	111
8	PŘÍLOHY	117

SEZNAM ILUSTRACÍ A TABULEK

Obrázek 1 Osoby ve výkonu trestu v letech 2006-2016.....	51
Obrázek 2 Charakter trestných činů a vražd spáchaných ženami za rok 2016.....	52
Obrázek 3 Procentuální vyjádření počtu zaměstnaných osob ve výkonu trestu v letech 2010-2016	56
Obrázek 4 Kolik je Vám let?	71
Obrázek 5 Odkud pocházíte?	72
Obrázek 6 Z jaké rodiny pocházíte?	73
Obrázek 7 Jste ve VT odnětí svobody poprvé?	76
Obrázek 8 Počet odsouzení žen	76
Obrázek 9 Máte děti?.....	78
Obrázek 10 Jaké máte vztahy s ostatními odsouzenými?.....	80
Obrázek 11 Našla jste mezi odsouzenými osobu, které můžete plně důvěřovat?	81
Obrázek 12 Jaké máte vztahy s ostrahou?	82
Obrázek 13 Jaké máte vztahy s vychovateli	82
Obrázek 14 Jste spokojena s programem zacházení?	83
Obrázek 15 Plníte aktivně program zacházení?.....	84
Obrázek 16 Jste ve výkonu trestu pracovně zařazena?.....	86
Obrázek 17 Vzděláváte se ve výkonu trestu?	87
Obrázek 18 Využíváte služby kaplana ve věznici?	89
Obrázek 19 Co je pro Vás největší motivací, dostat se ven z vězení?.....	90
Obrázek 20 Uvažujete o zařazení do projektu KŠ II?.....	91
Obrázek 21 Uvažujete o zařazení do projektu parole?	91
Obrázek 22 Dostáváte zvenčí balíčky?	92
Obrázek 23 Navštěvuje Vás někdo zvenčí?.....	93
Obrázek 24 Podporuje Vás někdo zvenčí finančně?.....	94
Obrázek 25 Je Vám poskytnuta dostatečná zdravotní péče v případě potřeby?.....	95
Obrázek 26 Vyhovuje Vám řád věznice?	99
Obrázek 27 Budete se mít kam vrátit po Vašem propuštění na svobodu?.....	101
Obrázek 28 Věříte, že výkon trestu je pro Vás natolik poučitelny, že budete dělat vše pro to, abyste se sem už nikdy nevrátila?.....	102
Obrázek 29 Empirická četnost 1	103

Tabulka 1 Kapacita a naplněnost Věznice Světlá nad Sázavou ke dni 25. 9. 2017	53
Tabulka 2 Přehled kódů	60
Tabulka 3 Kolik je Vám let?	71
Tabulka 4 Kolik je Vám let?	72
Tabulka 5 Z jaké rodiny pocházíte?	73
Tabulka 6 Kdo se o Vás v dětství převážně staral?	74
Tabulka 7 Jaký trestný čin jste spáchala?	75
Tabulka 8 Jste ve VT odnětí svobody poprvé?	76
Tabulka 9 Jaká výše trestu odnětí svobody Vám byla uložena?	77
Tabulka 10 Máte děti?	78
Tabulka 11 Počet dětí	78
Tabulka 12 Jste v kontaktu se svými dětmi?	79
Tabulka 13 Způsob kontaktu	79
Tabulka 14 Jaké máte vztahy s ostatními odsouzenými?	80
Tabulka 15 Našla jste mezi odsouzenými osobu, které můžete plně důvěřovat?	81
Tabulka 16 Jaké máte vztahy s ostrahou?	82
Tabulka 17 Jaké máte vztahy s vychovateli?	82
Tabulka 18 Jste spokojena s programem zacházení?	83
Tabulka 19 Jste spokojena s programem zacházení?	84
Tabulka 20 Jste ve výkonu trestu pracovně zařazena?	86
Tabulka 21 Vzděláváte se ve výkonu trestu?	87
Tabulka 22 Vzděláváte se ve výkonu trestu?	89
Tabulka 23 Co je pro Vás největší motivací, dostat se ven z vězení?	90
Tabulka 24 Uvažujete o zařazení do projektu KŠ II?	91
Tabulka 25 Uvažujete o zařazení do projektu parole?	91
Tabulka 26 Dostáváte zvenčí balíčky?	92
Tabulka 27 Navštěvuje Vás někdo zvenčí?	93
Tabulka 28 Podporuje Vás někdo zvenčí finančně?	94
Tabulka 29 Je Vám poskytnuta dostatečná zdravotní péče v případě potřeby?	95
Tabulka 30 Jaké služby využíváte?	96
Tabulka 31 Vyhovuje Vám řád věznice?	99
Tabulka 32 Budete se mít kam vrátit po Vašem propuštění na svobodu?	101
Tabulka 33 Věříte, že výkon trestu je pro Vás natolik poučitelny, že budete dělat vše pro to, abyste se sem už nikdy nevrátila?	102

Tabulka 34 Teoretická četnost 1	103
Tabulka 35 Empirická četnost 2 Tabulka 36 Teoretická četnost 2	104
Tabulka 37 Porovnání EČ a TČ 2	104
Tabulka 38 Empirická četnost 3	105
Tabulka 39 Teoretická četnost 3	105
Tabulka 40 Data pro hypotézu č. 4	106
Tabulka 41 F test.....	106
Tabulka 42 Dvouvýběrový t-test s rovností rozptylů	106

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

ČR	Česká republika
TZV	Takzvaně
VTOS	Výkon trestu odnětí svobody
TČ	Trestný čin
ČNR	Česká národní rada
SČMSD	Svaz českých a moravských spotřebních družstev
VSČR	Vězeňská služba České republiky

ÚVOD

Diplomová práce je zaměřena na ženy, které se potýkají s protiprávním jednáním. První záznamy o ženské kriminalitě se objevily koncem 19. století, ovšem pozornost se jí začala věnovat až ve 20. století. Na základě statistik lze říci, že nejvíce trestné činy páchají ženy bezdomovkyně a nejméně vdané ženy. Dále na základě kriminálních statistik lze vyvodit, že kriminalita žen je ve velmi malém zastoupení. V dnešní době jsou již tři ženské věznice, a to Světlá nad Sázavou, Opava a Velké Přílepy. Veškerá protiprávní jednání ať už u žen, mužů či dětí je zapotřebí opatřit resocializací, která napomůže zabránit opakovanému nevhodnému chování a pomůže začlenění jedince zpět do běžného života.

Téma z této oblasti jsem si vybrala na základě praxe v Probační a mediační službě na Vysočině. Dále pro možnost výzkumu ve věznici Světlá nad Sázavou a především proto, že mě tato oblast zajímá i do budoucna.

Cílem teoretické části diplomové práce je obeznámit čtenáře s problematikou tohoto tématu, kterou se zabývají první tři kapitoly. První kapitola je zaměřena na vymezení základních pojmů vztahující se k této problematice. Dále je zde i program zacházení, který je nedílnou součástí každé věznice. Druhá kapitola obsahuje informace o vězeňství v ČR, výkonu trestu odnětí svobody a popis Probační a mediační služby jakožto instituce, která je nezbytná v práci s lidmi protiprávního jednání. Poslední teoretická kapitola se zaměřuje na postavení žen ve společnosti, dále kriminální oblasti žen a v neposlední řadě ženské věznici Světlá nad Sázavou.

Obecným cílem praktické části práce je zejména vymezení dominantních determinantů odsouzených žen. Výsledná data budou obohacem zejména pro věznici Světlá nad Sázavou, dále pro veřejnost, která bude mít možnost představy o životě odsouzených žen. Praktická část začíná od čtvrté kapitoly. Ta je věnována kvalitativnímu výzkumu, který je realizován pomocí rozhovoru s probační úřednicí z kraje Vysočina. Následující kapitola se věnuje hlavnímu výzkumu této práce, tedy kvantitativnímu výzkumu. Tento výzkum je realizován dotazníkovou formou, který se uskutečnil ve věznici Světlá nad Sázavou u odsouzených žen.

Obě výzkumné kapitoly obsahují výzkumný cíl, metodologii, popis výzkumného vzorku a jeho průběh, vyhodnocení dat a shrnutí. Kapitulu diskusi nevymezují, neboť je vše obsaženo v částech textu (shrnutí, závěr).

1 PROBLEMATIKA RESOCIALIZACE

1.1 Vymezení pojmů

Socializace

Pojem socializace má široký význam. Můžeme se s ním setkat například v ekonomii, kde toto slovo označuje opak privatizace. V sociální psychologii tento pojem chápeme jako výchozí biopsychický organismus novorozence, který je postupně přetvářen v organismus společensky začleněný, díky kulturním vlivům transformované a v interakcích prožívající a jednající osobnosti. Během života každého jedince se postupně objevují nové socializační problémy a úkoly, které musí daný jedinec zvládnout (Helus, 2015, s. 104).

V širokém slova smyslu znamená socializace celoživotní vývojový proces, kdy se každý lidský jedinec stává bytostí společenskou. Jedinec se adaptuje na kulturně-sociální prostředí, ve kterém žije. Postupně se osamostatňuje a navazuje sociální kontakty (Šándorová, 2015).

Socializace je velice komplexní proces, neboť začíná v novorozeneckém věku, tedy od narození, realizuje se převážně v rodině, pokračuje ve škole a v zaměstnání. Je ovlivňována masmédií, ale i příslušností ke kontaktním pracovním či zájmovým skupinám. Vede k osvojování určitých sociálních rolí každého jedince, tj. způsobů chování, které okolí od jedince očekává vzhledem k věku, pohlaví a společenskému statusu (Nakonečný, 2000, s. 58). Nezastupitelná role v socializačním procesu je role rodiny, která je velmi zásadní, neboť zajišťuje socializační rámec a poskytuje dítěti adekvátní podněty v rámci jeho výchovy. Rodina také předává novým členům určitou kulturu a podílí se na sebezapojení a sebehodnocení dítěte (Šándorová, 2015, s. 63-64).

Nakonečný ve své publikaci uvádí, že se v podstatě jedná o proces učení, a to zejména sociální učení, neboť je uskutečňováno od nejranějšího věku dítěte, které přichází do styku se sociálním okolím, tj. kontakt dítěte s rodinou. Tato interakce je však individuální. Je ovlivněna vrozenou konstitucí individua, lidskými druhovými vlohami a zejména dědičností. Do vrozené konstituce můžeme zahrnout specifické zvláštnosti smyslových orgánů, stavby mozku a jeho funkcí, dále i vrozené způsoby chování. Bylo dokázáno, že neexistuje jednotné pojetí socializace, na nichž by se definice dala založit (Nakonečný, 2000, s. 57).

Slovo socializace vzniklo až ve 20. letech minulého století a od té doby prošlo čtyřmi fázemi:

1. V první fázi, která se datuje dvacátá až čtyřicátá léta 20. století má pojem spíše kulturněantropologický, a to se značně projevilo pro mocenskou politiku. Zaměřovalo se na adaptaci domorodců koloniálních území v Africe a Asii, na kulturní normy a zvyklosti obyvatel. Zájem byl o kulturní odlišnost. Socializace byla tedy chápána ve smyslu mocenské inkulturace čili vnucování nových kulturních vzorců.
2. V druhé fázi dominuje orientace na oblast klíčové závažnosti pro Spojené státy, která byla také hlavním subjektem zabývajícím se sociálněpsychologickým bádáním té doby. Výzkumy byly zaměřené na přistěhovalce, přicházející do Spojených států v masových vlnách. Tito lidé byli nuceni osvojit si americký způsob života, jejich normy a hodnoty. Pokud tak neučinili, byli odsouzeni k živoření ztroskotanců a deviantů, stávali se celospolečenskou zátěží. V této době se vedle pojmu socializace objevuje pojem sociální deviace či subkultur.
3. Třetí fáze znamená důrazné uplatňování sociálněpsychologického hlediska. Jednalo se o výzkum zejména psychických mechanismů a procesů, které jsou nositeli přetváření socializačních požadavků do vývoje individuální osobnosti, tedy do jejich vlastností, hodnotových orientací, způsobů chování a jednání. Aplikují se zde poznatky o učení, neboť socializace je v neposlední řadě učení. Socializující jedinec se má naučit žít v souladu s požadavky prostředí a přejímat kulturní vzorec. Zvýšená pozornost je věnována dětství a mládí jedince, kdy se utváří základ osobnosti.
4. V konečné čtvrté fázi je socializace celoživotním vývojovým procesem. Od narození až do konce života každého jedince. Člověk se přizpůsobuje a reaguje na události, které se mu postaví do života, např. narození dítěte, uzavření svazku manželského, nemoc, penze (Helus, 2015, s. 105-107).

Na základě vůdčích socializačních témat v průběhu života jedince můžeme socializaci dělit na:

- Primární, která probíhá od narození do nástupu dítěte do školy. Prostředím je zejména rodina. Jsou zde předávány základní kulturní návyky. Hodnoty, normy a způsoby chování, získané v tomto období jsou velmi pevně zainteresovány. Velkou úlohu zde hraje pocit bezpečí, láskyplnost a prožitek domova s určitým řádem.
- Sekundární socializace se již neopírá o primární citový vztah, ten bývá často zaměnitelný. Hlavním zdrojem rozvoje samostatného jedince spočívá v možnosti

zaujímat k předkládaným hodnotám a normám kritická stanoviska. Nekritické přijímání vede k resocializaci, tedy k netvůrčí, pasivní, nezodpovědné osobnosti. Zde dítě překračuje rámec domova a vstupuje do společenské instituce, která na ně klade nový typ nároků (Reichel, 2008, s. 162-163).

Socializaci lze také vyčlenit na základně její funkčnosti, a to na funkční a dysfunkční. V případě funkční socializace se jedinec začleňuje, nachází své místo, realizuje vztahy. V případě dysfunkční socializace mluvíme o člověku, který má v utváření svých interpersonálních vztahů značné potíže. Jeho jednání je asociální, to znamená, že žije proti lidem, nebo na úkor jiných lidí. Na vznik dysfunkční socializace má velký vliv rodina a blízká společnost (Helus, 2015, s. 122-123).

Studium socializace osobnosti je pro pedagoga důležitá zejména v tom, že vysvětluje, jak sociální okolnosti života jeho žáků ovlivnily vlastnosti, postoje ke vzdělání a výchově či předpoklady pro školní úspěšnost a životní uplatnění. Učitel orientující se v této oblasti lépe rozumí svým žákům, což mu umožňuje efektivněji působit na nápravu negativních jevů, které předchozí socializace navodila (Helus, 2015, s. 107).

Resocializace a resocializační proces

Velký psychologický slovník definuje pojem resocializace jako opětovné zapojení člověka propuštěného z dlouhodobé ústavní, vězeňské, nemocniční, či jiné péče do otevřené společnosti (Hartl, 2010, s. 499). Dle slovníku sociální práce je tento pojem vysvětlen jako návrat ke společensky přijatelnému způsobu chování u lidí, kteří se od něj nějakým způsobem odchýlili. Doprovází ho změna postojů a hodnotové orientace (Matoušek, 2013, s. 183).

Potřeba resocializace je prakticky možná ze dvou důvodů, a to že resocializaci vyžadují jedinci, kde byla problémová již socializace primární a nejsou sami schopni správně fungovat ve společnosti vyžadující dané podmínky. Druhou skupinou lze označit jedince, u kterých byl proces socializace bezproblémový, ale na základě nepříznivé životní situace, životních zvrátů či jakékoli krize došlo k přerušení socializace, tudíž se osoba přestala orientovat v normách dané společnosti. Tyto osoby lze označit za osoby sociálně vyloučené, tedy osoby, které plně neparticipují na ekonomickém, politickém a sociálním životě společnosti, anebo kdy jejich přístup k životu jim neumožňuje dosáhnout životní standard, který se považuje společností, v níž žijí (Šándorová, 2015). Můžeme také říci, že resocializace se používá u osob, které jsou společností označeny za devianty, tedy za osoby, které se odchylují od soustavy hodnot, norem

a zvyklostí, kterými se řídí ve své většině společnost a které dávají řád mezilidskému soužití. Tito lidé ohrožují společnost, která se brání trestáním a nápravou těchto lidí, tedy trest, léčba, resocializace či převýchova. Deprivace může vzniknout na základě rané deprivace kdy došlo k neuspokojení citové stránky v dětství, dále na základě traumatických zážitků a životních krizí, na základě anomie, na základě osvojené subkultury, dle stigmatizace (Helus, 2015, s. 172-187).

Resocializační proces je vždy individuální a adekvátní k činnostem, kterými se zabývá právě resocializační pedagogika. Ve vztahu k VTOS má jedinec možnost využít nepřetržitě péče, tedy péče před, během i po výkonu trestu (Černíková, 2008, s. 214–215). Předmětem zájmů je zejména proces výchovy a vzdělávání jedinců. Jinými slovy je resocializace složitý proces především nápravy a změny nedostačující socializace. Velký vliv má sociální prostředí, které působí na jedince či skupinu, dále vnitřní biologické faktory, psychické poruchy nebo poruchy osobnostního charakteru. Tyto faktory následně negativně ovlivňují proces socializace či resocializace, který probíhá v příznivém sociálním prostředí a podmínkách, kde působení skupiny, pro kterou jsou charakteristická určitá pravidla, bude jedinci přispívat k motivaci sociální činnosti.

System resocializační výchovy můžeme rozdělit na:

1. Disciplinárně izolační – kde se jedná o autoritativní systém, kde se neklade důraz na individualitu, neboť není prostor. Zde je dominantní příkazový způsob práce vychovatele. Pozitivum přináší krátké časové intervaly především u silně narušených jedinců.
2. Progresivní – systém úrovní nebo sekcí. Každá úroveň, má svá stanovená pravidla. Plnění zajišťuje následný přechod na vyšší úroveň.
3. Borstalský – varianta progresivního systému. Důraz je kladen na individuální působení, umožňuje zkušební propuštění ze zařízení.
4. Heterogenní – program je určen diferencovaným skupinám (bez ohledu na věk, zájmy fyzické možnosti apod.).
5. Elektický – také komplementární. Resocializačním prostředím jsou např. školní dílny, zemědělské hospodářství.
6. Individuální – jedná se o nejnáročnější program, kdy je jedinec v centru zájmu. Klade se důraz na individuální přístup. Nutné jsou dobře propracované didaktické plány a kvalita sociálních pracovníků a služeb. Úspěšnost a rychlost resocializace závisí

například na motivaci jedince přejímat nové vzory chování, sociální normy a akceptování nových autorit (Stankowski, 2003).

Cílem resocializace, či samotného resocializačního procesu je hledání nových řešení. Spočívá na obrácené hierarchii hodnot, to znamená, že u sociálně nepřizpůsobivých jedinců, kteří mají společensky nežádoucí a neakceptující hodnoty je zapotřebí resocializace, tedy změny hodnotového systému tak, aby byl akceptovatelný a shodný s hodnotovým systémem dané společnosti (Stankowski, 2003).

Personalizace je výsledkem vyváženosti obou hlavních cílů socializace. Tedy cíle, který dbá, aby jedinec byl individualizačně autonomizován na jedné straně a současně i cíle, které dbají na sociální integraci jedince. Charakteristiky, kterými se personalizovaný jedinec vyznačuje je sebeřízení (schopnost určování smysluplných životních cílů a jejich dosahování), tvořivost (projevuje se například v umění, vědě, podnikání, trávení volného času. Podstatou je, že život je uchopen tvořivým způsobem), vnitřní harmonie, pospolitost (schopnost hloubkových, trvalých vztahů, kde se může jeden spolehnout na druhého) a transcendence (člověk není spoután sám sebou a egoismem úzce osobních potřeb, vidí sám sebe a svůj svět zeširoka v kontextu nadřazených hodnot a cílů, pro které je schopen oběti) (Helus, 2015, s. 198).

Koncepce tvořivé resocializace

Tvořivá resocializace má pět základních charakteristik, které se liší od současného, tradičního způsobu chápání resocializační výchovy. Mezi charakteristiky patří, že tvořivá resocializace představuje resocializaci jako proces rozvíjení potenciálů, dále, že sociální nepřizpůsobivost je problémem chybné identity. Za třetí, cílem resocializace je vytvoření nové identity, za čtvrté, metodou dosahování cíle je rozvoj strukturálních činitelů a mechanismů poznávacích a tvořivých procesů. Pátou charakteristikou je trénování autoprezentace vizualizovaných parametrů identity jako způsob a metoda dosahování cíle.

Pojetí tvořivé resocializace je propojeno s resocializační pedagogikou a interdisciplinární vědou zabývající se metodologií tvořivosti. Teoretická východiska tedy čerpá z heuristických teorií, kriminologie, sociologie, psychologie a pedagogiky. Zabývá se potenciály sociálně nepřizpůsobivých osob, což znamená, že cílem metod je hledat a rozvíjet potenciály osob, vytvářet perspektivy tvoření nové identity. Metody tvořivé resocializace aktivizují rozvoj sociálně nepřizpůsobivých osob a rozvíjí materiální a sociální efekty tvořivosti. Potenciály, které jsou rozvíjeny mají vliv na novou identitu. V procesu zacházení osoby získávají nové

poznávací kompetence, díky kterým mohou vhodněji řešit životní situace. Podstata je v pedagogické pomoci a stanovení dalšího rozvoje sociálně nepřizpůsobivého jedince, který si utváří svoji budoucnost. Důležité je pochopení příčin špatného chování a postojů a být připraven na změnu nové sociální identity vznikající iniciováním sociálního procesu adaptace vlastních forem aktivit, které se opírají o ukotvené potenciály (Konopczynski, 2013).

1.2 Metody resocializace

Výchovné metody, které se užívají v resocializaci, vycházejí z metod pedagogických. V současné době jsou metody klasifikovány podle kritérií, které podtrhávají jejich vlastnosti. Základními kritérii jsou čas a místo použití užitých technik a v neposlední řadě prostředky působení, jako jsou osobní hodnoty, formální a neformální skupiny, kultura či společenská situace. Vše je vzaté s ohledem na osobu vychovávaného i vychovávajícího (Stankowski, 2003).

Skupina metod, kde je zahrnut způsob užívání technik vychovávající osobou je:

1. Metoda přímého výchovného vlivu, kam patří zejména předkládání návrhů, přesvědčování, osobní příklad, vyjadřování nesouhlasu či souhlasu, zavádění sebevýchovy, školní ocenění, vyjádření názoru, uvědomování a přesvědčování, nácvik a návyk. V těchto metodách je přímá reakce a komunikace právě mezi osobou vychovávající a vychovávaným. Tento model se v praxi užívá tzv. psychotechnicky.
2. Metoda nepřímého výchovného vlivu, což je například skupina metod situačního vlivu, pozitivní a negativní posílení, uvědomování důsledků chování, instruování, organizování zkušeností, prvky sociotechnické a trénink. Tyto metody obsahují rozdílné formy a druhy, které lze označit za sociotechnické a kulturní vzory.
3. Metoda samosprávy vychovávaných jedinců, kde užití v praxi naráží na mnoho překážek spojených například s trestní a civilní odpovědností vychovatele, resocializační institucí či organizačním řešením. Z tohoto důvodu se častěji zavádějí do praxe prvky samosprávy, která řídí činnost prostřednictvím reprezentace výchovných skupin s formální organizační strukturou (Stankowski, 2004, s. 54).

Etopedové se opírají o čtyři základní skupiny psychoterapeutických metod, které mají velké rozdílné techniky působení. Jedná se o metody:

1. Předkládání vzorů, čímž se myslí napodobování nebo modelování s cílem identifikace se vzorem.
2. Provokace jako situační nátlak.
3. Trénink, kde probíhá formování dynamických stereotypů cílených především emocionálnímu tréninku.
4. Přiřazování významu, kde probíhá manipulování s informacemi za cílem interiorizace nebo internalizace.

Tyto způsoby mají za cíl kreativitu, optimalizaci, a to především ovlivňování citlivosti, angažovanosti, dále minimalizující, například úroveň strachu a korekční zejména v postojích (Stankowski, 2003).

Mezi metody, které mají v sobě zakomponované resocializační hodnoty a které mohou být používány v každodenní výchovné práci bez sebevětších problémů a bez nedosažitelného příslušenství, patří:

1. Přesvědčování

Tato technika předem předpokládá bezprostřední vliv převážně ve slovní argumentaci. Účinná je tehdy, pokud dojde k pozitivní interakci. Aby k tomu došlo, je zapotřebí zapůsobit. Lze se zaměřit na poznání zájmů, potřeb, způsobu myšlení, dosavadní zkušenosti vychovávaného. Úspěch také závisí na argumentaci, komunikativnosti, atraktivitě a jednoznačnosti v hodnotách. V praxi má větší úspěšnost předávání informací jedinci, než rozhodné negování názorů či zesměšňování. Toto se děje proto, že mezi sociálně nepřizpůsobivými jedinci je značná část duševně postižených jedinců, kteří jsou vychovávaní, dále tito jedinci mají nedostatečné všeobecné znalosti.

Posledním cílem této metody je vštípení pomocí eliminace trvalých názorů o zásadách přesvědčení. V přesvědčení lze užívat také sugesci, která ponechává jedinci dostatečný prostor pro promyšlení a utvoření vhodného emocionálně-motivačního svazku.

Metoda překonávání je metoda, která usměřňuje aktivitu vychovávaného jedince. Jako další metodu můžeme zmínit například předvídání rozhodnutí či výchovné poradenství.

2. Metoda pozitivních příkladů

Metoda podporuje aktivitu vychovávaného jedince stejně jako metoda organizování zkušeností, působení na disciplínu či metoda osobního vlivu, kterou lze chápat jako variantu pozitivních příkladů. Důležité jsou zde konsekvence, požadavky, respekt a také pocit vychovávaných, že jejich záležitosti jsou záležitostmi vychovatele, který jim rozumí a bere je takové, jací jsou, aniž by je odsuzoval. To vede k důvěře a vzájemné závislosti. Praxe poukazuje na fakt, že je hodně nepřizpůsobivých jedinců, a proto musí vychovatelé zapracovat na důvěře. Osobní vliv má vychovávané inspirovat k reakcím adekvátní situaci a tyto reakce upevnit. Tohoto lze docílit pomocí zadávání úkolů a společnou aktivitou, kde je jedinci umožněno konfrontovat své chování a reakce s jinými reakcemi.

Alternativou této techniky může být technika kladných a záporných kulturních vzorů. Zásadní je dovednost vyhledávání a exponování vzorů, dle kterých se vychovávaní jedinci budou cítit identifikovaní. Vychovatel pomáhá vybrat vhodný kulturní vzor.

3. Metoda situační

Patří do skupiny metod, které spočívají ve využívání hodnot s výchovným významem a tkví v konkrétní skutečnosti vychovávajícího. Tuto metodu můžeme analyzovat z trojího hlediska:

- a) Vychovatel využívá hodnoty obsažené v náhodné situaci.
- b) Výchovnou situaci má na starosti sám pedagog: příkazy, zákazy, pravidla, členění události.
- c) Situační ovlivňování vychovávaného jedince bez integrace vychovatele.

Vyplývá z teoretických základů teorie učení se. V popředí je instrumentální podmiňování a sociální modelování. Výchovnými tlaky jsou pozitivní posílení anebo negativní posílení, které je často shodné s odměnou a trestem. Důležité je, aby vychovatel byl dobrý pozorovatel, uměl se ovládat, předvídat důsledky, měl své chování pod kontrolou a byl přirozený.

Předpokládá se, že největší úspěch v situačních metodách bude mít technika organizování událostí, neboť jí organizátor může naplnit dobře zvolenými hodnotami, například hodnotami resocializujícími. Negativem je zde zánik situační přirozenosti, a proto je přirozenější technika, která tkví v situační přirozenosti. Zde je pravděpodobnější orientace vychovávaných v úmyslech vychovatele. Nejtypičtější je technika náhodné situace a nedostatečná reakce vychovatele. Méně vhodná je u sociálně nepřizpůsobivých jedinců, neboť zde není žádná kontrola v resocializačním působení a v následcích.

4. Psychodrama

Můžeme rozdělit na psychodrama a sociodrama. Psychodrama je spojené s analyzováním chování člověka s cílem odhalení negativního prožívání. Sociodrama organizuje průběh akce na skupinu. Terapeut využívá všechny relace v průběhu zdramatizovaných akcí.

Z jiného pohledu lze tuto metodu pojmout jako diagnózu a terapii, která je založena na improvizovaném hraní. Cílem je odhalení všech neurotických postojů, motivů, které jsou pro člověka významné.

Při psychodramatu se používají především prostředky:

- Scéna, místo obklopené kruhem členů skupiny.
- Osoba, která hraje.
- Psychodramatik, který dohlíží na spjitosti, vstupuje do děje, povzbuzuje členy k aktivitě.

Psychodrama může být také využito jako metoda formování přesvědčení, postojů, zálib, a to převážně v resocializační práci.

Psychodrama může přispět k odstranění neadekvátností, stejně tak i destruktivního chování vzniklé z nedostatku pozitivních kontaktů.

Základní komplikace této metody spočívají v nutnosti aktivizovat skupinu tak, aby její členové hráli své role v širším záběru, což umožňuje nazírat do hloubky problémů představitelů rolí. Skupina se snaží své problémy utajit v teoretické diskuzi. Role využívají autentičnosti scének, témata kde se překrývá monolog a dialog, falšování nonverbálních signálů apod.. Při obsazování rolí se musí brát v potaz problémy, kterými trpí jak skupina, tak jednotlivec a situační význam (Stankowski, 2004, s. 56-62).

Organizační průběh psychodramatického sezení má tři části:

- Fáze úvodní a přípravná, kde je vybíráno téma a obsazení rolí. Vhodné je zvolit událost z nedaleké minulosti, kterou prožili členové skupiny.
- Realizační fáze, kde se uskutečňuje samotná scénka.
- Fáze komentování a interpretace. Zde probíhá pojednávání samotné scénky (Stankowski, 2003).

1.3 Programy zacházení a probační programy

V rámci resocializace odsouzených byly pro dospělé a mladistvé delikventy vypracovány a zakotveny předpisy, jimiž je řízena výchova, práce, režim, volný čas a zájmová činnost pachatelů. U mladistvých mluvíme o probačních programech. U dospělých osob se jedná o tzv. programy zacházení, jež stanovuje Zákon č. 169/1999 Sb. a Vyhláška č. 345/1999 Sb.. Tento program je předepsán každému, jehož pobyt ve výkonu trestu odnětí svobody je delší než 90 dní, obsahuje metody a formy resocializace, které jsou zaměřeny na dosažení žádoucího výchovného cíle. Program je individuální, a proto se přihlíží na možnosti každého odsouzeného, na jeho dovednosti, pracovní zkušenosti a osobní zájmy (Veteška, 2015, s. 174).

Termínem zacházení se rozumí veškerý kontakt vězeňského personálu s odsouzenými, který slouží především k výchovné funkci trestu. Tato výchovná funkce je podmíněna řadou aktivit, podmínek a zásad, které je potřeba dodržovat. Program zacházení je tedy cílevědomé a komplexní působení na odsouzeného ve výkonu trestu odnětí svobody, kde především slouží jako pomoc odsouzeného k přijetí odpovědnosti za spáchaný trestný čin a naplňování účelu trestu¹.

Činnosti odsouzeného ve věznici jsou částečně povinné a částečně dobrovolné, což jsou takové, které mohou odsouzení ovlivnit vlastním výběrem. Tyto činnosti obsahuje právě program zacházení (Matoulek, Sejkorová, 2011, s. 103). Komplexní zpráva o odsouzeném je sepsána při nástupu do výkonu trestu. Na základě této zprávy je stanoven program zacházení, který obsahuje konkrétně cíle působení na odsouzeného. Vězni mají také na výběr z alternativ programů, které jsou dle možností věznic.

Program zacházení sestavuje speciální pedagog na základě zjištěných rizik daného pachatele. Pro zjištění těchto rizik napomáhá Vězeňské službě diagnostický nástroj SARPO, neboli souhrnná analýza rizik a potřeb pachatele. Program zahrnuje zejména tyto oblasti:

1. Rizika, která vyplývají z charakteristiky trestné činnosti.
2. Riziko újmy, které by případně mohlo dále hrozit oběti.
3. Rizika, která vyplývají z osobních faktorů klienta (situace bydlení, zaměstnání, financí, sociálních kontaktů, myšlení a postojů, chování a životního stylu).

¹<http://vsqr.cz/veznice-valdice/o-nas/vykon-vezenstvi/program-zachazeni/>

Výstupem je zjištění rizik a potřeb pachatele trestné činnosti s přihlédnutím na sebehodnocení a konkrétní motivaci vzniklá rizika řešit. Program zacházení se následně hodnotí dle míry rizika:

1. Nízké riziko – program minimálního zacházení.
2. Riziko střední až vysoké – program standardního zacházení s důrazem na pracovní a vzdělávací aktivity.
3. Vysoké až velmi vysoké riziko – program speciálního zacházení s důrazem na speciální výchovné a vzdělávací aktivity (Veteška, 2015, s. 174-178).

Na základě rizik a potřeb je sestaven program zacházení, který se člení na pracovní aktivity, vzdělávací aktivity, speciálně výchovné aktivity, zájmové aktivity a utváření vnějších vztahů blízkými (Prokopová, 2015, s. 103).

Pracovní aktivity

V Zákoně č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody je zakotveno zaměstnávání vězňů jako povinnost. Pokud je odsouzenému přidělena práce a není uznán pracovní neschopným nebo není po dobu výkonu trestu uznán zdravotně nezpůsobilý k výkonu práce, musí přidělenou práci vykonat. Věznice musí dle zákona zajistit podmínky pro pracovní činnosti buď přímo v prostorách věznice, kde mají vlastní výrobu, vlastní dílny, anebo podnikatelské činnosti či smluvně u jiných objektů, kteří jsou schopni poskytnout práci odsouzeným. Odsouzení mají také dle zákona právo odmítnout práci, která je pro nestátní subjekt². Podle § 41 odst. 2 výše uvedeného zákona se povinnost pracovat nevztahuje na odsouzeného, který:

- je věkově starší 65 let,
- je plně invalidní,
- jeho zdravotní stav zařazení do pracovního poměru neumožňuje (Zákon č. 169/1999).

Pracovními aktivitami se rozumí především:

- zaměstnávání a brigáda,
- práce, která je potřebná k zajištění každodenního provozu věznice,
- pracovní terapie, které jsou vedeny zaměstnanci Vězeňské služby ČR s potřebným odborným vzděláním (Veteška, 2015, s. 176).

²<http://vsqr.cz/wp-content/uploads/2017/06/Koncepce-vezenstvi.pdf>

Pracovní aktivity obohacují odsouzené o vytvoření a stabilizaci pracovních návyků, které jsou nezbytně nutné pro řádný a úspěšný život po propuštění z výkonu trestu, neboť je to legální cesta k zajištění si prostředků potřebných pro život.

Pracovní návyky většiny odsouzených vězňů jsou velmi špatné, či nejsou vytvořeny žádné. Jeden z cílů programu zacházení je tyto návyky odsouzené naučit správně (Hála, 2006).

Vězni také získávají specifické dovednosti a dochází k rozvoji a formování vlastností jejich osobností. Práce zasahuje také do ekonomické složky, neboť odměny vězňů za odvedenou práci slouží k hrazení položek vězně, jako jsou například výdaje spojené s výkonem trestu, soudním řízením či řádným a dlužným výživným. Další složkou, která je ovlivněna prací je složka emocionální, neboť pracovní aktivity snižují případnou agresi odsouzeného ve výkonu trestu (Mařádek, 2005, s. 200).

Jak je uvedeno v koncepci vězeňství, pracovní aktivity mají své strategické cíle, což je Zvýšení skutečné zaměstnanosti osob ve výkonu trestu odnětí svobody a podpora zaměstnávání osob propuštěných z výkonu trestu odnětí svobody³. Zaměstnávání odsouzených osob v České republice zahrnuje tzv. vnitřní režii a výrobní činnost v dané věznici, zaměstnávání u podnikatelských subjektů, dále provozovny a Střediska hospodářské činnosti. Dle statistických údajů Vězeňské služby České republiky, se zaměstnávání odsouzených osob pohybuje kolem 60 % (Biedermanová, Petras, 2011, s. 17).

Vzdělávací aktivity

Procesem vzdělávání dochází k přenosu informací, dovedností, návyků, kultury a utváří vzdělanost. Tímto procesem dochází k utváření osobnosti člověka. Jedinec je považován za dospělého tehdy, dosáhl-li psychické, biologické a sociálně ekonomické zralosti (Mühlpachr, 2010).

Vzdělávacími aktivitami se rozumí především vzdělávání organizované školským zařízením věznic, dále vzdělávání, které je vedené nebo kontrolované zaměstnanci věznice. Může se také jednat o kurzy v jakýchkoliv typech škol. Jedná se především o kurzy jazykové či práce s počítačem (Matoulek, Sejkorová, 2011, s. 103-104).

Vzdělávací systém vězněných osob má funkční přesah do období po skončení výkonu trestu odnětí svobody, tedy do běžného života. Odsouzeným je umožněno vzdělávat se v praktických oborech, kde je vysoká pravděpodobnost uplatnění na trhu práce, což zabezpečí příjem.

³<http://vscl.cz/wp-content/uploads/2017/06/Koncepce-vezenstvi.pdf>

Pravidelný příjem přispívá ke snížení recidivy a rizika zadluženosti propuštěné osoby z výkonu trestu odnětí svobody. Do strategických cílů vzdělávání patří co nejvyšší dosažení kvalitního a praktického vzdělávání odsouzených, zkvalitnění v daných oblastech výuky, spolupráce s externími subjekty, hledání nových zdrojů financování, rozvíjení současného systému výuky a inovace metod. V neposlední řadě motivace žáků, ale i poskytovatelů vzdělání a vedení kontroly vzdělávání odsouzených⁴.

Speciálně výchovné aktivity

Speciálně výchovné aktivity jsou zejména individuální a skupinové, které mají speciálně pedagogické a psychologické působení a jsou prováděny odborně způsobilými zaměstnanci vězeňské služby. Spadají sem speciální terapie, jako je například sociální výcvik, psychoterapie, pohybová terapie a arteterapie. Vedle speciální terapie sem spadá také sociálně právní poradenství či terapie zvládání agresivity (Matoulek, Sejkorová, 2011, s. 104). Aktivity probíhají na všech odděleních vězeňské služby, vždy pod dohledem psychologů, terapeutů nebo pedagogů s odborným vzděláním. Nejvíce jsou tyto aktivity uplatňovány na specializovaných odděleních, kde hlavním cílem je naučit odsouzené řešit konflikty (Biedermanová, Petras, 2011).

Zájmové aktivity

Zájmové aktivity rozvíjejí odsouzeným vědomosti, schopnosti a sociální kompetence. Zahrnují různé formy individuálních a skupinových zájmových činností vedené zaměstnanci s potřebným vzděláním. Činnosti jsou předpokladem k naplnění integrující funkce trestu odnětí svobody (Černíková, 2008, s. 102). Každá věznice organizuje zájmové aktivity dle svých možností a schopností. Jedná se především o aktivity jako je sport, dále umělecké aktivity, kulturní či rekreační. Do rekreačních aktivit se zahrnuje především sledování televize a videoprogramů, kde sledování televize je nejoblíbenější činnost odsouzených (Hála, 2006, s. 142).

Mezi zájmové aktivity také spadá duchovní služba, kterou zajišťují profesionální duchovní, tedy kaplani a dobrovolní duchovní. Mohou se na ni podílet všechny církve, které jsou v České republice registrovány s právem služby ve věznici. Jedná se o sbor vězeňských kaplanů, kteří

⁴<https://www.databaze-strategie.cz/cz/ms/strategie/koncepce-vezenstvi-do-roku-2025?typ=odpovednost>

jsou zaměstnanci Vězeňské služby a patří do deseti různých církví. V současné době pracuje 42 vězeňských kaplanů, kteří působí ve 22 věznicích a vazebních věznicích⁵.

Duchovní služby mají odsouzeným ve výkonu trestu odnětí svobody být nápomocny při naplňování cílů trestu. Kaplani poskytují zejména:

- a) Bohoslužby pro odsouzené,
- b) individuální rozhovory, pastorační návštěvy,
- c) vedení odborných hodin, které obsahují vykládání náboženských textů,
- d) zajišťování duchovní a náboženské literatury,
- e) pořádání přednášek a besed s etickým zaměřením,
- f) pomoc odsouzeným při propuštění z výkonu trestu odnětí svobody,
- g) další vhodné formy, které přispívají k naplnění účelu výkonu trestu (Matoulek, Sejkorová, 2011, s. 119).

Utváření vnějších vztahů

Utváření vnějších vztahů se zaměřuje na soběstačný a řádný život po výkonu trestu (Matoulek, Sejkorová, 2011, s. 103-104).

Jednotlivé aktivity jsou organizované odbornými zaměstnanci Vězeňské služby České republiky ve formě jak individuální, tak skupinové. Motivační činností pro odsouzené jsou extramulární akce, které jsou mimo věznic jako je například návštěva divadelních představení, koncertů, muzikálů, výstav a sportovních akcí. Extramulární akce jsou určeny pro vybrané odsouzené a probíhají pod dozorem. Odsouzení jsou vybíráni podle délky výkonu trestu, povahy trestu, úspěšného plnění programu zacházení a celkový přístup k VTOS.

Hlavním cílem reedukačního a resocializačního působení je především odstranění nežádoucích návyků a projevů chování, které vedly ke spáchání trestného činu. Dále eliminovat rizika recidivy trestného jednání. V rámci reedukačního působení se zaměřuje pozornost na všechny odsouzené v rámci standardizovaného programu zacházení, kde jsou uplatňovány i specificky zaměřené programy zacházení pro cílové skupiny, kde je zapotřebí vyšší penitenciární péče.

⁵<http://vscl.cz/o-nas/duchovni-sluzba/zakladni-informace-2/>

Jedná se o odsouzené na odděleních:

- a) bezdrogová zóna,
- b) specializované oddělení určené pro odsouzené s poruchami chování a osobnosti,
- c) výstupní oddělení,
- d) oddělení mladých dospělých,
- e) oddělení, které je rozšířené o pastorační a psychospirituální péči (Veteška, 2015, s. 176-177).

Sochůrek upozorňuje na to, jak důležitá je u odsouzených motivace, a to ve všech činnostech, neboť veškeré činnosti si kladou za cíl připravit odsouzené na život na svobodě (Sochůrek, 2007, s. 46).

V případě, že si odsouzený nevybere žádnou z navržených alternativ programu zacházení, zúčastňuje se programu aktivity, který je stanoven vnitřním řádem. Jedná se o minimální program zacházení, jehož základem jsou pracovní aktivity, které odpovídají zdravotnímu stavu. V rámci programu zacházení lze také odsouzeného zařadit do terapeutického programu, kde jeho součástí je práce pro věznicí. Odsouzený, který je v tomto programu a pracuje nejméně 21 hodin týdně, nemusí po tuto dobu hradit náklady spojené s výkonem trestu.

Věznice také cíle programu zacházení pravidelně vyhodnocují. Na základě hodnocení se program aktualizuje s ohledem na dosažený rozvoj osobnosti odsouzeného a s přihlédnutím ke změnám chování a jednání jedince. Program zacházení se vyhodnocuje jednou:

- a) za měsíc, pokud se jedná o věznicí pro mladistvé,
- b) za dva měsíce ve věznicí s dohledem a s dozorem, dále ve výstupních odděleních věznice s ostrahou a se zvýšenou ostrahou,
- c) za tři měsíce, jde-li o věznicí s ostrahou,
- d) za šest měsíců ve věznicí se zvýšenou ostrahou.

Hodnocení plnění programu zacházení je důležitým podkladem pro návrh na přeřazení vězně do věznice jiného typu (Matoulek, Sejkorová, 2011, s. 105).

Program zacházení pro mladistvé delikventy spadá pod Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů. Programy pro mladistvé rozumíme programy sociálního výcviku, psychologického poradenství, terapeutický program, program zahrnující obecně prospěšnou činnost, vzdělávací, doškolovací, rekvalifikační nebo jiný vhodný program, který rozvíjí sociální dovednosti

a osobnost mladistvého jedince. Soud pro mládež může uložit mladistvému povinnost podrobit se probačnímu programu. Jedinci je poskytnuta možnost seznámit se s obsahem probačních programů. Soud dále umožní mladistvému vybrat si způsob náhrady škody dle svých sil. Dohled nad výkonem probačního programu provádí probační úředník, který je mladistvému přidělen soudem (Veteška,2015, s. 182).

2 SYSTÉMOVÉ MOŽNOSTI RESOCIALIZACE

2.1 Systém vězeňství v ČR

Transformace českého vězeňství se po roce 1989 nevyhnutelně dotkla změn obsahových, systémových, strukturálních i normativních. Došlo ke změně organizační struktury vězeňství i ke změně cílů a koncepčního pojetí. Tyto změny jsou zaznamenány v Zákoně ČNR č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážci, dále ve Vyhlášce ministerstva spravedlnosti č. 345/1999, která vydává organizační řád pro Vězeňské služby. Zákon ČNR č. 555/1992 obsahuje změny jako je zrušení Sboru nápravné výchovy, odbourání militantního pojetí organizace dřívějšího vězení, změnu systému vězeňství, kde se změnila organizace způsobu zacházení s odsouzenými, vymezení přesnějších povinností, oddělení inspekce bylo přesunuto pod Ministerstvo spravedlnosti a obecně závazné předpisy začaly být plně vedeny příslušným legislativním odborem Ministerstva spravedlnosti (Černíková, 2008, s. 70-71).

Vězeňská služba České republiky zajišťuje výkon vazby a výkon trestu odnětí svobody, ochranu pořádku a bezpečnosti při výkonu soudnictví a správě soudů, dále při činnosti státních zastupitelství a Ministerstva spravedlnosti. Řídí jí generální ředitel jmenovaný ministrem spravedlnosti (Raszková, Hoferková, 2013, s. 61).

Vězeňská služba má stanovené úkoly, které musí plnit. Mezi úkoly patří:

1. Spravování a střežení vazební věznice a věznice, dále odpovídá za dodržování podmínek výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody.
2. Spravování a střežení ústavy pro výkon zabezpečovací detence.
3. Střežení a eskortování osoby.
4. Soustavné působení na lidi prostřednictvím programů zacházení.
5. Provádění výzkumu z oblasti penologie a s jeho výsledky pracuje.
6. Udržování pořádku v budovách soudů, státních zastupitelství a ministerstva.
7. Zajištění podmínek pro pracovní a jinou činnost osob ve výkonu vazby, zabezpečovací detenci či ve výkonu trestu odnětí svobody.
8. Zabývá se hospodářskou činností.
9. Evidence osob.
10. Plnění úkolů stanovených příslušnou vyhláškou.

11. Zajištění vzdělávání příslušníků Vězeňské služby. Dále vzdělávání osobám ve výkonu vazby a osobám ve výkonu trestu odnětí svobody prostřednictvím Středního odborného učiliště, učiliště a odborné učiliště Vězeňské služby.
12. Zajištění zdravotní péče, v případě potřeby zabezpečuje specializovanou zdravotní péči v mimovězeňských zařízeních.
13. Vlastními pověřenými orgány prošetřuje trestnou činnost příslušníků (Černíková, 2008, s. 71-72).

Úkoly vězeňské služby zajišťuje vězeňská stráž, justiční stráž, správní služba, Institut vzdělávání a pověřené orgány vězeňské služby. Vězeňská stráž je především ve věznicích, justiční stráž se pohybuje v budovách soudů a státních zastupitelství, správní služba rozhoduje dle předpisů a má na starost organizační, ekonomickou a výchovnou činnost. Institut vzdělávání Vězeňské služby zajišťuje odbornost vězeňského personálu ((Raszková, Hoferková, 2013, s. 64).

Vězeňská služba má povinnost dodržovat etický kodex, který lze shrnout do tří základních pilířů:

1. Povinnost vykonávat profesi tak, aby se shodovala s Ústavou České republiky, Listinou základních práv a svobod, se zákony a s mezinárodními normami.
2. Zásada absence korupčního jednání.
3. Zásada věrnosti, poslušnosti, mlčenlivosti, dále zachování svého stavu (Raszková, Hoferková, 2013, s. 72).

„Organizačními jednotkami Vězeňské služby ČR jsou:

1. *Generální ředitelství,*
2. *vazební věznice,*
3. *věznice,*
4. *ústavy pro výkon zabezpečovací detence,*
5. *Střední odborné učiliště,*
6. *Akademie Vězeňské služby ČR“ (Veteška, 2015, s.162).*

Typy věznic

VTOS se vykonává ve věznicích Vězeňské služby ČR, které jsou diferencované dle režimu střežení, neboli v zajišťování vnější bezpečnosti míst výkonu trestu ve věznicích. Máme věznice:

- a) S dohledem, kde se odsouzení mohou pohybovat neomezeně, pracují na pracovištích mimo věznici, mají volný pohyb mimo věznici za účelem kulturních, osvětových a sportovních akcí, dále za účelem návštěvy lékaře, a to na základě povolení od ředitele věznice. Návštěvy jsou bez přítomnosti zaměstnance Vězeňské služby.
- b) S dozorem, kde se odsouzení pohybují pod dohledem. Je zde možnost povolení volného pohybu po věznici ředitelem. Volný pohyb mimo věznici je možný pro účely návštěvy lékaře či za účelem práce. Návštěvy ve věznici jsou také bez dohledu Vězeňské služby.
- c) S ostrahou, kde se odsouzení pohybují organizovaně pod dohledem. Výjimečně se povoluje volný pohyb po věznici, který je spojený s pracemi pro věznici. Volný pohyb mimo věznici není povolen. Práce je především na pracovištích věznice. Návštěvy jsou zpravidla za přítomnosti zaměstnance Vězeňské služby.
- d) Se zvýšenou ostrahou, kde je pohyb po věznici zásadně pod dohledem. Volný pohyb po věznici i mimo ni není za žádných podmínek povolen. Odsouzení mají možnost pracovat ve věznici nebo přímo v celách. Návštěvy jsou zde pod dohledem (Matoulek, Sejkorová, 2011, s. 22-25).

Od října roku 2017 přišel v platnost Zákon č. 58/2017, který mění zákon č. 40/2009 Sb. Znamená to, že od října zmiňovaného roku jsou věznice diferencovány do dvou typů, a to věznice s ostrahou a se zvýšenou ostrahou. Pravidla rozdělení do těchto typů věznic upravuje § 56 odst. 2 TZ. Pravidla jsou stanovena pouze u typu se zvýšenou ostrahou. Pachatel bude do tohoto typu umístován v případě, že mu byl uložen trest odnětí svobody za TČ spáchaný ve prospěch organizované zločinecké skupiny, kdy mu byl za zvlášť závažný zločin vyměřena výměra trestu nejméně 8 let, nebo v případě odsouzení za úmyslný TČ kdy se pokusil v poledních 5 letech uprchnout z VT či v případě výkonu trestu na doživotí (Zákon č. 58/2017).

Penologický systém

Trest odnětí svobody se vykonává podle určitých zásad a postupů. Tyto zásady a postupy se nazývají Penologický systém, který se zároveň snaží o co nejlepší nápravu odsouzeného. Tento systém rozlišujeme na čtyři základní systémy. Jedná se o systémy:

- Pensylvánský systém,
- auburnský systém,
- smíšený klasifikační systém,
- progresivní systém.

Podle pensylvánského systému byli vězni odváděni do cel se zavázanýma očima, kde byli drženi v naprosté tichosti a izolaci. Vznikl v roce 1786 ve Philadelphii. Systém chodeb byl uspořádán paprskovitě. Vězni přišli o veřejný život, zabývali se řemesly. Pracovali ve svých celách. Výsledky tohoto systému byly negativní. Objevovalo se sebepoškozování a sebevraždy. Zánik systému byl však v ekonomických důvodech.

Auburnský systém také věznil vězně samostatně, ale jedli a pracovali společně. Byl však přísný zákaz mluvení. Odsouzení museli mít vyholené hlavy a černobílé uniformy. Vězni byli nuceni chodit za sebou, kde každý měl ruku na rameni předchozího vězně.

Od obou systémů se v přelomu 19. a 20. století postupně upouštělo.

Kombinací režimu uzavírání vězňů samostatně a zákazem mluvení, vznikl Smíšený klasifikační systém. Zde byly propojeny nové prvky. Dělení vězňů do cel probíhalo dle určitých znaků. Jednalo se o věk, pohlaví, délku trestu, charakter činu, počet trestů, vzdělání, pracovní zdatnosti, morálku a zdravotní stav. Pro vzorné chování a dobře odvedenou práci byla možnost nevykonávat část trestu.

V polovině 19. století vznikl v Evropě progresivní systém se zaměřením na snahu o opětovné začlenění odsouzeného do společnosti, a to na základě vzdělání, výchovy a systému odměn. Závěr byl takový, že by vězni ve věznici měli procházet různými stupni režimu. Při nástupu byl odsouzený umístěn do přísnějšího režimu, kde byl postupně přerazován do mírnějšího, pokud tomu odpovídalo jeho chování. Vznikaly progresivní systémy, jako je anglický a irský (Reszková, Hoferková, 2013, s.51-57).

Anglický systém můžeme členit na 3 stupně, kde:

1. Stupeň: vězeň byl nejprve umístěn na 9 měsíců do samovazby, kde měl pocítit vinu za spáchaný čin. Neměl tolik stravy, nepracoval.
2. Stupeň: vězni přes den společně pracovali, což bylo cílem přiblížit odsouzeným podmínky života ve společnosti. Za provedenou práci byli vězni následně odměňováni.

Při zaměstnávání byl brán v potaz profesní směr, tedy řemeslo, kterému by se mohli věnovat po propuštění.

3. Stupeň: pokud došlo po vykonání $\frac{3}{4}$ trestu odnětí svobody k nápravě, zbytek trestu mu byl prominut. Pod dozorem policie byl podmíněně propuštěn na svobodu.

Za zakladatele Irského systému se považuje Walter Ceoffton, který má velké zásluhy na rozvoji progresivního režimu. Tento systém, stejně jako anglický, můžeme obdobně dělit do tří stupňů:

1. Stupeň: vězni nejprve vykonávali nudnou práci ve svých celách, kdy dostávali omezenou stravu. Následně dostávali lepší stravu a pracovali společně. Měli možnost se i společně zaučovat a účastnit se diskusních večerů.
2. Stupeň: práce byla vykonávána většinou na veřejných stavbách, kde se jednalo o náročnou práci. Vězni trávili noc odděleně. Tento stupeň představuje polovinu vykonaného trestu.
3. Stupeň: zde nastal uvolněnější režim. Spočívalo to v tom, že vězení bylo bez uzavření a pod dohledem neozbrojených dozorců. Platila zde odměna za vykonanou práci. V případě trestu došlo k přeložení do předchozího stupně. Tento stupeň umožňoval přednášky a osvětu jako přípravu (Černíková, Sedláček, 2002).

Obdobou je systém bodovací. Jde o to, že zločinec má být odsouzen na množství práce, kterou lze určit číselnou hodnotu, a ne na délku trestu. Představou tohoto systému bylo připravit odsouzené na život ve společnosti (Reszková, Hoferková, 2013, s.51-57).

2.2 Výkon trestu odnětí svobody

Právní ustanovení výkonu trestu odnětí svobody je obsaženo v trestním zákoně a v trestním řádu. Podmínky výkonu trestu odnětí svobody jsou dále obsaženy v Zákoně č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a ve Vyhlášce ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb. (Černíková, 2008, s. 93).

Trest představuje určitou formu sankce neboli omezení za jednání, které bylo protiprávní. Míra sankce se odvíjí od závažnosti tohoto jednání (Veteška, 2015, s. 150). Do výkonu trestu odnětí svobody nastupují osoby, kde soud na základě protiprávního jednání obviněných stanovil rozsudek trestu odnětí svobody nepodmíněně. Tento trest představuje nejprísnější možnou variantu rozsudku, neboť nejzávažněji zasahuje do nejširšího okruhu základních práv a svobod jedince. Jedinec je zbaven své osobní svobody, dále je omezen na jiných právech a svobod,

jako je například právo podnikat, zachování listovního tajemství či nedotknutelnost osoby a jejího soukromí. Tento trest je také univerzální, neboť je obsažen v každé skutkové podstatě. Je tedy možno jej uložit za každý trestní čin, kterémukoliv pachateli. U ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody se přihlíží na zájmy pachatele. Tento trest se vykonává ve věznici, kde maximální výměra trestu je 20 let (Kalvodová, 2016, s. 41-49).

Trest má čtyři základní funkce. Jedná se o funkce:

1. Výchovná, která má za pomoci výkonu trestu docílit nápravy potrestaného.
2. Preventivní, má za úkol odradit jiné osoby od podobného jednání, kterého se dopustil pachatel.
3. Ochranná, která má za úkol chránit společnost před pachateli. Tuto funkci zajišťuje vězení, ale může dojít i k vyhoštění jedince ze země.
4. Restaurační, čímž rozumíme obnovení spravedlnosti, jež byla přečinem narušena (Veteška, 2015, s. 150).

Vězněné osoby se při příjmu do věznice umísťují tak, že:

- Odsouzené ženy jsou vždy odděleny od odsouzených mužů,
- mladiství od dospělých,
- recidivisté od odsouzených, jež jsou ve výkonu trestu poprvé,
- odsouzení, kteří se trestného činu dopustili úmyslně od odsouzených za trestný čin z nedbalosti,
- odsouzení, kteří jsou trvale pracovně nezařaditelní,
- odsouzení s duševní poruchou a poruchami chování,
- odsouzení, kterým bylo uloženo ochranné léčení (Černíková, 2008, s. 97).

V rámci výše uvedené zákonné diferenciaci vězňů se v praxi diferenciaci dělí na:

1. Vnější diferenciaci – je dána pohlavím, věkem (mladiství), kriminální kariérou, zařazením vězně do typu věznice soudem (kde se setkávají kritéria právní, daná zákony, nebezpečnost vězně pro společnost).
2. Vnitřní diferenciaci – je prováděna v mantinelech daných diferenciací vnějších a týká se zařazování vězňů dle jejich osobnostních charakteristik, chování, nebezpečnosti a potřeb konkrétních věznic (Sochůrek, 2007, s. 29).

Prizonizace

Do vězeňské terminologie se dostal pojem prizonizace, což znamená adaptace na podmínky života ve vězení s velmi nízkou pravděpodobností na úspěšný návrat jedince do společnosti, ve které se dříve pohyboval. Prizonizace má dvě složky. Jedná se o složku institucionalizace, což je výsledek adaptace na přísně a vysoce organizovaný život ve vězení. Jedinec ztratí schopnost adaptace života na svobodě. Vězeň se vyznačuje dobrým přizpůsobením a chováním. Druhá složka se nazývá ideologizace, což je proces, kdy dochází ke ztotožnění se s normami, hodnotami, názory a postoji věznic, které vězeň zprvu akceptoval povrchně (Černíková, 2008, s 119-120).

Práva a povinnosti odsouzených

Odsouzení mají také svá práva a povinnosti. Mezi jejich povinnosti se řadí dodržování vnitřního řádu věznice, který stanovuje příslušný ředitel věznice. Zahrnuje denní rozvrh, činnost odsouzených a řešení otázek souvisejících s životem. Odsouzení mají v době výkonu trestu zaručena práva, která přísluší občanům ČR (Matoulek, Sejkorová, 2011, s. 44).

Práva odsouzených lze dělit do tří základních skupin:

1. Právo na uspokojování základních sociálních potřeb a poskytnutí zdravotní péče. Jedná se i o zajištění duševního a fyzického rozvoje odsouzených. Dále se jedná o dostatečnou ubytovací plochu, dodržení společenských, materiálních a kulturních podmínek ve VTOS. Dostatečná doba na vycházku, hygienu, spánek, stravu, osobní volno, nemocenské pojištění a důchodové zabezpečení.
2. Udržování sociálních vztahů. Tato práva jsou podmíněna chováním odsouzených, kde se zejména posuzuje míra plnění povinností dané zákonem. Náleží sem právo na nákup potravin, přijímání návštěv, peněz a balíčků, uspokojování kulturních potřeb, právo na duchovní službu, možnost užití telefonu ke kontaktu a právo na ochranu svých práv.
3. Povinnost podrobení se omezení některých práv a svobod, které se neztotožňují s účelem výkonu trestu. Omezení se vztahuje na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí, svobody pohybu a pobytu, zachování listovního tajemství a právo svobodné volby povolání.

Odsouzení ve VTOS jsou zbaveni práva na stávky, sdružování se ve spolcích, společnostech, práva podnikat, provozovat hospodářskou činnost, právo svobodné volby lékaře a vykonávat volené a jiné veřejné funkce.

Do povinností odsouzených se zahrnuje dodržování pořádku a kázně, tedy plnit pokyny a příkazy dané Vězeňskou službou. Dále povinnost strpět úkony, které jsou spojeny s kontrolou vykonávající Vězeňské služby, jako jsou osobní prohlídky, lékařské prohlídky, úhrada zdravotní péče a škody způsobené odsouzeným. V neposlední řadě je povinnost dodržovat zákazy, čímž se myslí navazování nedovoleného styku s osobami v rozporu se zákonem, dále vše, co je spojené s alkoholem či jinými psychotropními látkami, hraní hazardních her, tetování, sebepoškozování a prodávání či směňování věcí (Černíková, 2008 s. 100).

V případě neplnění povinností je uložen kázeňský trest, který může být v podobě důtky, snížení kapesného, zákazu balíčku, peněžité pokuty, propadnutí věcí, umístění na uzavřené oddělení či do samovazby (Černíková, 2008, s. 101).

Výkon trestu odsouzených žen ve vnitřním řádu věznice přihlíží k psychickým a fyziologickým zvláštnostem žen při stanovování obsahu a forem zacházení. V případě, že je žena těhotná nebo je po porodu, soud odkládá výkon trestu odnětí svobody na dobu jednoho roku od porodu. Pokud se těhotenství ženy zjistí až ve výkonu trestu, soud výkon přerušuje do jednoho roku života dítěte (Matoulek, Sejkorová, 2011, s. 85-86).

Výkon trestu u matek s nezletilými dětmi je povolen na základě splnění několika předpokladů. Jedná se o předpoklady, že: matka se řádně a odpovědně starala o své děti ještě před výkonem trestu, má dostatek materiálních a finančních prostředků k zajištění péče o děti a skutečnost, že má možnost starat se o děti i po propuštění z VTOS (Černíková, 2008, s. 110). Zpravidla se tato péče povoluje u dětí do tří let věku. Další skutečností je, že ženě byl odložen nástup trestu nebo trest byl z důvodu těhotenství přerušen (Matoulek, Sejkorová, 2011, s. 85-86). Ve Světlé nad Sázavou je specializované oddělení matek s dětmi, kde matky mají povinnost se celodenně starat o děti, což zahrnuje veškeré aktivity spojené s výchovnou péčí, přípravou jídla, praním prádla, úklidem a vycházkami. Základním programem zacházení žen na tomto oddělení je tedy celodenní péče o dítě a rozvoj dovedností spojený s touto péčí (Černíková, 2008, s. 110). Těhotným ženám a ženám do šesti měsíců po porodu lze ukládat pouze omezený rozsah kázeňských trestů. Jedná se o tresty jako je důtka, trest propadnutí věci nebo odnětí výhod, které vyplývají z předchozí kázeňské odměny. Ženám na specializovaném oddělení matek s dětmi v případě přestupku hrozí odebrání dítěte z péče a zařazení na běžné oddělení (Matoulek, Sejkorová, 2011, s. 86-87).

V případě, že protiprávní jednání není natolik závažné, aby byl pachatel umístěn do VTOS, je možné uložit trest podmíněného odsouzení s dohledem, kdy pachatel dochází na probační

službu a plní stanovené podmínky trestu. Dalším trestem je výjimečný trest, kdy každá země má svůj stanovený výjimečný prostředek, který vede k ochraně společnosti. V České republice se jedná o doživotní trest odnětí svobody, kde jeho podmínky jsou velmi přísné. Mezi další nepodmíněné tresty odnětí svobody zahrnujeme i náhradní tresty odnětí svobody, jejichž podstata spočívá v tom, že jsou možností, jak předejít skutečnému výkonu trestu, který může nastoupit v případě neplnění náhradního trestu. S náhradním trestem se můžeme setkat u peněžitého trestu a u trestu domácího vězení (Kalvodová, 2016, s. 58-64). Trest domácího vězení spočívá ve zdržování se odsouzeného v obydlí po celé dny. Ve všední dny, kdy je vykonávána práce je povinnost zdržovat se na dané adrese v době od 20:00 do 5:00 hodin. Tyto odsouzené je potřeba kontrolovat v plnění trestu, do budoucna budou kontroly prováděny elektronickými prostředky. Peněžitý trest se ukládá v případě úmyslného činu získat majetkový prospěch. Denní sazba se pohybuje mezi 100 až 50 000 Kč. Mezi další alternativní tresty zahrnujeme trest obecně prospěšných prací, který se ukládá za přečin. Tento trest může být uložen jak samostatně, tak i ve spojitosti s trestem jiným. Neslouží k výdělečné činnosti odsouzeného a pohybuje se v rozmezí 50-300 hodin do jednoho roku od nabytí výkonu trestu. Dalším trestem je trest propadnutí majetku v případě, že je pachatel odsouzen k výjimečnému trestu nebo je odsouzen za zvlášť závažný zločin. Ukládá se především v případě, že pachatel se svým činem snažil nebo získal majetkový prospěch. Propadnutí majetku poskytuje buď celou část majetku nebo část určenou soudem. Trest zákazu činnosti znamená, že po stanovenou dobu odsouzený nemůže vykonávat dané zaměstnání či funkci. Trest zákazu pohybu je v rozmezí 1- 10 let. Odsouzený se po stanovenou dobu nemůže pohybovat na daném místě. Trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce se ukládá zejména pro zamezení trestné činnosti na těchto akcích (Matoulek, Sejkorová, 2011, s. 180-190).

2.3 Probační a mediační služba

Principy Probační a mediační služby se odrážejí od konceptu trestní justice, přesněji restorativní justice. Restorativní justice se zabývá veškerým alternativním řešením trestních věcí. Snaží se o nápravu vztahů narušených spáchaným trestným činem, dává přednost ochraně zájmů, dále potřebám a nápravě poškozených osob před samotným potrestáním pachatele, zatím co u retributivního modelu je v popředí dopadení, usvědčení a potrestání pachatele. Restorativní justice je spojena s principy a hodnotami, které mají ukazovat cestu v konkrétním případě. Každý případ je však specifický. Mezi principy patří:

- Respekt – jedná se o klíčovou hodnotu, která je pojednávána vůči oběti a dalším postiženým osobám i pachateli.
- Odpovědnost – je zde odpovědnost za způsobenou újmu.
- Dialog – restorativní justice aplikuje programy a techniky jež jsou založeny na různých formách dialogu mezi obětí, či pachatelem a dalšími účastníky konfliktu.
- Participace – restorativní justice se snaží aktivně zapojit všechny účastníky trestního činu do řešení celé události.
- Vyváženost – hledá se znovunalezení rovnováhy v komunitě. Hledá řešení pro všechny zúčastněné strany.
- Dobrovolnost – participace účastníků je založena na dobrovolnosti všech účastníků.
- Pospolitost – usiluje se o zapojení všech členů. Událost trestného činu vnímá jako soukromou záležitost jeho aktérů.
- Individualita (Štern, 2010, s.29-34).

Probační a mediační služba provádí dle Zákona č. 257/2000 Sb. úkony probace a mediace ve věcech projednávaných v trestním řízení. Tato služba je organizační složkou státu a účetní jednotkou.

V čele této služby stojí ředitel, kterého řídí ministr spravedlnosti. Ředitel služby zajišťuje chod střediska po stránce personální, organizační, hospodářské, materiální a finanční. Za chod jednotlivého střediska je zodpovědný vedoucí střediska, který je podřízený regionálnímu řediteli. Střediska mají povinnost spolupracovat se soudy, státními zastupitelstvy a orgány Policie České republiky. Provádění úkonů probace a mediace se řídí příslušným soudem a v přípravném řízení státního zástupce (Z. č. 257/2000). V souvislosti s touto službou je 5 agend, kde odborní zaměstnanci působí, než bude volena specializace. Jedná se o probační službu, mediační službu, veřejně prospěšné práce, podmíněné propuštění s dohledem a mladistvé v souladu se zákonem o soudnictví mládeže (Štern, 2010).

Úkoly Probační a mediační služby vykonává v pracovním poměru státní zaměstnanec státu ve funkcích úředníků nebo asistentů. Úředník musí být bezúhonný a svéprávný, dále musí mít vysokoškolské vzdělání magisterského studia, které je společenskovedního zaměření a odbornou zkoušku, kterou mu středisko umožňuje vykonávat po získání základního kvalifikačního vzdělání určené úředníkům Probační a mediační služby. Asistentem Probační a mediační služby se může stát bezúhonná fyzická osoba starší 21 let se středoškolským vzděláváním v oblasti společenskovední (Veteška, 2015, s. 159).

Úředníci i asistenti se musí řídit zákony, předpisy a pokyny předsedy senátu, samosoudu a v přípravném řízení státního zástupce. Úředník je dále oprávněn zjišťovat stanovisko obviněného k podmíněnému zastavení trestního stíhání a k uložení alternativních trestů. V případě porušení dohledu některého z klientů informuje úředník o tomto jednání předsedu senátu nebo samosoudce či v přípravném jednání státního zástupce. Dále má právo nahlížet do spisů vedených u soudu či Policie České republiky. Veškerý personál Probační a mediační služby je povinen k mlčenlivosti.

V zájmu koncepčního a metodického ovlivňování a usměrňování služby se zřizuje Rada jako poradní orgán ministra spravedlnosti. Členové jsou voleny ministrem spravedlnosti ze soudců, státních zástupců, úředníků Probační a mediační služby a dalších osob, které mají znalosti a zkušenosti v této oblasti. Rada zejména projednává pravidla pro probační programy, standardy služby, které dále schvaluje ministr spravedlnosti. Rada dále projednává koncepční a metodické materiály, vyjadřuje se ke jmenování a odvolávání vedoucích jednotlivých středisek či k dočasnému přidělení úředníků Probační a mediační služby k ministerstvu (Zákon č. 257/2000).

Cíle činnosti Probační a mediační služby lze shrnout do následujících tří základních činností:

Integrace pachatele – Probační a mediační služba usiluje o začlenění pachatele do života a běžné společnosti bez dalšího porušování zákonů. Jedná se o proces, který směřuje k obnovení respektu jedince k právním normám společnosti, jeho uplatnění a seberealizaci. Participace poškozeného – jedná se o zapojení poškozeného do „procesu“ vlastního odškodnění. Zaměřuje se i na znovuzískání pocitu bezpečí, důvěry a spravedlnosti. Ochrana společnosti – jde o ochranu společnosti díky účinnému řešení konfliktních a krizových stavů spojených s trestním řízením, dále vhodným zajištěním realizace uložených alternativních trestů a opatření (Veteška, 2015, s. 160).

Probace, probační dohled

Pod pojmem probace rozumíme organizování a vykonávání dohledu nad osobou, která byla z výkonu trestu odnětí svobody propuštěna podmíněně, dále se jedná o kontrolu výkonu trestu, který není spojený s odnětím svobody, a to včetně uložených povinností a omezení. Probace se však zajímá nejen o obžalované a odsouzené, ale také o oběti trestných činů (Sejkorová, 2011, s. 178).

Probačním dohledem se rozumí pravidelný osobní kontakt pachatele a probačního úředníka, dále spolupráce na vytvoření probačního plánu dohledu, který musí pachatel následně dodržovat ve zkušební době a v neposlední řadě kontrola dodržování podmínek, které jsou pachateli uloženy soudem.

Účelem dohledu je:

- 1) Sledování a kontrola chování a jednání pachatele, což zajišťuje ochranu společnosti a snižuje tak možnost opakování trestní činnosti.
- 2) Odborné vedení a pomoc, kde je cílem vedení řádného života pachatele (Kalvodová, 2002, s. 59).

Sejkorová ve své knize uvádí, že nedílnou součástí probačního dohledu je motivace klienta probačním úředníkem k výkonu trestu a k řádnému životu (Sejkorová, 2011, s. 178).

Mezi probační činnosti zejména patří zajištění výkonu a organizace dohledu probačního úředníka u uložených alternativních trestů a opatření, jako je právě podmíněný trest s dohledem, trest obecně prospěšných prací, parole s dohledem, propuštění z ochranného léčení s dohledem a zákaz vstupu na sportovní a jiné společenské akce (Štern, 2010, s. 71).

Probační úředník používá při práci s klientem, jak prostředky pomoci, tak prostředky kontroly. Při konzultacích pracovník zpracovává probační program, na kroky členěný plán dohledu, který je s ohledem na délku uložené zkušební doby, povinností a omezení, které stanovil soud. Dále upravuje interval konzultací a sledování podmínek dohledu (Matoušek, 2005, s.292-293). Další povinností je mapování rizik a potřeb klienta, na základě toho se následně zpracovává probační plán (Štern, 2010, s. 74). Probační pracovník má k soudu povinnost informační, to znamená, že v případě závažného nebo opakovaného porušení podmínek dohledu, probačního plánu nebo přiměřených omezení a povinností pachatele musí odeslat zprávu o této skutečnosti předsedovi senátu bez jakéhokoliv odkladu. V případě, že porušení není tak závažné, dostává pachatel od probačního pracovníka upozornění, že při opakování porušení podmínek bude informován předseda senátu. Tyto okolnosti jsou nápomocné při rozhodování o tom, zda se pachatel osvědčil či nikoliv. Jestliže pachatel vedl ve zkušební době řádný život a dodržoval uložené podmínky, soud rozhodne tak, že se osvědčil. To znamená, že odsouzení nenastane. Pokud je rozhodnutí opačné, stanoví se výkon trestu, a to tak, že jsou stanoveny další povinnosti či omezení nebo nastane prodloužení zkušební doby (Kalvodová, 2016, s. 60-61). Pracovník je také povinen navštívit klienta v jeho přirozeném prostředí. Zmapovat jeho sociální zázemí a vztahy (Štern, 2010, s. 79).

Probační plán dohledu je dokument, který zaznamenává veškeré informace o pachateli, jeho analýzu rizik a potřeb. Jedná se o klíčový kontakt mezi klientem a pracovníkem v době dohledu. Člení obsahovou náplň dohledu a popisuje aktivity klienta určené k vedení řádného života a dosažení stanoveného cíle. Jsou zde uloženy povinnosti soudem i povinnosti vyplývající ze zákona. Povinnost ze zákona může být například úhrada výživného a jiných pohledávek, povinnosti z předchozích soudních rozhodnutí, hrazení trestného řízení a obhajoby. Práce s klienty se nejčastěji zaměřuje na oblast finanční, neboť je velké množství zadlužených. Plán zahrnuje výsledky dalších dohodnutých kroků, které vyplývají z konkrétní analýzy rizik a potřeb pachatele. V neposlední řadě plán obsahuje frekvenci konzultací v době dohledu a případná pravidla ohledně schůzek. Plán se pravidelně vyhodnocuje a aktualizuje (Štern, 2010, s. 78-79).

Ze společenského hlediska je probační služba výhodou zejména v tom, že odsouzený jedinec není vystaven negativní zkušenosti s pobytem ve vězení, a tudíž není dlouhodobě izolován od své rodiny a není vytrhnut z pracovního režimu a kulturního života. Probace zároveň umožňuje rozdílný přístup při zacházení s pachateli různých trestných činů. Toto je významné především z hlediska preventivního a resocializačního. Probační pracovníci přistupují ke každému klientovi individuálně a zároveň komplexně, což znamená, že se snaží o navázání kontaktu s jedinci, kteří jakýmkoliv způsobem ovlivňují pachatele v postojích a pomoci vrátit se do řádného života (Veteška, 2015, s.157-158).

Parole představuje podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody s dohledem, o který se stará právě Probační služba. Parole vychází z přesvědčení, že návrat pachatele na svobodu, který bude doprovázený pomocí, vedením a kontrolou probačního úředníka, bude napomáhat k jeho aktivnímu zapojení se do běžného, bezkonfliktního života⁶.

Dle trestního zákoníku má každý odsouzený právo požádat o podmíněné propuštění za podmínky, že vykonal polovinu uloženého trestu odnětí svobody. Zvláště nebezpeční recidivisté nebo pachatelé, odsouzení ke zvláště výjimečnému trestu mohou požádat o podmíněné propuštění až po uplynutí dvou třetin svého trestu. Odsouzení k trestu na doživotí si mohou k podmíněnému propuštění požádat nejdříve po dvaceti letech trestu vykonaném ve vězení (Štern, 2010, s. 103).

⁶<https://www.pmscr.cz/parole-dohled-nad-podminene-propustenymi/>

Mediace

Mluvíme-li o mediaci, mluvíme o odborných činnostech pracovníků PMS, které jsou uskutečňovány v přípravné fázi trestního řízení, které předchází rozhodnutí státního zástupce nebo soudce. Smyslem je urovnání konfliktního stavu, mezi obětí a pachatelem, odstranění příčin vedoucí ke spáchání trestního činu. V případě, kdy mediaci nelze uskutečnit, PMS realizuje jiné činnosti, které mají za cíl urovnat konflikt. Aktéry mediace je poškozená strana, pachatel a mediátor, který řídí samotný proces (Štern, 2010, s. 39).

Mediací můžeme také myslet alternativu mimosoudního řešení sporů, kde mediátor je také nestranná osoba, která řídí dvě strany. Cílem mediace je dosažení vzájemného porozumění a náhled obnovy aktivní a nenásilné komunikace mezi stranami nalézt možná řešení (Veteška, 2015, s. 102-103).

Mediátor musí brát v potaz presumpci nevinu, postupovat vyváženě a nestranně k jednotlivým stranám konfliktu. Pracovník mapuje potřeby obou stran konfliktu a následně dojednává další kroky, které učiní. Důležitá je důvěra klientů k mediátorovi, neboť právě důvěra ve schopnost, podporu a nestrannost pracovníka je jedním z předpokladů pro rozhodnutí klienta účastnit se mediace. Pracovník vytváří prostředí, které bude zajišťovat vyváženou pozornost jak potřebám pachatele, tak potřebám oběti. Dále je potřeba, aby pracovník měl celý proces pod kontrolou a nepřipustil, aby se jedna strana konfliktu zmocnila vedení samotného procesu. V neposlední řadě je důležitá mediátorova lidskost (Štern, 2010, s. 40-41).

Východiska mediace jsou spojována s řadou vědních oborů, zejména psychologie, sociologie, sociální práce, poradenství, práva a teorii řízení. Nelze tedy jednoznačně určit univerzální principy, které z mediace vychází. Principy, na kterých se odborníci dohodli, jsou postaveny podle vnitřní kontinuity, kde jsou vzájemně provázány. Jedná se o principy:

Dobrovolnost – klient svůj problém cestou mediace řeší dobrovolně.

Důvěrnost a důvěra – důvěrnost je charakteristikou procesu. Tento faktor napomáhá v usnadnění komunikaci klienta. Informace získané během procesu mediace zůstávají pouze mezi zúčastněnými osobami, pokud se nedohodnou jinak. Před samotným procesem může být stanovena dohoda o důvěrnosti, která obsahuje zásady užití informací. I přes to má mediátor svá práva a povinnosti, které mu v jistých případech nařizují důvěrnost porušit. Důvěra je naopak charakteristikou vztahu. Důvěra ve vztahu k mediátorovi je pojednávána jako důvěra ve schopnosti, zkušenosti a přesvědčení o jeho nestrannosti.

Svoboda rozhodování – klienti uvažují o navržených řešeních, kde rozhodnutí by mělo korespondovat s vlastními potřebami a zájmy.

Převzetí zodpovědnosti – klienti jsou zodpovědní za samotný způsob řešení konfliktu, zatímco mediátor se zabývá samotným procesem. Zodpovědnost vyplývá z dohody o mediaci, z civilního práva a ze zodpovědnosti za porušení neutrality.

Nestrannost – mediátor má na starosti jen takové konflikty, kde může být nestrannou osobou k účastníkům. V případě, kdy mediátor není tohoto schopen, je povinen od případu odejít a nechat případ postoupit dalšímu mediátorovi pro jeho dokončení.

Orientace na budoucnost – z minulosti se mají klienti poučit do budoucna. Tedy nemělo by docházet k opakování konfliktního schématu z minulosti.

Pochopení odlišnosti – každá zúčastněná strana vstupuje do řešení konfliktu s vlastními dispozicemi, které se zpravidla liší. Důležité je zde vzájemné porozumění lidí.

Alternativy – zde dochází k hledání nových možností, jak konfliktní situaci vyřešit. Dochází k hledání vlastních zdrojů řešení konfliktu v procesu mediace (Veteška, 2015, s. 53-61).

Oblasti mediace

Mediace se aplikuje ve více oblastech. Mediace v civilních sporech je například rodinná mediace, která je nejvíce využívanou oblastí pro mediaci. Lze jí rozdělit na mediaci rodinnou a rozvodovou. Rodinná se zabývá řešením konfliktů, které vznikly ve vzájemném soužití členů rodiny. Rozvodová mediace je určena pro řešení konfliktů v rámci rozvodového řízení manželů. Partnerská mediace řeší konflikty vzniklé mezi osobami, mezi nimiž je dlouhodobý partnerský vztah. Mediace v oblasti rodiny a partnerských vztahů se týká konfliktů, které jsou v souvislosti s rozvodem a situací po něm. Jedná se například o komunikaci, výchovu dětí a rodinné finance. Peer mediace je mediace mezi vrstevníky, která se uskutečňuje ve školním prostředí. Tato mediace pomáhá řešit konflikty vzniklé mezi žáky. Přispívá k rozvoji psychosociálních kompetencí a sociálního chování dětí (Holá, 2011, s. 179-181). Obchodní mediace se nejčastěji zaměřuje na spory vzniklé mezi obchodními společnostmi. Spory vycházejí zejména z nedodržování a neplnění stanovených obchodních smluv mezi odběrateli a dodavateli. Dále pro neshody ve vztazích mezi spoluhlaviteli společností. Časté jsou dále spory ve zdravotnictví, stavebnictví, pojišťovnictví a ve financích (Veteška, 2015, s. 114). V pracovněprávních sporech mediace řeší konflikty vzniklé v rámci pracovněprávních vztahů a organizace práce. Jedná se například o rozdělování úkolů, hodnocení pracovníků, vedení týmů, konflikty mezi pracovníky a vedením či ukončení pracovních poměrů. Pozadí může být konkurence, neznalost, strach

o místo, závislost, únava a problémy s řízením organizace. Ne vždy konflikt na pracovišti musí být kořenem, někdy zdroj konfliktu pochází z úplně jiné oblasti. Interetnická mediace popisuje konflikty etnické skupiny. Jedná se tedy o konflikty mezi dvěma či více etnickými skupinami, které vnímají svou odlišnost. Komunitní mediace bývá často mezi sousedy kvůli dluhům, parkování či majetku, dále generační konflikty, kde jde zejména o rušení nočního klidu a konflikty občanů s institucemi, jako je městský úřad, škola, podniky či restaurační a kulturní podniky. Environmentální mediace napomáhá sporům, které se týkají kontraverzních témat veřejné politiky. Jedná se o provoz skládky, ekologické podmínky, kanalizace či provoz zařízení pro občany s tělesnými, duševními a smyslovými odlišnostmi. Příkladem mediace v politice a diplomacii je dohoda při politických jednáních mezi stranami (Holá, 2011, s. 182-186).

Fáze mediace

První fází mediace je tzv. přípravná, kdy mediátor provádí analýzu případu a zvažuje jeho vhodnost k mediaci. Následně mediátor vysloví souhlas, případně nesouhlas s uskutečněním mediace. V případě souhlasu mediátor následně oslovuje druhou stranu sporu. Mediátor seznámí obě strany s pravidly jednání, poučuje strany sporu o svém postavení, účelu a zásadách mediace, o bodech smlouvy a dohody, dále o možnosti mediaci kdykoliv ukončit a o odměnách a nákladech. Následná fáze je fáze zahájení, ke kterému dochází uzavřením Smlouvy o provedení mediace. Smlouva musí obsahovat označení stran konfliktu, identifikaci, vymezení konfliktu, výši odměny, dobu průběhu mediace. Třetí fáze, sběr informací, spočívá v získávání informací, kdy mediátor naslouchá, otázkami motivuje klienty ke sdělování a otevřenosti k informacím důležité pro vzájemné porozumění. Podmínkou úspěšné mediace je právě co největší množství informací. Zdrojem informací mohou být také jiné osoby, instituce a dokumenty. Další informace pramení z pozorování. Důležitá je také důvěra stran. Fáze hledání možností a alternativ má za cíl nalézt společné potřeby a zájmy stran pomocí různých metod. Fáze vyjednávání spočívá v předkládání a vysvětlování návrhů. Dochází k ujasnění konkrétních sporných stanovisek, vysvětlení navržených řešení a jejich soupisu. Ve fázi přijetí dohody dochází k akceptaci dohody obou stran. Proběhne rekapitulace, objasnění nejasností a sepsání dohody. Ve fázi ukončení dohody probíhá poděkování stranám, stručná rekapitulace a výrok o způsobu ukončení: dohoda byla dosažena, dohoda o odkladu, přerušena či nedohodě⁷.

⁷<http://mediacnidohoda.cz/mediace/pravni-predpisy/>

3 ŽENY JAKO SPECIFICKÁ SOCIÁLNÍ SKUPINA

3.1 Postavení ženy

Pravěk

Ke společenské roli mužů a žen docházelo již po narození. Jedinec byl vychováván dle stanovených norem společnosti. Odlišné postavení mužů a žen se v pravěku týkalo zejména dělby práce. Muži se v produktivním věku věnovali lovu a výrobě zbraní, zatímco ženy se staraly o děti a domácí práce. Každý člen kmene měl své úkoly a nemohlo se stát, že by byl někdo nečinný. Slavné sošky, jako je například Věstonická Venuše, poukazují na fakt, že postavení ženě zaručovala plodnost (Lipovetsky, 2007, s. 101).

Starověk

V tomto období se ženy nikdy nepouštěly do úkolů na vyšší úrovni, jako například do vojenských funkcí. Jejich zásluhy byly v domácnosti. Žena a ženská krása se začala prosazovat v básních a v umění, zejména v podobě soch a maleb. Samozřejmě vždy záleželo, v jaké sociální úrovni se žena narodí. Například Kleopatra, jakož to egyptská královna, se potýkala s vládou a válečným světem (Lipovetsky, 2007, s. 106-107)

Středověk

Ve středověku je žena povinna být manželovi poslušná a její ekonomická a intelektuální nezávislost je jí upřena. V chudších rodinách se ženy vedle práce o děti a domácnost podílejí i na produktivních úkolech, jako je práce o dobytek, prodej řemeslných výrobků či jejich samotná tvorba.

Novověk

V šestnáctém století je ženám odepíráno vzdělávání a vdaná žena se automaticky stává nesvéprávnou. Veškerý majetek byl mužův a žena se o něj pouze starala. Ženy musely tolerovat hrubost a sílu mužů, zatímco jim náležel chabý duch a krása těla (Lipovetsky, 2007).

Ve středověku a raném novověku byla většina žen nevzdělaných. Kromě jeptišek neuměly číst ani psát. V těchto obdobích byla žena selkou, která se starala o domácnost a o hospodářství. Řemeslníková žena, která měla méně práce, byla šetrná a počestná. Domácnost musela mít pod

silným dohledem. Žena – šlechtična vede velkou domácnost, ale věnuje se převážně zábavám a umění. Manuálních prací a výchovy dětí je zproštěna⁸.

Postupně dochází k emancipaci žen. V osmnáctém století žena disponuje velkou mocí, neboť má autoritu nad svými dětmi a má jistou moc, kterou dokáže ovlivnit muže. Objevuje se nové slovní spojení „žena v domácnosti“, kde ženy věnují svůj život dětem a rodinnému blahu. Starají se o chod a řád domácnosti a dělají vše pro to, aby jejich děti byly úspěšné. Mimo jiné se ženy zabývají domácími pracemi, vznikají i kurzy domácích prací. Proces industrializace přispěl k rozšíření placené práce pro ženy, což pro ně znamenalo jistotu výdělku. Rozvoj obchodních, zdravotních a výchovných povolání otevřel i velké možnosti ženám. Ženy pracovaly do založení rodiny, neboť mateřství v této době je neslučitelné se zaměstnáním. Výjimka je přijatelná v případě, že muž nedokáže rodinu finančně zabezpečit. Na trh přišla možnost různých služeb a zábav, které vyžadovaly jisté finance, a proto bylo zapotřebí zvýšit rodinné příjmy za pomoci platu ženy (Lipovetsky, 2007).

Mezi hlavní složky emancipačního hnutí lze považovat:

- Úsilí o neomezený přístup ke vzdělávání a neomezený přístup k všem povoláním a oborům.
- Odstranění dvojí morálky, nuceného celibátu a prostituce.
- Uvolnění politické, které je spojené s bojem za právo, volební právo.
- Snaha o změnu nevyhovujících zákonů pro ženy.
- Snaha o právní rovnost v rodině, dále hospodářskou nezávislost a omezení moci rodičů (Bahenská, 2005).

V devatenáctém století oblast dělnické práce umožnila s příchodem strojů do výroby práci ženám, neboť těžkou práci zastaly právě stroje. V tomto případě je žena levnější pracovní silou než muž. V roce 1850 bylo ve dvaceti pěti státech Unie zaměstnáno 62 661 dělnic (Polišenský, 2000).

Dvacáté století

Dřívější podřízenost muži vymizela a vše záviselo na projevu vzestupu ženského individualismu. Vzory ženství se díky ženskému tisku, kinu, plakátům, fotografiím a filmovým

⁸<http://www.guide-jana-zemanova.com/cs/dejiny-zeny/>

hvězdám dostaly do každodenního života. Žena měla najednou možnost volby ohledně studia, práce, kariéry, rodiny a mateřství.

Žena dvacátého století již nemá za cíl dobře se vdát, ale být úspěšná a být krásná. Nastává více volného času pro ženu samotnou a pro budování její osobnosti. I přesto, že došlo k řadě velkých změn, nenastalo úplné vymizení nerovností mezi pohlavími, především v oblasti rodinného života, zaměstnání a odměňování (Lipovetský, 2007).

Mladé ženy, na rozdíl od mužů, nemají jasně uspořádané představy ohledně budoucnosti. Muži mají převážně jasno o svém studiu, kariéře a představu o úspěších, kterých by měli ve svém životě dosáhnout a přibližně v jakém věku. V oblasti osobní a mezilidské, jako je například založení rodiny, jsou představy muže méně jasné. U žen bylo dříve žádoucí, aby jejich studium nebylo nijak dlouhé a co nejdříve založily rodinu. V dnešní době je naopak převážně prioritou získat odborné vzdělání a mít kvalifikovanou práci a až poté zakládat rodinu (Koldinská, 2010).

Žena jako hlavní nositelka dalšího života je vybavena jak po stránce anatomické, tak po stránce funkční. Díky biologické funkci je schopna rodit děti, což vede k zachování lidského rodu (Melchiorová, 2007).

Jedním z nejviditelnějších a nejrespektovanějších znaků člověka je právě pohlaví. Změna představy v roli pohlaví se objevuje se zvyšujícím se počtem žen, které se objevují v zaměstnáních, jež jsou typická pro mužské pohlaví (Kudláček a Frömel, 2012, s. 39-41). V porovnání síly ženy a muže dosahují ženy 60-70 % síly mužského pohlaví. Můžeme říci, že to je díky snížené svalové hmotnosti u žen (Tlapák, 2004, s. 247). Horní polovina těla ženy je o 45 % slabší, trup je slabší o 35 % a končetiny jsou slabší o 30 % oproti mužům (Grasgruber, Cacek, J., 2008, s. 128). Vedle rozdílu ve svalové síle mezi pohlavím je i značný rozdíl v psychice pohlaví. Ženy bývají zpravidla méně agresivní než muži. Jejich osobnost je více citlivější na podněty, které přicházejí zvenčí (Novotná, Čechovská, Bunc, 2006, s. 11).

Potřeba lásky je někdy také nazývána jako potřeba afiliační neboli potřeba milovat a být milován a potřeba náklonnosti. Vystupuje v situaci, kdy je žena osamocena a opuštěna. Žena po porodu potřebuje někde a k někomu náležet a mít kladnou citovou odezvu od okolí. V případě, že tak není učiněno, žena je frustrována a může dojít k protiprávnímu jednání (Melchiorová, 2007).

3.2 Kriminalita žen

První záznamy o ženské kriminalitě se objevily koncem 19. století, kdy tato oblast byla minimálně prozkoumávána. Vysvětlením ve výkladovém schématu ženské kriminality často bývá rozdíl mezi pohlavím, tzn. genderový přístup (Koldinská, 2010). Teorie dřívější doby byly konstituovány jako obecné příčiny kriminality bez jakéhokoliv provázání na pohlaví pachatele. Ženské kriminalitě se začala věnovat pozornost až koncem 20. století a postupem času se jí věnuje větší pozornost, neboť je to stále více prodiskutovávané a aktuálnější téma. V důsledku toho dochází k rozvoji teorie ženské kriminality, kam můžeme zahrnout teorii biologickou, psychologickou a teorii sociologickou. Vedle těchto hledisek můžeme zmínit i hledisko legálního pojetí, kde jde o vymezení trestněprávní kriminality neboli takového jednání, které je trestním právem bráno jako trestný čin (Novotný, 2004, s. 20).

Biologická teorie se opírá o názor, že veškeré lidské chování je založeno biologicky, tudíž i chování kriminální. Primární pozornost je věnována rozdílům mezi muži a ženami. Objasňují povahu žen, tedy že povaha ženy snadněji podléhá společenským změnám, což znamená, že je výrazně labilnější než povaha muže. Ženy jsou označovány za méně biologicky, ale i psychicky vyspělé a zároveň méně agresivní. Jedna z teorií dopuštění se trestného činu podle Lombrosa je, že páchá-li žena trestnou činností, není její mateřský pud dostatečně vyvinutý a její psychika se více podobá psychice mužské (Novotný, 2004, s. 80). Lombroso také přišel s teorií, že ženy páchají trestnou činností méně z důvodu tělesné slabosti. Jak již bylo zmíněno, ženy dosahují 60-70 % síly mužského pohlaví (Grasgruber, 2008, s. 128). Jeho další názor spočívá v teorii, že ženy kriminální činnost nahrazují prostitucí. Dle názoru většiny psychologů není ženě ve své přirozenosti určeno páchání trestných činů a pokud se žena trestné činnosti dopustí, jedná se pak o ženu, která se odchyluje od determinovaného chování ženy (Urbanová, 2004, s. 29).

Psychologický směr se orientuje na osobnost pachatele a její složky, jako je inteligence, motivace, ego a jeho vývoj, agrese a frustrace. Mnohé teorie poukazují na to, že se ženy dopouštějí trestných činů na základě emoční rozladěnosti. Může být ale také vázána na psychické onemocnění, neboť právě takto nemocné ženy bývají častými pachatelkami trestné činnosti.

Sociologické teorie vysvětlují kriminalitu jako sociálně patologický jev, neboť sociální prostředí ovlivňuje vlohy jedince, a tudíž i to, jaká osobnost se z něj stane. Sociální výchova muže a ženy se liší. Muži usilují o společenské postavení a po úspěchu, zatímco ženy se musí primárně naučit toleranci a z části i podřízenosti osobám opačného pohlaví. Tyto rozdíly jsou

patrné ve specifickém chování mužů a žen, kde z části dobrá výchova omezuje jejich kriminalitu. Ženy se ze své přirozenosti podřizují roli matek, stejně tak se podřizují zájmům rodiny a svých nejbližších, dále se podřizují i právním normám jako mužům, kterým často dělá problém respektovat normy. Manželé Glueckovi přispěli s teorií, že trestná činnost se odvíjí od vzájemného působení mnoha faktorů. Přístup byl prokázán i přes neschopnost procentuálního určení zastoupení jednotlivých faktorů. Strukturu společnosti a postavení žen v ní se snažil jako příčinu označit Merton. Žena dosahuje jistých stanovených cílů. V případě nezdaru dochází k anomii, kterou Merton označil právě za příčinu kriminality. Feministická teorie se opírá o postavení žen ve společnosti. Muži vládnou, a tudíž přidělují i kriminalitu. Ženám tedy přísluší kriminalita spojená s přirozenou reprodukcí a trestní právo se na ženy vztahuje v nepatrném množství (Urbanová, 2004, s. 32).

Důležité je brát v potaz, že člověk tvoří bio-psycho-sociální jednotku, a tudíž nelze příčinu zločinnosti brát jako poruchu jednoho směru (Novotný, 2004, s. 77).

Osobnost pachatelek trestného činu

Typologii osobnosti pachatelek trestných činů není věnována až taková pozornost. Většina typologií vychází z tzv. vnějších kritérií. Lombroso a Ferrero přišli s teorií, že lze pachatelky rozdělit na:

- Prostitutky,
- potratářky,
- vražedkyně dětí,
- spoluvinice znásilnění.

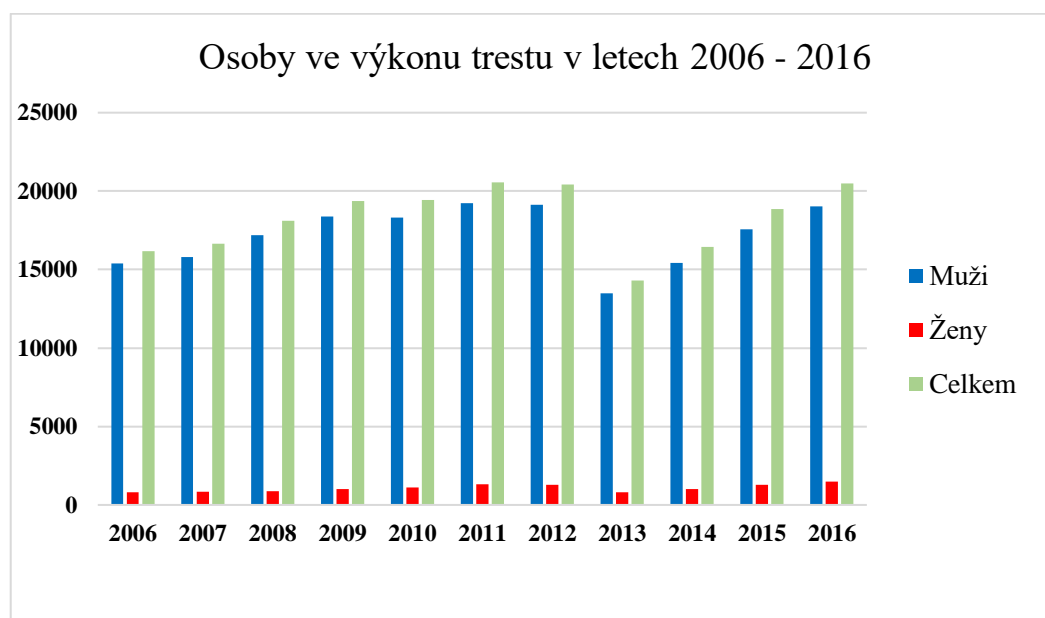
K moderněji koncipovaným typologiím se řadí dělení dle Dalyové, která dělí pachatelky na:

- Ženy na ulici, pro které je charakteristické dřívější sexuální zneužívání, útěky z domova a prostituce.
- Zraněné a zraňující ženy. U těchto žen se projevuje zneužívání v dětském věku, závislost na drogách, kdy při jejich nedostatečném přísunu nastává násilnické chování.
- Bité ženy, které žijí v partnerském vztahu s mužem, který je ať už psychicky či fyzicky týrá a ženy jednají právě na základě těchto okolností.
- Ženy, které vystupují jako drogové dealerky (Blanchette, 2006, str. 42).

Dle statistických hodnot se zdá, že nejméně páchají trestný činy vdané ženy v rodinách, nejvíce bezdomovkyně a pak ženy, které jsou ve vyšších pracovních funkcích. Ženská civilizace je odlišná. Dívky nejsou vedeny k tomu, že tvrdost a agresivita je považována za správnou hodnotu. Neovládají techniky, které se užívají k páčání trestného činu a preferují soukromou sféru prostoru. Jejich touha a příležitost spáchání trestného činu není natolik velká (Jandourek, 2008).

Vývoj ženské kriminality v ČR

Na základě kriminálních statistik, které spravuje Vězeňská správa České republiky, lze vyvodit, že kriminalita žen v celkovém kontextu kriminality zaujímá velmi malé zastoupení, které se pohybuje mezi 5-7 %. S ohledem na statistiky v uplynulých letech je patrné, že kriminalitu žen lze charakterizovat jako kriminalitu, které má mírně stoupající tendenci. Rok 2013 je jako jediný považován za výjimku, neboť v tomto roce došlo k mírnému poklesu nejen kriminality žen, ale i kriminality celkové⁹.

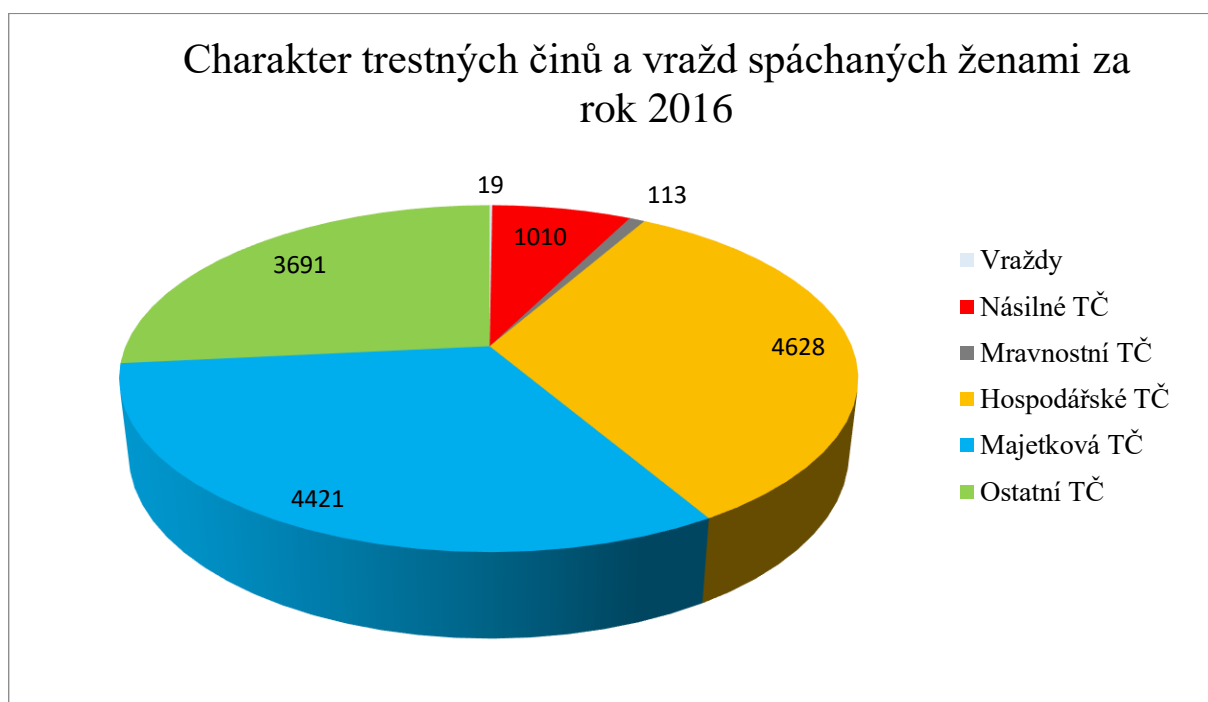

Obrázek 1 Osoby ve výkonu trestu v letech 2006-2016

Zdroj: www.vscr.cz

⁹<http://vscr.cz/wp-content/uploads/2017/06/Statistick%C3%A1-ro%C4%8Denka-2016.pdf>

Největší rozdíl mezi mužskou a ženskou kriminalitou spočívá zejména v tom, že ženy nemají ve zvyku trestnou činnost opakovat. Tato skutečnost se podepisuje ve statistických výsledcích o recidivě žen. V převážné většině se ženy stávají individuálními pachatelkami, To znamená, že páchají trestný čin samy a nesdružují se do gangů či skupin, což je spíše charakteristické pro muže (Urbanová, 2004, s. 41). Jako typické trestné činy pro ženu jsou považovány krádeže, zpronevěry a podvody (Kuchta, 2005, s. 127.). Největší počet spáchaných trestných činů ženami tvoří trestné činy hospodářské, kde se jedná o úvěrové podvody, podvody a zpronevěry. V hojném zastoupení mezi ženami je i majetková trestná činnost, kde se jedná především o krádeže, podvody a krádeže vloupáním do objektů. Nejméně zastoupeny jsou trestné činy mravnostní, které jsou naopak nejvíce zastoupeny u páchaní trestných činů muži¹⁰.

Obrázek 2 Charakter trestných činů a vražd spáchaných ženami za rok 2016

Zdroj: www.policie.cz

3.3 Věznice Světlá nad Sázavou

V současné době se v České republice nachází 10 vazebních věznic, 15 věznic a 2 detenční ústavy. Ženské věznice jsou celkem čtyři. Jedná se o věznici ve Světlé nad Sázavou, věznici v Praze-Řepích, věznici v Přílepech u Prahy a věznici v Opavě, kde jsou umístěni i muži. Věznice jsou organizačními jednotkami Vězeňské služby České republiky, jejichž zřizovatel

¹⁰<http://vscr.cz/wp-content/uploads/2017/06/Statistick%C3%A1-ro%C4%8Denka-2016.pdf>

je ministr spravedlnosti. V čele stojí ředitelé, které jmenuje a odvolává generální ředitel Vězeňské služby¹¹.

Ženská věznice Světlá nad Sázavou se nachází v kraji Vysočina. Areál byl dokončen v roce 1987, který do roku 1999 sloužil jako Škola v přírodě Školského úřadu Teplice. Počátkem roku 2000 byl celý komplex budov převeden do užívání Vězeňské služby České republiky z důvodu nedostatečné ubytovací kapacity věznic. První ženy zde byly umístěvané od 6. 11. 2000. Byly odsouzeny v kategorii dozor, postupně i v kategorii ostraha. Po rozšíření budovy byla celková možná kapacita zhruba 760 míst. Věznice postupně získala prostory pro zaměstnávání, vzdělávání a výchovnou práci s odsouzenými a v neposlední řadě i prostory pro bohoslužby¹².

Tabulka 1 Kapacita a naplněnost Věznice Světlá nad Sázavou ke dni 25. 9. 2017

	Celková kapacita	Aktuální stav	Využitelnost
Výkon vazby	2	0	0 %
Výkon trestu	775	865	111,61 %
Celkem	777	865	111,33 %

V kontextu úpravy Zákona č. 169/1999 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody je věznice ve Světlé nad Sázavou zařazena do kategorie věznic s ostrahou. Trest zde vykonávají odsouzené ženy, kde jejich výkon trestu odnětí svobody je zařazen do kategorie s ostrahou, s dozorem a kategorie mladiství, dále s ostrahou a dohledem. Mimo jiné věznice zajišťuje výkon trestu odnětí svobody specifickým skupinám odsouzených, které potřebují zvláštní přístup. Na základě toho vzniklo Specializované oddělení pro výkon trestu matek nezletilých dětí, kde jsou zajištěny vhodné podmínky pro specifický pobyt dítěte u matky během výkonu trestu, což nepřerušuje citové vazby mezi matkou a dítětem. Oddělení bylo zřízeno roku 2012 s celkovou kapacitou pro 15 odsouzených žen a 20 dětí, zpravidla od jednoho roku do tří let věku dítěte. Jedná se o první zařízení tohoto druhu ve Vězeňské službě ČR. Činnost oddělení je stanovena zákonnými ustanoveními a vnitřním řádem věznice Světlá nad Sázavou. Další činnosti vycházejí z potřeb dítěte s přihlédnutím ke psychickým a fyzickým zvláštnostem matky i dítěte. Do oddělení pro výkon trestu trvale pracovní nezařaditelných odsouzených žen jsou umístěvány ženy starší 65 let, která byly uznány plně invalidní nebo jejich zdravotní stav

¹¹<http://vscr.cz/>

¹²<http://vscr.cz/veznice-svetla-nad-sazavou/o-nas/zakladni-informace/>

neodpovídá pracovnímu zařazení dle Zákona č. 169/1999 Sb. § 69 odst. 1. Výhodou tohoto oddělení je bezbariérovost. Programy oddělení jsou uplatňovány v rámci specifických výchovných postupů. Způsob zacházení je uplatňován jak individuálně, tak skupinově. Zájmové aktivity jsou především v podobě rukodělných prací, výtvarných technik či pohybových a zdravotních cvičení s ohledem na zdravotní stav jednotlivých odsouzených. Stanovené programy rozvíjejí motivaci v sebevýchově, vzdělávání a osobnostnímu rozvoji. Specializované oddělení bezdrogové zóny je umístěno v samostatném objektu z důvodu maximálního snížení rizik v kontaktu s omamnými a psychotropními látkami. Kapacita tohoto oddělení dosahuje až třiceti míst. Umisťují se zde odsouzené, které byly před výkonem trestu uživatelkami návykových látek. Program zacházení je realizován komunitně-skupinovou formou a je užíván jako terapeutický program, zabývající se náhledem odsouzených žen na jejich dosavadní způsob života a vytvoření si kladného vztahu k pracovním činnostem. Cílem je snižovat zdravotní a sociální rizika závislosti. Užívají se zde terapie jako je arteterapie, ergoterapie, biblioterapie, muzikoterapie a dramaterapie. V roce 2004 bylo zřízeno zvláštní oddělení pro výkon vazby matek s dětmi do jednoho roku věku dítěte. Výstupní oddělení se soustřeďuje na přípravu odsouzených žen pro výstup z výkonu trestu. Smysl tohoto oddělení spočívá v přípravě na občanský život. Jedná se tedy zejména o osvojení si sebeobslužných činností, doplnění často nedostatečného vhledu do sociálně-právních skutečností a rozvoj širšího společenského rozhledu. Zde jsou umístovány odsouzené ženy zpravidla 6 měsíců před plánovaným koncem výkonu trest, nebo podmíněným propuštěním. Přednost mají ty odsouzené, jejichž výkon trestu byl delší než tři roky a ty, které potřebují osvojit takové návyky, které jim usnadní soběstačný život mimo věznici. Věznice Světlá nad Sázavou má dvě výstupní oddělení o celkové kapacitě 45 míst pro odsouzené ženy. Oddělení se specializuje na minimalizaci rizik pro opětovné selhání a páchání dalšího trestného činu. Metody a formy zacházení jsou těmto cílům vhodně uzpůsobeny. Zvýšená pozornost se klade na rozvíjení sebeobslužné aktivity, které mají přispět právě k samostatnosti odsouzené. V širším rozsahu jsou užívány extramulární aktivity, kdy odsouzené mají možnost opustit věznici v souvislosti s programem zacházení, návštěvou či přerušením výkonu trestu. Minimální aktivitou každé odsouzené ženy v podobě opuštění věznice je vycházka s vychovatelem, během které je odsouzená seznámena s cestou na vlakové nádraží, což je důležité pro následné odcestování do bydliště po propuštění. Informace, jak postupovat pro propuštění, jsou ženám sdělovány formou besedy vedenou pracovníkem Úřadu práce¹³.

¹³<http://vscr.cz/veznice-svetla-nad-sazavou/o-nas/vykon-vezenstvi/>

Výkon trestu odsouzených žen se zcela liší od výkonu trestu odsouzených mužů. Koncepce této věznice zohledňuje specifika žen, jejich charakteristiku a odlišnost. Jedná se především o fyziologickou odlišnost, jiné hygienické návyky a potřeby, rozdílný způsob života probíhající za zdmi věznic, kdy odsouzené ženy kladou velký důraz na statut matky, manželky, milenky, pokud možno s nepřerušenou vazbou na rodinu a své děti. Vnitřní řád proto obsahuje specifika, které jsou uzpůsobeny potřebám žen s ohledem na sebepojetí ženy a genderovou socializaci. Také je vhodně uzpůsoben program zacházení (Krčál, 2015. s. 50). V programu zacházení jsou zařazeny aktivity, kde ženy uplatňují své schopnosti a dovednosti. Jedná se například o hudební kroužek, sportovní aktivity a zahradnictví. Možnost dalších aktivit je v podobě keramického kroužku, výuky cizích jazyků a práce s počítačem. V oblasti výchovných aktivit probíhají skupinové práce s osobami drogově závislými, s recidivistkami, odsouzenými, majícími problémy s komunikací i s agresivními sklony, pod vedením psychologů, speciálních pedagogů, sociálních pracovníků či vychovatelů-terapeutů. V roce 2001 bylo zřízeno školské a vzdělávací středisko Věznice Světlá nad Sázavou, nabízí odsouzeným ženám všeobecné i praktické vzdělání v kurzech. Podobné školské a vzdělávací středisko je také ve věznicích Pardubice, Valdice, Heřmanice, Vyšehrad a Rýnovice. Školské a vzdělávací středisko je dostatečně vybaveno jak počtem učeben, tak kabinety, učebními pomůckami i výpočetní technikou. Výuku zajišťuje pět stálých a čtyři externí učitelé a mistři odborné výchovy¹⁴.

Vzdělávací středisko také zajišťuje vybrané učební obory ukončené závěrečnou zkouškou. Vzdělávací programy jsou rozděleny do několika stupňů a jsou nabízeny v této formě:

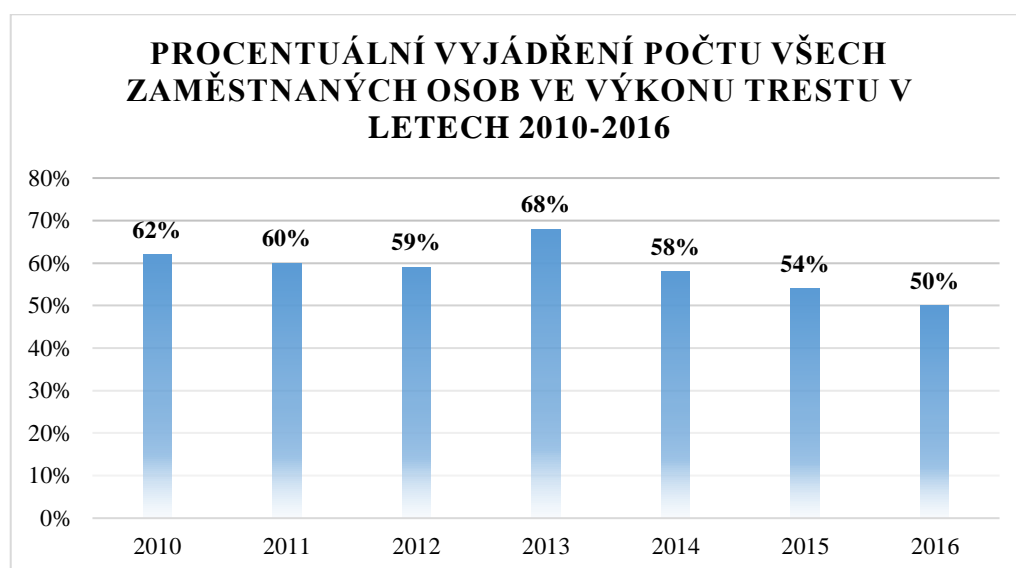
- Učební obor Provozní služby – po dobu dvou let v podobě denního studia.
- Kurz Základní škola – po dobu deseti měsíců, v podobě denního studium od září do června.
- Kurz anglického jazyka – po dobu pěti měsíců, jednou týdně 2 hodiny.
- Kurz základy práce s počítačem – po dobu pěti měsíců, jednou týdně 2 hodiny.
- Kurz českého jazyka pro cizince – náplň zvládnutí základů jazyka k základnímu dorozumění, jednou týdně 4 hodiny.
- Kurz kuchyňských prací – po dobu pěti měsíců, jednou týdně 2 hodiny.
- Kurz základů gramotnosti – po dobu 10 měsíců.
- Praktická rodinná škola – po dobu pěti měsíců.

¹⁴<http://vscr.cz/>

Možnost dalších vzdělávacích aktivit umožňuje Střední škola informatiky a cestovního ruchu SČMSD v Humpolci v podobě dálkového čtyřletého maturitního studia a tříleté dálkové bakalářské studium na Masarykově univerzitě v Brně. Ve spolupráci se střední školou ochodu a služeb v Jihlavě věznice zajišťuje výuku odsouzených v učebním oboru kuchař-číšník. Tento obor je formou tříletého denního studia, kdy po úspěšném složení závěrečné zkoušky obdrží odsouzené výuční list, na kterém nebude uvedeno, že byl získán ve vězení¹⁵.

Zaměstnávání žen je umožněno na pozicích kuchyně, úklidu, údržby, skladu či soukromých subjektů. V roce 2016 ve věznici vzniklo první vnější střežené pracoviště určené odsouzeným, kde je možnost zaměstnání až 200 žen. Práce spočívá v balení čokolád a cukrovinek.

STATISTIKA ZAMĚSTNANOSTI ODSOUZENÝCH ŽEN

Obrázek 3 Procentuální vyjádření počtu zaměstnaných osob ve výkonu trestu v letech 2010-2016

Zdroj: www.vscr.cz

V roce 2014 byla zajištěna spolupráce s neziskovými organizacemi jako je například společnost Laxus, Sananim, Podané ruce, Armáda Spásy či Mezinárodní společenství. Došlo i k podpoře účasti odsouzených žen na charitativních projektech v podobě výroby obvazů, čepiček pro novorozence, loutek pro dětské domovy (Krčál, 2015, s. 25-27).

¹⁵<http://vscr.cz/veznice-svetla-nad-sazavou/o-nas/vzdelavani-veznenych/>

V letošním roce začaly odsouzené ženy z výstupního oddělení vyrábět panenky, které následně putují k dětem v nemocničních prostředí. Celý projekt zaštiťuje občanská sdružení Kiwanis. Panenky mají sloužit jako pomůcka k vyšetřování dětí lékaři, kde děti ukazují na panenkách svoji bolest. Věznice Světlá nad Sázavou má specializovanou šicí dílnu, kde ušijí měsíčně i 700 kusů panenek ¹⁶.

Odsouzené, které byly zařazeny do práce, jsou povinny pracovat. Zařazení do práce je na základě rozhodnutí ředitele věznice, který své stanovisko udává na základě doporučené odborných zaměstnanců. Podmínky pro zaměstnávání odsouzených jsou buď v rámci provozu, vlastní výroby, podnikatelské činnosti či smluvně u daných subjektů. Pracovní doba odsouzených nezahrnuje úklidovou a jinou obdobnou činnost, která je potřebná k zajištění řádného každodenního chodu věznice, na které se podílí všechny odsouzené. Pracovní poměr dále nezahrnuje pracovní terapie, které jsou součástí programu zacházení.

Za dobu, po kterou ženy vykonaly smlouvenou práci, mají nárok na finanční odměnu. Podmínky pracovního poměru a veškeré úpravy se řídí obecně platnými předpisy v zákoníku práce. Vedle pracovní odměny mají odsouzené pracující ženy nárok i na zákonné příplatky, jako je příplatek za škodlivé prostředí, příplatek za řízení nebo příplatek za rizikovou náplň práce.

Peníze odsouzených jsou vedeny na oddělených účtech pro různé potřeby. Účty jsou rozděleny na:

- Kapesné: /K/
- Úložné: /U/
- Úschova (osobní konto): /O/
- Cestovné: /C/
- Sociální kapesné: /S/
- Rezerva: /R/
- Exekuce: /E/
- Dítě: /D/
- Zdravotní: /Z/

Kapesné je určeno především k nákupu v ústavní kantýně, k objednávce knih, časopisů, realizaci náboženství, telefonování a písemného styku. Konto úložné uchovává zejména částku,

¹⁶<http://vscr.cz/veznice-svetla-nad-sazavou/o-nas/vykon-vezenstvi/odsouzene-zeny-siji-panenky-kiwanis/>

kteřá bude potřebná na cestu z místa výkonu trestu do místa bydliště. V případě nutnosti může být částka použita k úhradě nákladů výkonu trestu. Peníze v úschovně jsou finance, které si odsouzený přinesl do výkonu trestu. Tyto peníze lze využít k nákupu osobních věcí. Konto cestovné obsahuje částku 500,- Kč. S touto částkou nesmí odsouzený během výkonu trestu nijak nakládat. Částka slouží jako pojistka v případě nedostatku financí na cestu po propuštění z výkonu trestu. Rezerva se používá na úhradu nákladů výkonu trestu. Exekuce je převodem z rezervy, který se používá k úhradě pohledávek vůči VS a cizích pohledávek. Konto dítě je pouze pro matky s dětmi, kde finanční prostředky jsou určeny pouze pro potřeby dítěte. Sociální kapesné je ve výši 100,- Kč pro nepracující odsouzené. V případě, že ženy nemají žádný měsíční příjem, mají nárok na sociální kapesné, které je určeno pouze k nákupům, platbám za regulační poplatky a léky. Zdravotní konto je určeno pouze pro zdravotní účely, jako jsou například léky¹⁷.

Své významné postavení má také ve věznicí ve Světlé nad Sázavou duchovní služba. V roce 2014 byla otevřena věžeňská kaple, která slouží odsouzeným ženám. Svěcení kaple proběhlo v rámci ekumenické bohoslužby.

Velkou zásluhu má ředitelka věznicí ve Světlé nad Sázavou za běh YellowRibbon Run-Uteč předsudkům, který je již velkou tradicí v Singapuru. V tomto závodě jde o uvědomění si, jak obtížnou cestu mají před sebou ti, co jsou propuštěni z vězení na svobodu. Poukazuje se zde zejména na obtíže v oblasti zaměstnanosti lidí s trestní minulostí a k nápomoci jejich úspěšnému návratu a integraci. Žlutá stužka je symbolem návratu bývalých vězňů do společnosti. Na vytvoření tohoto projektu se podílela Věžeňská služba ČR, RunCzech, což je realizátor nejproslulejšího běhu v České republice, RUBIKON centrum, jako nezisková organizace pomáhající lidem s minulostí a s návratem do společnosti, Probační a mediační služba ČR a Business LeadersForum sdružující odpovědné firmy. Běh byl poprvé uskutečněn v roce 2016 v Praze. Zúčastnilo se ho 32 běžců se žlutou stužkou. Jednalo se o vězňe z Kuřimi a Světlé nad Sázavou, dále o bývalé vězňe, zaměstnance Věžeňské služby, manažery firem a také zástupce delegace ze Singapuru. V roce 2017 se již zapojilo téměř 400 běžců a 34 organizací, které dávají šanci bývalým odsouzeným a zaměstnávají je¹⁸.

¹⁷<http://vscr.cz/veznice-svetla-nad-sazavou/>

¹⁸<http://yellowribbonrun.wixsite.com/prague/aktuality>

4 VÝSLEDKY KVALITATIVNÍHO VÝZKUMU

Tato kapitola se zabývá kvalitativním výzkumem, který je vedlejší součástí diplomové práce, neboť stěžejní částí je kvantitativní metoda realizována pomocí dotazníkového šetření. Kapitola bude obsahovat stanovení výzkumného cíle, metodologii, popis participanta a průběh samotného sběru informací. Závěrem kapitoly bude vyhodnocení získaných dat.

4.1 Stanovení výzkumného cíle

Cílem kvalitativního výzkumu, který byl realizován za pomoci rozhovoru bude analýza získaného rozhovoru a pokus o objasnění vztahové roviny mezi odsouzeními či propuštěnými ženami z výkonu trestu odnětí svobody a fungování napomáhajících sociálních institucí.

V rámci výzkumného cíle byly definovány tyto otázky:

1. Jaká jsou specifika žen, které se dopustili protiprávního jednání?
2. Jaká je spolupráce odsouzených žen do výkonu trestu odnětí svobody?
3. Jaká je spolupráce propuštěných žen z výkonu trestu odnětí svobody?
4. Jaká je spolupráce se soudy, policií a vězeňskou službou?

4.2 Metodologie výzkumného šetření

Tento výzkum **byl** realizován pomocí kvalitativní metody, kdy se za pomoci triangulace, (rozhovor, obsahová analýza a pozorování) pokusím objasnit stanovené cíle.

Otázky do rozhovoru byly tvořeny na základě cíle diplomové práce a mých poznatků z praxe na probační a mediační službě.

Pro diplomovou práci byla zvolena technika doslovné transkripce. Transkripce je přepis mluvených dat do písemné podoby, která se nejčastěji používá u techniky sběru dat pomocí interview (Hendl, 2005, s. 208).

Pro vyhodnocení získaných dat bylo užito otevřeného kódování, kde jeho cílem je rozkrytí přeepsaného rozhovoru. Data se rozebírají na určité kategorie. Kódovat se mohou jednotlivá slova, věty či odstavce. Jednotlivým částem jsou následně přiřazovány jména a tím dochází k pojmenování kategorií. Poté dochází k přiřazování vlastností jednotlivých kategorií, což nám umožňuje vytvářet vztahy mezi kategoriemi (Řiháček a Hytych, 2013).

4.3 Účastníci výzkumu a jeho průběh

Výzkumný vzorek tvořila probační úřednice Probační a mediační služby z kraje Vysočina. Tato probační úřednice má třináctiletou praxi ve VTOS. Mezi její studium patří sociální a penitenciární péče v Liberci, kde získala titul Bc., následně obor sociální pedagogika v Ostravě, kde obdržela titul Mgr.

Rozhovor byl realizován přímo na pracovišti PMS za pomoci nahrávacího zařízení. Na samotný rozhovor byl dostatečný klid a čas. Následně byl rozhovor přepsán a kódován.

4.4 Vyhodnocení výzkumných dat, interpretace výsledků

Tabulka 2 Přehled kódů

ČÍSLO OTÁZKY	KÓD	HESLO
1	Společné znaky odsouzených žen	1) Intelekt 2) Účelové chování 3) Krádeže 4) Rodina 5) Úsilí o PP
2	Specifika při práci s ženami	1) Komunikace 2) Individuální přístup
3	Spolupráce žen, kterým hrozí VTOS	1) Individuální přístup 2) Snížený intelekt 3) Pozdní spolupráce
4	Spolupráce s ženami ve VTOS	1) Velmi dobrá 2) Úsilí o PP
5	Spolupráce žen po VTOS	1) Kladná spolupráce 2) Individuální přístup
6	Rozdíly v přístupu žen a mužů	1) Žádné rozdíly 2) Intelekt 3) Motivace 4) Vliv rodiny 5) Zázemí
7	Spolupráce s muži po VTOS	1) Pokud plní dané úkoly, tak dobře 2) PP většinu spolupracují dobře
8	Rozdíly ve spolupráci s mladou a starší ženou	1) Nelze porovnat 2) Vliv inteligence 3) Rodiny 4) Zázemí 5) Individualita

9	Program zacházení	1) Dostupnost pro všechny 2) Vhodné sestavení
10	Představa o uložených trestech	1) Občasná shoda 2) Občasná neshoda 3) Vlastní názor
11	Problém u žen	1) Spleť problémů 2) Motivace rodiny 3) Stabilnější zázemí
12	Problém u mužů	1) Spleť problémů 2) Snížená motivace 3) Často nestabilní zázemí
13	Rozdíl vnímání pohlaví	1) Není
14	Spolupráce se soudem	1) Dobrá 2) Bezproblémová
15	Spolupráce s policií	1) Dobrá 2) Pomoc
16	Spolupráce s vězeňskou službou	1) Dobrá 2) Vstřícnost
17	Nejobtížnější část práce	1) Motivace klienta 2) Změna přístupu klienta
18	Spolupráce s klienty dle věkových skupin	1) Nerozlišuji 2) Na věkové skupině nezáleží
19	Vlastnosti probačního úředníka	1) Trpělivost 2) Odolnost 3) Empatie 4) Samostatnost 5) Pohotovost v jednání 6) Oddělení osobního života a od pracovního
20	Možnosti ve věznici pro odsouzené	1) Příprava do života 2) Větší možnosti na svobodě 3) Naděje na kvalitní život

Společné znaky odsouzených žen

Mezi společné znaky odsouzených žen uvedla respondentka snížený intelekt, účelové chování, krádeže, rodina a úsilí o PP. Snížený intelekt se vždy vztahuje k výkonu trestu. V případě, že se objevuje převaha žen romské populace, nebo žen z nepodnětného sociokulturního prostředí, neznamená to, že mají snížený intelekt, tedy IQ 60, sice vykazují známky sníženého intelektu, ale jsou z prostředí, které bylo bezpodnětné. Prostor, které jim nedávalo dostatečný podnět pro jejich rozvoj. Tedy odpověď, snížený intelekt nelze jednoznačně vyloučit, ale ani jednoznačně potvrdit. Potvrzení tohoto tvrzení je možné až na základě IQ testů. Vzhledem k tomu, že se s těmito ženami pracuje na dané úrovni a ony vykazují jisté známky chování,

jedná se spíše o oligofrenii, což je zdánlivá mentální disabilita. Pseudooligofrenie právě vzniká působením vnějšího prostředí na jedince, nikoliv poškozením centrální nervové soustavy. Účelové chování je základ behaviorální resocializace. Účelové chování vede k jistému zisku. Například k dosažení plusových bodů, což jim může zajistit více návštěv a vycházek, napomoci k podmíněnému propuštění z výkonu trestu či snížení podmínky nebo pokuty. Krádeže, jako společný znak, je zřejmě dán tím, že tyto ženy pokračují v patologické kariéře. Rodina je typickým odvolávacím činitelem zejména u žen. O podmíněné propuštění usiluje převážná většina vězňů, neboť každý se chce dostat na svobodu.

Specifika při práci s ženami

Individuální přístup je typickým znakem práce s lidmi či samotné resocializace, neboť právě na individuálním přístupu je resocializace postavena. Komunikace je základní způsob dorozumívání se mezi jedinci či skupinou. Ženy ve věznici jsou izolované, ale komunikaci potřebují. Může nastat i deficit komunikace, ať už v případě předávání informací okolí, nebo při jejich získávání. Pro probačního úředníka by měl být individuální přístup samozřejmostí, neboť nálepkování lidí při práci s nimi je nepřijatelné. V kontaktních pracích by lidé měli smýšlet o ostatních individuálně. Komunikace je nástroj probačního pracovníka, který jim napomáhá dosáhnou náplně práce a jeho zdárného cíle s jednotlivými klienty.

Spolupráce žen, kterým hrozí VTOS

I přesto, že ženám hrozí VTOS nemusí s Probační službou spolupracovat. Pro některé ženy je to naopak signál, že se něco děje a začnou se snažit, tedy přístup žen je zcela individuální. To, že ženy v takovéto chvíli nespolupracují může být následkem sníženého intelektu, nebo jak již bylo zmíněno, následkem oligofrenie. Hodně žen si závažnost situace uvědomí až ve chvíli, kdy je pozdě, to znamená, že začnou aktivně spolupracovat tehdy, kdy se s celou situací nedá nic dělat. Do poslední chvíle doufají, že jejich situace se vyřeší sama a jenom v kladném.

Spolupráce s ženami ve VTOS

Probační pracovnice uvádí, že spolupráce s ženami, které se dostaly do výkonu trestu odnětí svobody je převážně dobrá. Tato skutečnost je jistě dána tím, že se chtějí dostat co nejdříve na svobodu a vědí, že právě probační úředník jim může velmi pomoci. Ženy ve VTOS často žádají o podmíněné propuštění. Podmíněné propuštění je zřejmě nejvíce žádáno ženami, které mají na svobodě děti a chtějí se o ně starat.

Spolupráce žen po VTOS

Individuální přístup žen je za jakékoliv situace, neboť žádná žena nereaguje na obdobnou situaci stejně. Vesměs kladná spolupráce propuštěných žen může mít jednoznačný důvod, a to, že se ženy nechtějí vrátit zpět do výkonu trestu. Ženy, které mají na svobodě rodinu, děti, mají velkou motivaci chovat se právě tak, aby se do vězení již nevrátily. Motivací nevrátit se do vězení nemusí být jen rodina, děti, může to být také pocit svobody či dluhy.

Rozdíly v přístupu žen a mužů

Rozdíly v přístupu žen a mužů, kterým hrozí VTOS probační pracovnice nespatřuje. Zmiňuje, že všeobecně záleží na intelektu jedince, motivaci, vlivu rodiny a zázemí jednotlivých klientů. Největší motivací bývají zejména právě děti a rodina. Motivace dětí a rodiny často bývá natolik silná, že přístup ať už ženy, nebo muže k nápravě svého činu je velmi silná.

Spolupráce s muži po VTOS

Spolupráce mužů, kteří jsou propuštěni z VTOS je buď dobrá, nebo špatná. Záleží na jejich přístupu k danému problému se kterým se potýkají. Muži, kteří opustili výkon trestu na základě podmíněného propuštění spolupracují převážně dobře, to znamená, že plní dané požadavky a úkoly, které vyžaduje jejich situace. To, že muži spíše dané požadavky plní je jistě dáno tím, že jejich pobyt ve věznici byl tolik poučitelny, že se již nechtějí vrátit a chtějí zůstat na svobodě.

Rozdíly ve spolupráci s mladou a starší generací

Přístup ve spolupráci s mladou a starší generací porovnat dle probační pracovnice nelze. Uvádí, že vždy záleží na míře inteligence, vlivu rodiny, zázemí. Tudíž je to individuální. Buď žena chce spolupracovat, anebo nechce. Vliv zmíněných faktorů udává míru motivace jedince pro danou situaci.

Program zacházení

Program zacházení vidí probační pracovnice jako dostupný a vhodně sestavený pro všechny odsouzené. Jak sama uvedla, jen ve věznici Světlá nad Sázavou je zhruba 20 různých programů zacházení. Jedná se na příklad o program zacházení rozdělený dle věkové kategorie, dle spáchaných trestných činů či zdravotního omezení. Programy zacházení mají kladnou stránku také v tom, že odsouzené mají jisté povinnosti, které musí plnit a učí se tak jistému řádu a odpovědnosti. Jeho obsahem může být zaměstnání či vzdělání. Zaměstnáním se ženy učí

pravidelnosti a hospodaření s penězi. Vzdělávání umožní větší rozsah možností žen po propuštění z výkonu trestu, tudíž je to příprava do života po propuštění.

Představa o uložených trestech

Představu o výši uložených trestů za jednotlivé činy probační pracovnice má, avšak uvádí, že někdy se její představa shoduje s uloženým trestem za spáchaný čin, jindy zase ne. Ovšem je to jen názor, pro který nemá kompetenci jej zveřejňovat. Já sama jsem měla příležitost vidět, že také záleží na soudci, neboť každý soudce má svůj názor a svoji představu o situaci.

Problém u žen

Dle probační pracovnice je největší problém u žen spleť problémů, do kterých se dostaly a jen obtížně se z ní dostávají ven. Velká motivace pro ženy, dostat se z problémů často bývá vliv rodiny a dětí a také napomáhá stabilní zázemí. U žen je tato motivace zřejmá, neboť ženy jsou citlivější a často to jsou matky.

Problém u mužů

Problém u mužů vidí probační pracovnice stejný jako u žen, tedy spleť problémů, které jsou natolik obtížné, že se z již lze jen obtížně dostat. Muži nemají až takovou míru motivace v rodině a stabilní zázemí jako ženy. Může to být dáno tím, že muži častěji opouštějí své domovy a osamostatňují se již ve velmi nízkém věku. V případě, že mají děti často vědí, že je o ně postaráno ať už matkou či prarodiči.

Rozdíl vnímání pohlaví

Rozdíl v práci s muži či ženami pracovnice nevidí. Tato odpověď může působit jako náznak syndromu vyhoření, neboť rozdíl v práci s muži a ženami dle mého názoru je. Rozdíl vidím už jen v samotném přístupu pracovnice a také v potřebách muže či ženy.

Spolupráce se soudem

Spolupráci se soudy považuje probační pracovnice jako dobrou. Já sama jsem v rámci praxe viděla, že tato komunikace je na velmi dobré úrovni. Veškeré dotazy ať už z jedné, nebo z druhé strany jsou rychle a ochotně zodpovězeny. Tyto orgány spolu neustále spolupracují, a proto považují dobré vztahy za vhodné, neboť je to usnadnění práce pro pracovníky.

Spolupráce s policií

Spolupráci s policií považuje probační pracovnice také za dobrou. Uvádí, že v případě potřeby policie je ochotna zasáhnout na jejich požádání. Policie je s probační službou také v úzkém kontaktu, neboť obě instituce pracují s lidmi, kteří se dopustili protiprávního jednání.

Spolupráce s vězeňskou službou

Spolupráci s vězeňskou službou pracovnice, stejně jako spolupráci se soudem a policií, považuje za dobrou. Vzhledem k tomu, že tyto organizace mají spolu shodné klienty, jejich vzájemná ochota si pomoci jim pomůže usnadnit práci.

Neobtížnější část práce

Jako nejobtížnější na své práci považuje probační úřednice motivaci klienta ke správnému řešení své situace. Obtížné je změnit pohled klienta na situaci a přimět ho k pochopení správného chování. V případě, že pracovnice klientovi nedokáže změnit pohled na situaci tak, aby začal plnit veškeré povinnosti vyplývající z jeho situace, následuje klient do výkonu trestu odnětí svobody, ovšem cílem probačního pracovníka je klientovi pomoci, aby se do výkonu trestu odnětí svobody nedostal a aby vhodně řešili svojí situaci.

Spolupráce s klienty dle věkových skupin

Probační úřednice uvádí, že dle ní při práci na věkové skupině nezáleží, tudíž práci dle věku nerozlišuje. Dle mého názoru práce podle věkových kategorií je odlišná zejména v přístupu pracovnice. Vysvětlování situace je zajisté odlišné u mladistvého a u dospělého v pokročilém věku. Odpověď pracovnice na tuto otázku může způsobovat dojem syndromu vyhoření.

Vlastnosti probačního úředníka

Dle probační úřednice by mezi vlastnosti tohoto pracovníka měli patřit: trpělivost, odolnost, empatie, samostatnost při práci, pohotové jednání a umění oddělit osobní život od pracovního. Tyto vlastnosti jsou dle mého názoru pro pomáhající profese samozřejmostí, neboť práce s lidmi vyžaduje trpělivost a odolnost. Tato profese zajisté také vyžaduje ochotu neustálého vzdělávání se a získávání nových informací.

Možnosti ve věznici pro odsouzené

Dle názoru respondentky je dobře, že ženy ve věznici mají tak rozsáhlou škálu možností. Uvádí, že je to příprava do života po propuštění a udává to ženám větší motivaci na kvalitní život

venku. Mnohé ženy mají venku dluhy, rodinu, o kterou se musí starat a jak je známo, osoby, které mají záznam v trestném rejstříku jen obtížně shání práci. Přesto skutečnost, že ženy mají různé rekvalifikace práce či jiné vzdělání, jejich šance pro získání zaměstnání je o to větší.

4.5 Shrnutí

Na základě analýzy získaného rozhovoru u probační pracovnice lze vyhodnotit definované otázky a cíle. První otázka se zaměřovala na specifika žen, které se dopustili jakéhokoliv protiprávního jednání. Z rozhovoru vyplývá že tyto ženy mají ve směr nízký intelekt neboli spíše pseudooligofrenii, což je, jak již bylo řečeno zdánlivá mentální disabilita vznikající působením vnějšího prostředí na jedince. Toto se velmi často spojuje s narušeným a nestabilním rodinným zázemím žen. Tyto ženy také velmi často mívají na svobodě děti, což bývá jejich motivace ke změně chování k lepšímu. I přes to všechno, většina žen má stále sklony k protiprávnímu jednání, nejčastěji se jedná o krádeže. Ženy tímto řeší jejich špatnou sociální situaci, neboť velmi často se potýkají s dluhy.

Druhá otázka byla zaměřena na spolupráci odsouzených žen s pracovníky. Tato spolupráce je ve směr dobrá, neboť ženy se chtějí dostat na svobodu, kde často mívají děti. Mnoho žen na základě toho žádá o podmíněné propuštění, které se uděluje také s přihlédnutím na jejich chování. Ženy vědí, že na základě špatného chování podmíněné propuštění nedostanou, a proto se snaží dostat plusové body právě vhodným chováním.

Třetí otázka byla naopak zaměřena na ženy, které byly propuštěny z výkonu trestu odnětí svobody, zejména na jejich spolupráci. Spolupráce s ženami po VTOS je také hodnocena spíše kladně. Ovšem je to velmi individuální. Ženy, které mají rodinu, děti, se snaží dělat vše pro to, aby se nevrátily do VTOS. Snaží se splácet dluhy, najít práci a řádně plnit rodičovské povinnosti vůči dítěti. Ženy, kde chybí rodinné zázemí, nebo je velmi zanedbané, často nespolupracují, nedocházejí na probační sužbu a vracejí se ke kriminální činnosti, což velmi často končí opětovným výkonem trestu ve věznici.

Čtvrtá otázka se zaměřovala na spolupráci s napomáhajícími sociálními sužbami jako je soud, policie a vězeňská služba. Tato spolupráce vyšla jako dobrá u všech tří institucí. Služby jsou spolu velmi úzce propojeny, neboť mají stejnou cílovou skupinu a často spolupracují se stejnými klienty. Jejich vzájemná pomoc a spolupráce jim tedy usnadní práci.

Cílem kvalitativního výzkumu byl pokus o objasnění vztahové roviny mezi odsouzenými či propuštěnými ženami z výkonu trestu, dále bylo také cílem objasnit fungování napomáhajících sociálních institucí. Vztahová rovina mezi odsouzenými a propuštěnými ženami je velmi úzká. Ovšem každá žena je jedinečná a má svojí ojedinělou situaci, proto je nejdůležitější individualita. Motivací pro vhodné chování jak odsouzených, tak propuštěných žen jsou zejména děti, díky kterým se snaží vhodně jednat. Ženy, které nejsou motivované ke vhodnému chování se chovají nevhodně jak ve věznici, tak na svobodě. Na svobodě to znamená, že se opětovně vrací ke kriminální činnosti. Co se týče fungování napomáhajících sociálních institucí, tyto instituce fungují mezi sebou na dobré úrovni, neboť vhodná komunikace je pro ně zjednodušení práce.

5 VÝSLEDKY KVANTITATIVNÍHO ŠETŘENÍ

V této části diplomové práce bude popsána metodická část, která je stěžejní pro vyplývající výsledky práce. Zahrnut je zde popis kvantitativního přístupu, který byl realizován za pomoci dotazníkového šetření, dále popis výzkumných metod a techniky sběru dat. V závěru kapitoly bude názorné vyhodnocení hypotéz a vyhodnocení výzkumu.

V průběhu výzkumu jsem využila konzultací s vychovatelem Vězeňské služby Světlá nad Sázavou a sociální pracovnice v Probační a mediační službě Havlíčkův Brod. Konzultace se zejména týkaly schopností žen ve věznici pro vyplnění mého dotazníku.

5.1 Stanovení výzkumného cíle, formulace VO

Cílem zvoleného výzkumného šetření, které je za pomoci dotazníkového šetření, bude analýza dominantní determinanty resocializačního procesu u odsouzených žen ve věznici Světlá nad Sázavou.

V rámci výzkumného cíle byly definovány tyto dílčí cíle:

1. Jaké věkové složení či jiné sociální charakteristiky odsouzených žen se nacházejí ve VTOS?
2. Jaký trestný čin ženy nejčastěji páchaly?
3. Jakým způsobem jsou ženy v kontaktu s rodinou a vnějším světem?
4. Jak ženy nahlízejí na program zacházení?
5. Jaké služby ženy využívají ve VTOS?

Výzkumná otázka

Zjistit, co ovlivňuje výkon trestu odnětí svobody žen ve věznici Světlá nad Sázavou.

Hypotézy

Hypotéza č. 1

H₀: Výše trestu odnětí svobody žen nemá vliv na plnění programu zacházení.

H_A: Výše trestu žen má vliv na plnění programu zacházení

Hypotéza č. 2

H₀ Věk ženy nemá vliv na vztah s odsouzenými ženami.

H_A Věk ženy ovlivňuje vztah s odsouzenými ženami.

Hypotéza č.3

H₀: Výše trestu odnětí svobody žen nemá vliv na vztah s ostrahou věznic.

H_A: Výše trestu žen má vliv na vztah s ostrahou.

Hypotéza č. 4

H₀: Počet VT žen nemá žádný vliv na vztah k ostatním odsouzeným ženám.

H₁: Počet VT žen má vliv na vztah k ostatním odsouzeným ženám.

5.2 Metodologie výzkumu

Jak již bylo zmíněno, kvantitativní výzkum byl použit za pomoci dotazování. „*Dotazníky jsou nejpoužívanějším nástrojem při sběru primárních dat. Představují formuláře s otázkami, na něž respondenti odpovídají, případně obsahují také varianty jejich odpovědí.*“ (Kozel, 2006: 161). Dotazníková metoda byla zvolena zejména z důvodu vysoké míry anonymity odsouzených žen a dle mého i z důvodu větší objektivity odpovědí. Jako kladné považuji přístup personálu vězeňské služby, která dohlédla na 100 % návratnost dotazníků. Dotazníky celkem obsahují 32 otázek. Z toho je 15 otázek uzavřených, 11 polouzavřených a 6 otázek otevřených. Otázky se týkají života ve vězení, jako je například řád věznic, služby, program zacházení či vztahy k ostatním odsouzeným ženám a personálu. Dále se týkají života na svobodě, například vztah a kontakt s rodinou a dětmi a předpokládaný budoucí návrat do běžného způsobu života.

5.3 Výzkumný vzorek a průběh šetření

Pro mnou samostatně vybrané téma diplomové práce jsem zvolila jako zkoumaný vzorek ženy ve výkonu trestu odnětí svobody ve věznici Světlá nad Sázavou. Zkoumaný vzorek činí 100 odsouzených žen (N=100). Dotazníky jsou zajištěny pomocí vychovatelů věznic na základě náhodného výběru respondentů v měsíci listopad 2017. Otázky v dotazníku byly sestaveny jednoduše a srozumitelně. Před samotným výzkumem byl hotový dotazník předložen vychovateli ve věznici Světlá nad Sázavou pro případné připomínky, neboť zná schopnosti odsouzených žen.

Rozdáno bylo celkem 100 dotazníků se 100 % návratností. 100 % návratnosti bylo dosaženo díky dohlížení vychovatelů na samotný průběh vyplňování dotazníku odsouzenými ženami.

5.4 Zpracování dat

Pro zpracování diplomové práce byl použit program Microsoft Office Word 2007 a Microsoft Office Excel 2007, zejména pro vytvoření tabulek a grafů, které znázorňují výsledná data z dotazníků.

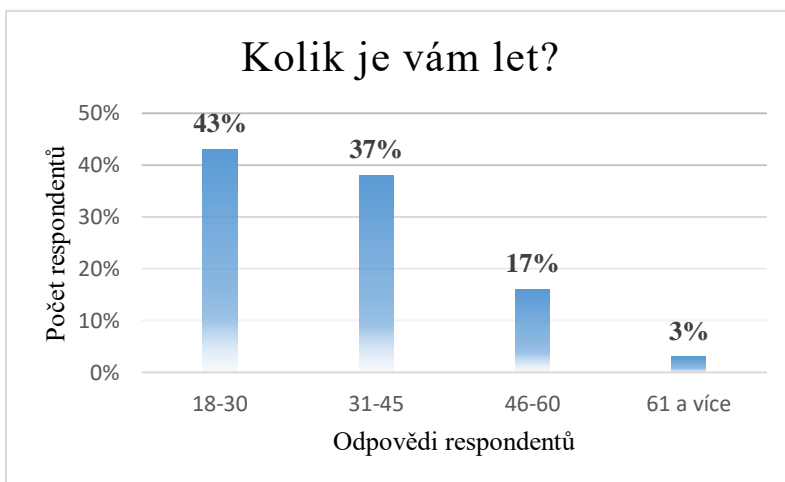
K potvrzení či vyvrácení hypotéz byla použita výsledná data z dotazníkového šetření (viz. příloha č. 1) s odsouzenými ženami. Tato výsledná data byla získána tzv. univariační analýzou. Hypotézy byly testovány tzv. bivariační analýzou vhodnými statistickými metodami. Pro hypotézy č. 1,2,3 byla použita statistická metoda Chí-kvadrát, pro hypotézu č. 4 byla použita metoda dvuvýběrového t-testu.

5.5 Vyhodnocení získaných dat, interpretace výsledků

Otázka č. 1: Kolik je vám let?

Tabulka 3 Kolik je Vám let?

Věk	Počet respondentů	Počet v %
18-30	43	43 %
31-45	37	37 %
46-60	17	17 %
61 a více	3	3 %
	100	100 %

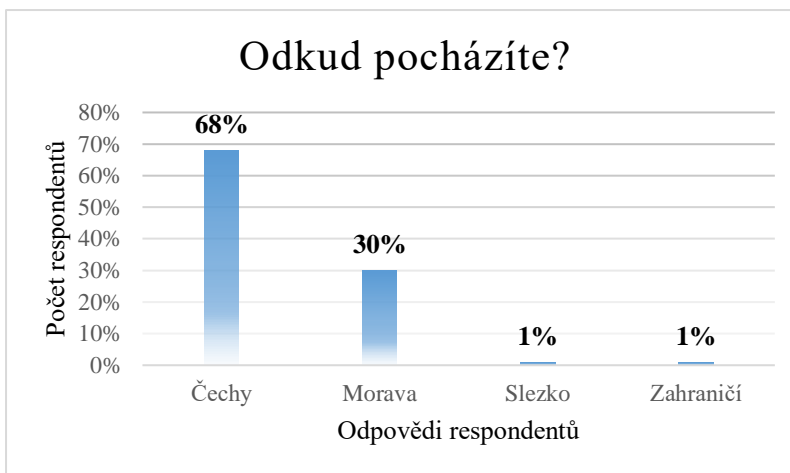
Obrázek 4 Kolik je Vám let?

Otázka zjišťovala věkové rozložení respondentek. Z grafického znázornění výše vyplývá, že téměř polovina žen je ve věkové kategorii 18-30 let, toto lze očekávat, neboť kriminální aktivita je v tomto věku největší. Více než třetina žen je ve věkové kategorii 31-45 a více jak desetina žen je do 60 let. V zastoupení seniorského věku se nachází mezi respondentkami 3 ženy. Z tohoto plyne, že kriminalita žen s věkem klesá.

Otázka č. 2 Odkud pocházíte?

Tabulka 4 Kolik je Vám let?

Možnosti	Počet	Počet v %
Čechy	68	68 %
Morava	30	30 %
Slezsko	1	1 %
Zahraničí	1	1 %
	100	100 %

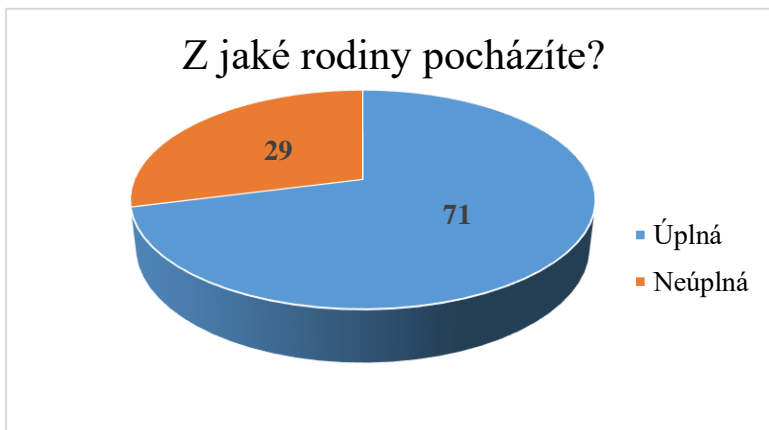
Obrázek 5 Odkud pocházíte?

Zde je patrné, že dvě třetiny žen pochází z oblasti Čech, jedina třetina pochází z Moravy. Slezsko a Zahraničí má ve věznicí zastoupení po jednom. Z toho plyne, že ty, co žijí ve Slezsku, jsou umístované do Opavy. Světlá nad Sázavou je cílená věznice pro ženy z české a moravské oblasti.

Otázka č. 3 Z jaké rodiny pocházíte?

Tabulka 5 Z jaké rodiny pocházíte?

Možnosti	Počet	Počet v %
Úplná	71	71 %
Neúplná	29	29 %
	100	100 %

Obrázek 6 Z jaké rodiny pocházíte?

Jedna třetina žen pochází z neúplné rodiny. Necelé tři čtvrtiny že z celkového počtu naopak pochází z rodiny úplné. Očekávaný výsledek byl opačný, tedy že více jak polovina žen bude pocházet z rodiny neúplné. Úplná rodina však nezaručuje správnou funkčnost rodiny.

Otázka č. 4 Kdo se o Vás v dětství převážně staral?

Tabulka 6 Kdo se o Vás v dětství převážně staral?

Možnosti	Počet	Počet v %
Pouze matka	17	17 %
Pouze otec	3	3 %
Oba rodiče	62	62 %
Prarodiče	4	4 %
Teta, strýc	4	4 %
Dětský domov	8	8 %
Někdo jiný	2	2 %
	100	100 %

Dvě třetiny žen byly vychovávány oběma rodiči, každou šestou ženu vychovávala pouze matka a pouze otcem byly vychovávány jen tři ženy. Po čtyřech ženách je zastoupení v odpovědích prarodiče a teta a strýc. Méně jak jedna desetina žen vyrůstala v dětském domově. Možnost, že ženy byly vychovávány někým jiným, než bylo uvedeno v možnostech, zvolily dvě, kde shodně uvedly, že byly vychovávány babičkou. Z této otázky, stejně jako z předešlé plyne, že i když ženy vyrůstaly s oběma rodiči, neznamená to, že rodina zaručuje správnou funkčnost.

Otázka č. 5 Jaký trestný čin jste spáchala?

Tabulka 7 Jaký trestný čin jste spáchala?

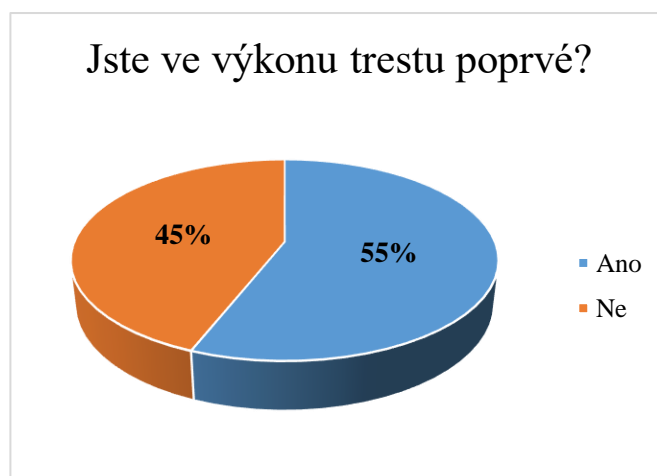
Možnosti	Počet	Počet v %
TČ proti majetku	58	58 %
TČ proti životu a zdraví	11	11 %
Trestní sankce	11	11 %
TČ obecně nebezpečné	7	7 %
TČ proti svobodě a právům na ochranu os., soukromí a list. tajemství	3	3 %
TČ proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti	1	1 %
TČ proti rodině a dětem	1	1 %
TČ hospodářský	1	1 %
TČ proti pořádku ve věcech veřejných	1	1 %
Neví	3	3 %
Nic	3	3 %
	100	100 %

Ohledně trestného činu je největší zastoupení žen v trestném činu proti majetku, jedná se téměř o dvě třetiny žen. Krádeže absolvovalo celkem 44 žen, dále 1 zločin, 5 přečin, 8 podvod. Trestný čin proti životu a zdraví, stejně jako trestné sankce, spáchala jedna desetina žen. Mezi trestnými činy proti životu a zdraví se mezi ženami objevila 3krát vražda, 5krát ublížení na zdraví, 2krát pokus o vraždu, a jedno zastoupení má zavinění smrti z nedbalosti. Trestný čin obecně nebezpečný má zastoupení ani ne v jedné desetině žen. Nejvíce se jedná o drogy, které uvedlo 6 žen, a jedna žena uvedla nedovolenou výrobu a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy. Trestný čin proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovnímu tajemství zastupují tři ženy, kde 2 ženy uvádějí pornografii a jedna žena uvedla obchod s bílým masem. Trestný čin proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, Trestný čin proti rodině a dětem, Trestný čin hospodářský a Trestný čin proti pořádku ve věcech veřejných je zastoupení pouze po jedné ženě. Co se týče trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, žena uvedla kuplířství, trestný čin proti rodině a dětem spočíval v prodeji alkoholu mladistvému, TČ hospodářský je zastoupen trestným činem daňovým a trestný čin proti pořádku ve věcech veřejných je zastoupen mařením výkonu úředního rozhodnutí a vykázaní. Po třech ženách bylo také uvedeno, že neprovedly nic. Dále tři ženy uvedly, že nevědí, za co jsou odsouzené. Je zřejmé, že ženy se oproti mužům dopouštějí minimálně trestné činnosti, která je spojená s fyzickou námahou.

Otázka č. 6 Jste ve výkonu trestu odnětí svobody poprvé?

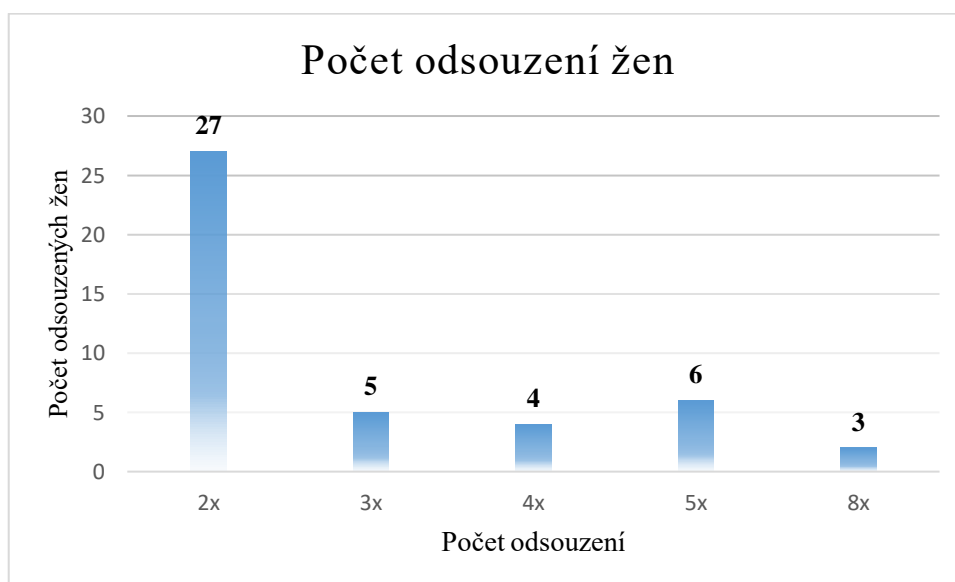
Tabulka 8 Jste ve VT odnětí svobody poprvé?

Možnosti	Počet	Počet v %
Ano	55	55 %
Ne	45	45 %
	100	100 %

Obrázek 7 Jste ve VT odnětí svobody poprvé?

Více jak polovina žen, se nachází ve výkonu trestu poprvé, a méně jak polovina žen je ve výkonu trestu opakovaně.

Obrázek 8 Počet odsouzení žen

Z výše uvedeného grafického znázornění lze vyčíst, že 27 žen je ve výkonu trestu podruhé, 5 žen je ve výkonu trestu potřetí, čtyři ženy opakují svůj výkon trestu počtvrté, 6 žen popáté a dokonce tři ženy jsou umístěny ve výkonu trestu po osmé. Fakt, že nejvíce žen je ve věznici podruhé, dávám za příčinu tomu, že převaha žen je v nižším věku, a tudíž neměli dostatek času se do výkonu trestu dostat vícekrát.

Otázka č. 7 Jaká výše trestu odnětí svobody Vám byla uložena?

Tabulka 9 Jaká výše trestu odnětí svobody Vám byla uložena?

Možnosti	Počet	Počet v %
Do 1 roku	8	8 %
Od 1 roku do 3 roků	31	31 %
Od 3 let do 5 let	19	19 %
Od 5 let do 10 let	36	36 %
Od 10 let do 15 let	5	5 %
Nad 15 let	1	1 %
	100	100 %

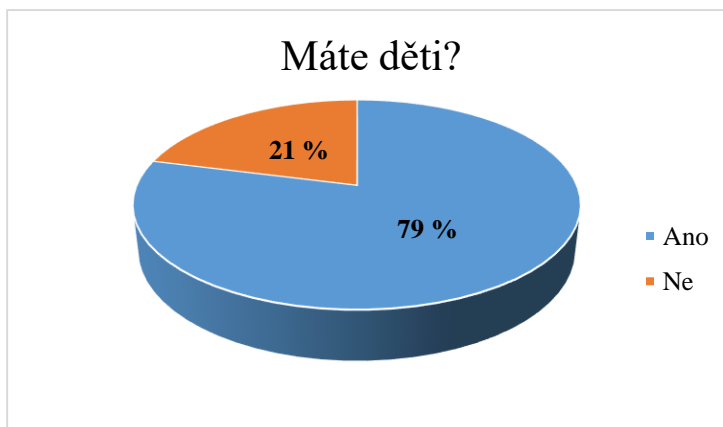
Do jednoho roku je ve věznici umístěno méně jak jedna desetina žen. Přes jednu třetinu žen je odsouzeno ve věkové kategorii od 1 roku do 3 roků. Od 3 let do 5 let je umístěno méně než jedna čtvrtina žen. Od 5 let do 10 let vykonává svůj trest více jak třetina žen. Od 10 let do 15 let je umístěna polovina z jedné desetin žen z celkového počtu respondentů. Trest nad 15 let vykonává pouze jedna žena.

Otázka č 8 Máte děti?

V případě, že ANO, uveďte prosím kolik, a kdo se o ně stará po dobu vašeho výkonu trestu v případě, že nejsou samostatně výdělečně činné.

Tabulka 10 Máte děti?

Možnosti	Počet	Počet v %
Ano	79	79 %
Ne	21	21 %
	100	100 %

Obrázek 9 Máte děti?

Více jak tři čtvrtiny žen má jedno či více dětí. Ani ne jedna čtvrtina žen děti vůbec nemá.

Tabulka 11 Počet dětí

Počet dětí	Počet	Počet v %
1	31	31 %
2	20	20 %
3	12	12 %
4	10	10 %
5	4	4 %
6	2	2 %
	79	79 %

Jedna třetina žen má pouze jedno dítě, dvě děti nemá ani jedna čtvrtina žen ve výkonu trestu a jedna dvanáctina žen má tři děti. Jedna desetina žen má 4 děti, pět dětí mají 4 ženy a dvě ženy mají dokonce 6 dětí. Skutečnost, že polovina žen má jedno nebo dvě děti je zajisté spojeno s převážně nižším věkem žen ve věznici.

Nejvíce se o děti žen ve věznici stará babička, dále prarodiče, manžel či dětský domov. V zanedbatelném množství ženy také uváděly, že se o děti stará tchýně, děda, pěstouni, opatrovník či kojenecký ústav.

Otázka č. 9 Jste v kontaktu se svými dětmi?

Tabulka 12 Jste v kontaktu se svými dětmi?

Možnost	Počet	Počet v %
Ano	65	65 %
Ne	14	14 %
	79	79 %

Převážná většina žen, které mají děti, jsou s nimi v kontaktu. Pomalu každá šestá žena s dětmi v kontaktu z jakéhokoliv důvodu není.

Tabulka 13 Způsob kontaktu

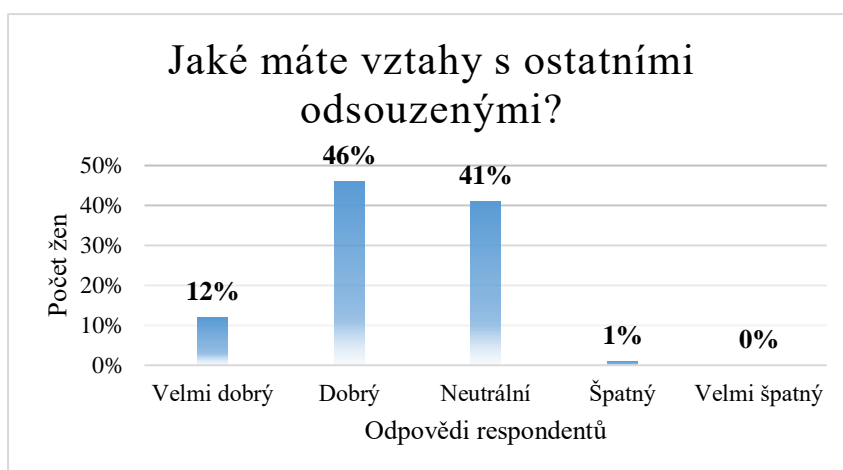
Možnosti kontaktu	Počet	Počet v %
Návštěva, korespondence, telefonáty	20	20 %
Návštěvy, telefonáty	11	11 %
Návštěvy, korespondence	1	1 %
Korespondence, telefonáty	11	11 %
Návštěvy	1	1 %
Korespondence	4	4 %
Telefonování	6	6 %
	54	54 %

Způsob komunikace s dětmi uvedlo 56 žen z 65. To znamená, že 9 žen na tuto otázku neodpovědělo. Dvacet žen využívá pro kontakt s dětmi jak návštěvy, tak i korespondenci a telefonáty. Kombinaci návštěv a telefonátů využívá 11 žen, stejně jako korespondence a telefonáty. Možnosti návštěv a korespondence využívá pouze jedna žena, stejně tak jedna žena využívá pouze návštěvy. 4 ženy jsou v kontaktu s dětmi pouze za pomoci korespondence a 6 žen využívá pouze telefonický způsob komunikace.

Otázka č. 10 Jaké máte vztahy s ostatními odsouzenými?

Tabulka 14 Jaké máte vztahy s ostatními odsouzenými?

Možnosti	Počet	Počet v %
Velmi dobrý	12	12 %
Dobrá	46	46 %
Neutrální	41	41 %
Špatný	1	1 %
Velmi špatný	0	0 %
	100	100 %

Obrázek 10 Jaké máte vztahy s ostatními odsouzenými?

Vzhledem k tomu, že věznice je pouze ženského typu, vězenkyně nemají žádnou šanci dostat se do kontaktu s muži a musí společně vycházet. Téměř polovina žen, hodnotí svůj vztah s ostatními vězenkyněmi jako dobrý. Méně než polovina žen považuje svůj vztah s ostatními jako neutrální. Vztahy jako špatné, hodnotí pouze jedna žena, naopak vztahy jako velmi dobré považuje více jak jedna desetina žen z celkového počtu. Vztahy za velmi špatné, nepovažuje ani jedna žena. Soužití většího množství žen, považují za velmi obtížné, ale vzhledem k tomu, že ženy spolu jsou každý den po určitou dobu, musí se spolu naučit vycházet, čemuž odpovídají výsledky této otázky.

Otázka č. 11 Našla jste mezi odsouzenými osobu, které můžete plně důvěřovat?

Tabulka 15 Našla jste mezi odsouzenými osobu, které můžete plně důvěřovat?

Možnosti	Počet	Počet v %
Ano	58	58 %
Ne	42	42 %
	100	100 %

Obrázek 11 Našla jste mezi odsouzenými osobu, které můžete plně důvěřovat?

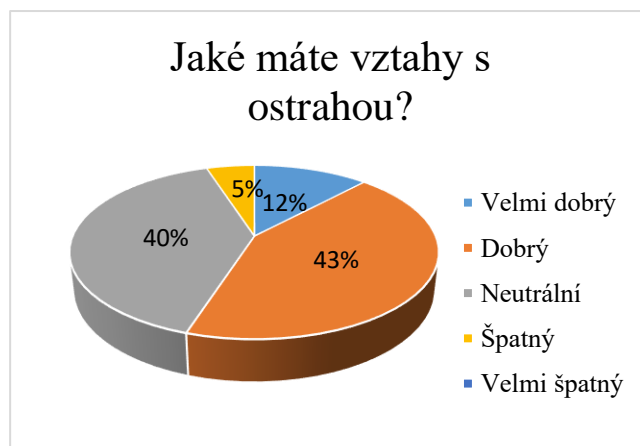
Vzhledem k tomu, že ženy jsou spolu v častém kontaktu, vznikají mezi nimi různá přátelství. Z grafického znázornění vyplývá, že necelé dvě třetiny žen našly mezi odsouzeným takovou osobu, které mohou plně důvěřovat, a tudíž i předpokládám, že je pro tyto ženy lehčí výkon trestu, neboť mají vedle sebe oporu. Méně jak polovina žen naopak osobu, které může plně důvěřovat ve věznici nenašla.

Otázka č. 12 Jaké máte vztahy s ostrahou a s vychovatelem?

Vztahy s ostrahou

Tabulka 16 Jaké máte vztahy s ostrahou?

Možnosti	Počet	Počet v %
Velmi dobrý	12	12 %
Dobrá	43	43 %
Neutrální	40	40 %
Špatný	5	5 %
Velmi špatný	0	0 %
	100	100 %

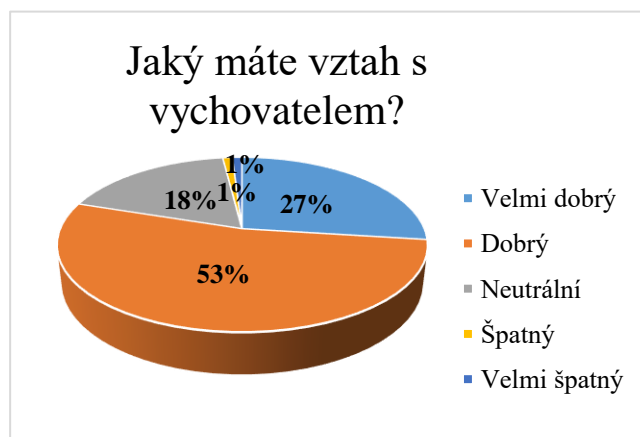
Obrázek 12 Jaké máte vztahy s ostrahou?

Čtyři desetiny žen, považuje svůj vztah s ostrahou jako neutrální, stejně tak čtyři desetiny žen vztah hodnotí jako neutrální. Téměř každá osmá žena považuje vztah s ostrahou za velmi dobrý, naopak vztah jako špatný hodnotí pouze polovina z jedné desetiny žen z celkového počtu respondentek.

Vztah s vychovateli

Tabulka 17 Jaké máte vztahy s vychovateli?

Možnosti	Počet	Počet v %
Velmi dobrý	27	27 %
Dobrá	53	53 %
Neutrální	18	18 %
Špatný	1	1 %
Velmi špatný	1	1 %
	100	100%

Obrázek 13 Jaké máte vztahy s vychovateli

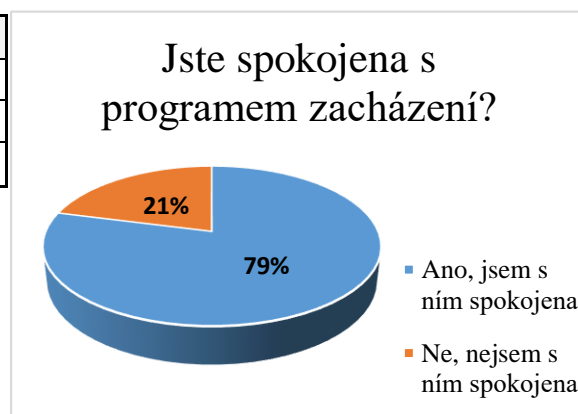
Polovina žen hodnotí vztah s vychovatelem jako dobrý, necelá třetina označila vztah dokonce jako velmi dobrý. Necelá čtvrtina považuje vztah s vychovateli za neutrální. Vztahy jako špatné považuje jedna žena, stejně tak jako vztah velmi špatný.

Skutečnost, že ženy hodnotí lépe vztahy s vychovateli lze přisoudit tomu, že vychovatel není k ženám tak dirigentní, jako ostraha.

Otázka č. 13 Jste spokojena s programem zacházení?

Tabulka 18 Jste spokojena s programem zacházení?

Možnosti	Počet	Počet v %
Ano, jsem s ním spokojena	79	79 %
Ne, nejsem s ním spokojena	21	21 %
	100	100 %

Obrázek 14 Jste spokojena s programem zacházení?

Z celkového počtu respondentek je se sestaveným programem zacházení spokojeno přes tři čtvrtiny žen. Necelá čtvrtina žen uvádí, že je s ním nespokojena. 14 žen uvedlo, že jsou s programem zacházení spokojeny z důvodu, že je program zacházení baví, 7 žen vyzdvihlo aktivity, které jsou jeho obsahem. 5 žen vidí kladnou stránku ve výplni času a pěti ženám vyhovuje sestavení programu zacházení. Dvě ženy berou program zacházení jako odreagování, stejně tak dvě ženy jako možnost získání zodpovědnosti a dvě jako možnost získání nových cílů. 3 ženy vidí klad v možnosti vzdělání a jedna bere program zacházení jako zkušenost.

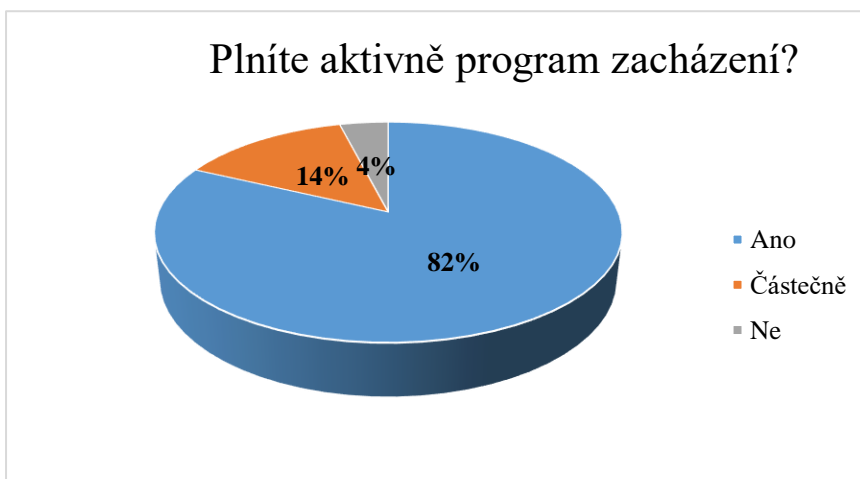
Ženy, které nejsou s programem zacházení spokojeny. 4 uvádí jako důvod to, že je nebaví, 3 ženy uvádějí jako negativní to, že pracovníci ve vězeňské službě nevidí snahu a práci, kterou vězenkyně mají. Po jedné ženě bylo uvedeno, že pracovníci nehodnotí ženy stejně, dále že odsouzených je hodně, a tudíž není čas všechny dostatečný čas a prostor. Jedna žena také uvedla, že program zacházení obsahuje málo aktivit, stejně tak jedna, že jí nevyhovuje rozvrh aktivit a jedna, že se domluvené aktivity často nekonají.

Větší spokojenost jistě plyne z ochoty vězenkyň spolupracovat s pracovníkem, který sestavuje program zacházení.

Otázka č. 14 Plníte aktivně program zacházení?

Tabulka 19 Jste spokojena s programem zacházení?

Možnosti	Počet	Počet v %
Ano	82	82 %
Částečně	14	14 %
Ne	4	4 %
	100	100 %

Obrázek 15 Plníte aktivně program zacházení?

Více jak tři čtvrtiny žen považuje plnění svého programu zacházení za aktivní, naopak méně jak polovina z jedné desetiny žen, z celkového počtu respondentek uvádějí, že jejich plnění programu zacházení není aktivní a více jak jedna desetina žen považuje své plnění za částečné. To, jak žena plní program zacházení je dáno jejím přístupem a motivací. Mnoho žen ví, že když budou aktivně plnit program zacházení, bude to mít pro ně pozitivní dopad na jejich propuštění.

Otázka č. 15 Jaké má podle Vás program zacházení klady a zápor?

Na tuto otázku neodpověděla každá žena. Jako kladnou stránku programu zacházení nejvíce žen, tedy 17, uvedlo, že je vhodný pro využití volného času, 12 žen uvádí že je program zacházení naučí novým věcem. 7 žen vidí klad v tom, že je baví, 5 v aktivitách, 8 v odreagování, 5 jako pozitivní stránku pro podmíněné propuštění, 7 žen, že nemusí být celý den na cele, dále třem ženám pomáhá při zvýšení fantazie, dvě uvedlo jako klad užitečnost, stejně tak dvě ženy uvědomění a dvě odpovědnost. Jedna žena, že jí program zacházení napomáhá ke zvýšení fyzického a psychického stavu a jedna, že vidí klad v pochvalách od pracovníků vězeňské služby.

Jako zápor v programu zacházení vidí 12 žen špatný harmonogram, třem ženám vadí, že jsou hodnoceny cizím člověkem. Dvěma ženám vadí neodborné vedení, další dvě ženy vidí zápor v tom, že je program zacházení nemotivuje a dalším dvěma vadí, že je v kolektivu, který vyrušuje. Jedné ženě vadí stereotyp programu zacházení, jedné nelidský přístup, stejně tak jedné vadí tresty a jedné vadí malý prostor na realizaci programu zacházení.

Otázka č. 16 Jste ve výkonu trestu pracovníě zařazena?

Tabulka 20 Jste ve výkonu trestu pracovníě zařazena?

Možnosti	Počet	Počet v %
Ano	29	29 %
Ne	71	71 %
	100	100 %

Obrázek 16 Jste ve výkonu trestu pracovníě zařazena?

Každý odsouzený či odsouzená má možnost ve věznici, či mimo ni pracovat. Ovšem z celkového počtu respondentek pracuje jedna třetina žen a necelé tři čtvrtiny žen nejsou ve výkonu trestu pracovníě zařazeny. 5 žen, které jsou pracovníě zařazeny uvedly, že pracují ve společnosti Futaba v Havlíčkově brodě, která se specializuje na výrobu automobilových dílů. Stejně tak 6 žen uvedlo, že absolvují možné brigády, 6 žen uvedlo společnost Lion, která sídlí vedle věznice a je určena převážně pro vězenkyně. 4 ženy uvedly pásovou výrobu, 3 ženy uvedly balení skla v Crystalite Bohemia se sídlem ve Světlé nad Sázavou.

Z výsledků vyplývá, že i přes velký výběr pracovních možností, odsouzené tuto možnost nevyžívají.

Otázka č. 17 Vzděláváte se ve výkonu trestu?

Tabulka 21 Vzděláváte se ve výkonu trestu?

Možnosti	Počet	Počet v %
Ano	93	93 %
Ne	7	7 %
	100	100 %

Obrázek 17 Vzděláváte se ve výkonu trestu?

Program zacházení také umožňuje vzdělávání odsouzených. Téměř všechny ženy se ve věznici vzdělávají, necelá jedna desetina žen se však nevzdělává. Z 93 žen 90 uvedlo, formu svého vzdělávání. 15 žen uvedlo, že studuje učňovský obor provoz služba, 21 žen studuje obor šička, 8 žen dochází na střední odborné učiliště, 36 žen uvádí všeobecný pojem škola, 6 žen jazyky a 4 ženy uvádí jako své vzdělávání četbu.

Otázka č. 18 Jaké volnočasové aktivity máte na výběr?

Nejvíce žen uvedlo, že z volnočasových aktivit mají na výběr sportovní aktivity a to 59 žen, 23 uvedlo keramiku, 28 ruční práce, 11 vyšívání a pletení, 6 zahradní práce, 5 běhání, 4 výtvarné činnosti a 4 četbu. Další dvě ženy uvedly rybnářství, 4 relaxační techniky, 4 vzdělávací aktivity, 3 historii, stejně tak 3 cvičení jógy a terapeutické činnosti jedna žena uvedla arteterapii, stejně tak jedna výrobu loutek a jedna hudební aktivity. Pouze dvě ženy uvedly počítače, a dokonce dvě uvedly jako volnočasové aktivity jako žádné.

Vzhledem k tomu, že sport člověka unavuje a přivádí na jiné myšlenky, je logické, že ženy tuto aktivitu využívají ze všech nejvíce. Zároveň také udělají něco pro své tělo a cítí se lépe.

Otázka č. 19 Využíváte služby kaplana ve věznici?

Tabulka 22 Vzděláváte se ve výkonu trestu?

Možnosti	Počet	Počet v %
Ano	32	32 %
Ne	68	68 %
	100	100 %

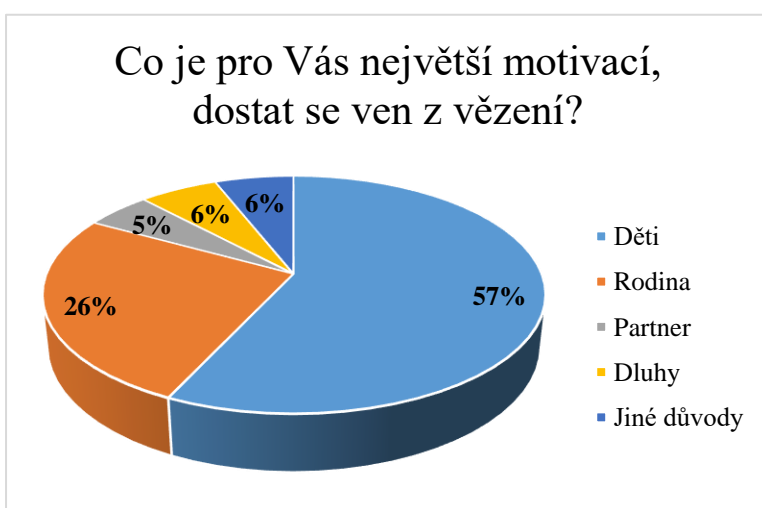
Obrázek 18 Využíváte služby kaplana ve věznici?

Více jak dvě třetiny žen nevyužívají ve věznici služby kaplana. Naopak jedna třetina služby kaplana využívá. Předpokládám, že této služby využívají především věřící osoby, vzhledem k tomu, že v dnešní době ubývá věřících, nemá tato služba až takové zastoupení ani ve věznicích.

Otázka č. 20 Co je pro Vás největší motivací, dostat se ven z vězení?

Tabulka 23 Co je pro Vás největší motivací, dostat se ven z vězení?

Možnosti	Počet	Počet v %
Děti	57	57 %
Rodina	26	26 %
Partner	5	5 %
Dluhy	6	6 %
Jiné důvody	6	6 %
	100	100 %

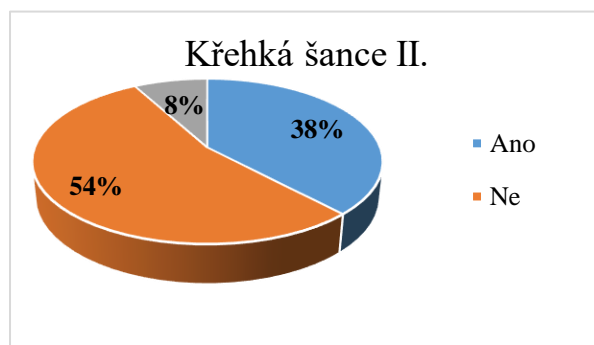
Obrázek 19 Co je pro Vás největší motivací, dostat se ven z vězení?

Pro necelé dvě třetiny žen, jsou největší motivací dostat se ven, děti. Pro jednu čtvrtinu žen je to rodina, pro 5 lidí partner a po šesti lidech dluhy a jiné důvody. Mezi jiné důvody ženy uváděly volnost, 2krát svobodu, 2krát klidné stáří, a dokonce jedna žena uvedla, že nemá žádnou motivaci dostat se ven. Motivace dostat se ven je zajisté ovlivněna tím, co na ženy venku čeká. Takovéto výsledky jsou zřejmé, neboť více jak tři čtvrtiny žen má děti, a většina žen má zajisté rodinu.

Otázka č. 21 Uvažujete o zařazení do projektu Křehká šance II., nebo o zažádání Parole?

Tabulka 24 Uvažujete o zařazení do projektu KŠ II?

Možnosti	Počet	Počet v %
Ano	38	38 %
Ne	54	54 %
Již jsem zapsána	8	8 %
	100	100 %

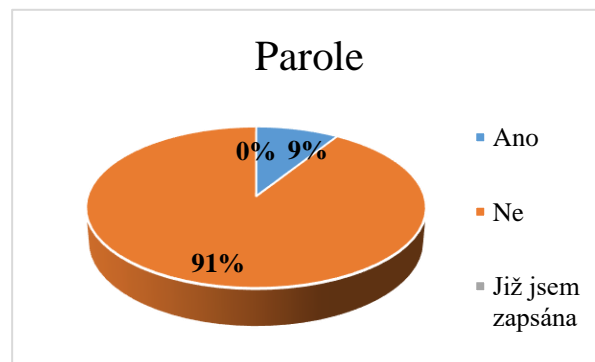

Obrázek 20 Uvažujete o zařazení do projektu KŠ II?

Více jak polovina žen neuvažuje o zapsání do projektu Křehká šance II, naopak téměř 40 žen o zařazením do tohoto programu uvažuje a méně jak jedna desetina žen je v projektu již zapsána.

Tabulka 25 Uvažujete o zařazení do projektu parole?

Možnosti	Počet	Počet v %
Ano	9	9 %
Ne	91	91 %
Již jsem zapsána	0	0 %
	100	100 %

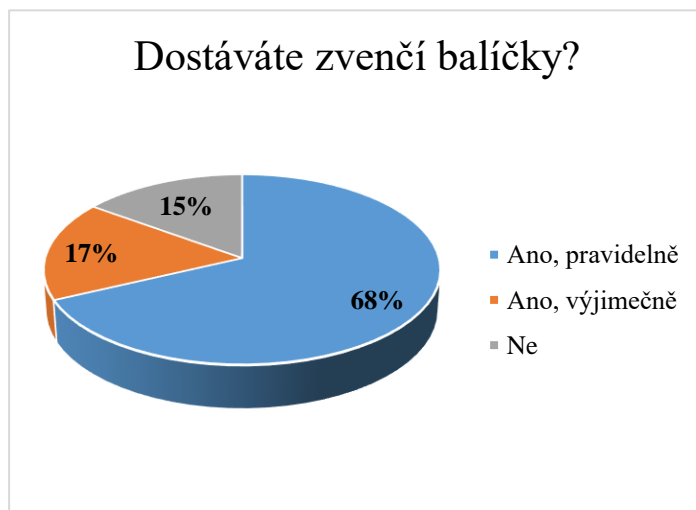
Obrázek 21 Uvažujete o zařazení do projektu parole?

O projektu parole uvažuje méně jak jedna desetina žen z celkového počtu, naopak téměř všechny ženy o zařazení do projektu parole neuvažují a žádné žena není v projektu zapsána.

Otázka č. 22 Dostáváte zvenčí balíčky?

Tabulka 26 Dostáváte zvenčí balíčky?

Možnosti	Počet	Počet v %
Ano, pravidelně	68	68 %
Ano, výjimečně	17	17 %
Ne	15	15 %
	100	100 %

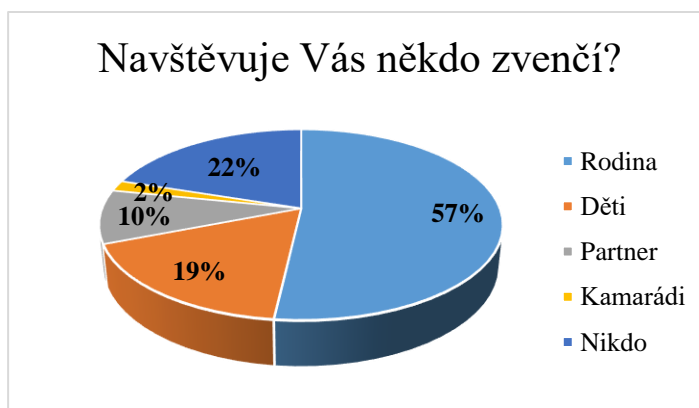
Obrázek 22 Dostáváte zvenčí balíčky?

Více jak dvě třetiny žen dostává zvenčí balíčky pravidelně, méně než jedna čtvrtina žen dostává balíčky výjimečně a více jak jedna desetina žen z celkového počtu balíčky nedostává vůbec. I přesto, že se ženy dostaly do vězení za protiprávní jednání, většina žen je podporována rodinou, či jiným blízkým zvenčí alespoň formou balíčků.

Otázka č. 23 Navštěvuje Vás někdo zvenčí?

Tabulka 27 Navštěvuje Vás někdo zvenčí?

Možnosti	Počet	Počet v %
Rodina	57	57 %
Děti	19	19 %
Partner	10	10 %
Kamarádi	2	2 %
Nikdo	22	22 %
	100	100 %

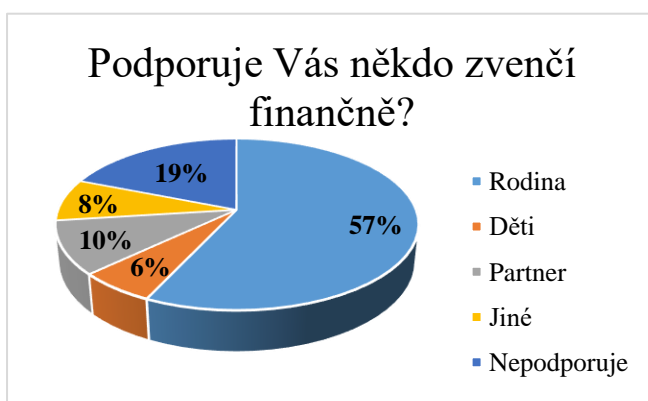
Obrázek 23 Navštěvuje Vás někdo zvenčí?

Necelé dvě třetiny žen jsou navštěvovány svou rodinou. Necelá čtvrtina uvedla, že je navštěvují děti, jedna desetina žen uvedla partnera a dvě ženy uvedly kamarády. Možnost, že ženy nejsou navštěvovány nikým, zvolila necelá čtvrtina žen. To, že ženy nejsou navštěvovány může být z důvodu vzdálenosti rodiny a ostatních blízkých od věznice, či ženy z jakéhokoliv důvodu nemají nikoho, kdo by je mohl navštívit.

Otázka č. 24 Podporuje Vás někdo zvenčí finančně?

Tabulka 28 Podporuje Vás někdo zvenčí finančně?

Možnosti	Počet	Počet v %
Rodina	57	57 %
Děti	6	6 %
Partner	10	10 %
Jiné	8	8 %
Nepodporuje	19	19 %
	100	100 %

Obrázek 24 Podporuje Vás někdo zvenčí finančně?

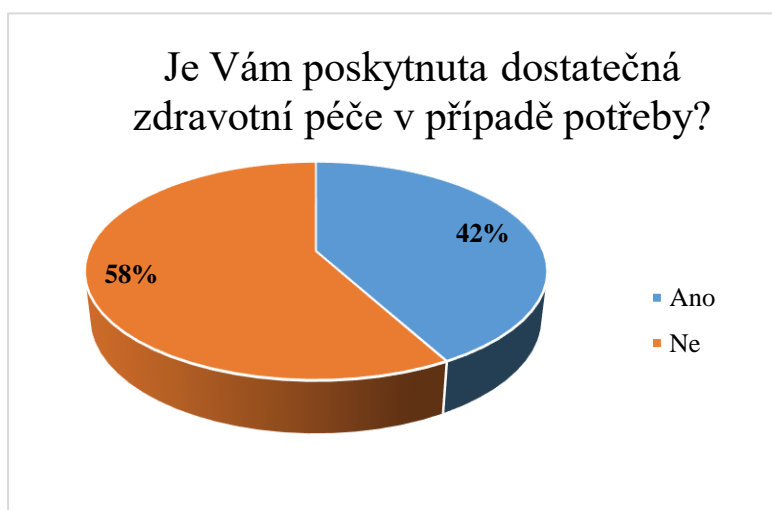
Necelé dvě třetiny žen jsou podporovány zvenčí finančně rodinou. Méně jak jednu desetinu žen podporují finančně děti, každá desátá žena je podporována partnerem. Necelé dvě desetiny žen nejsou podporovány zvenčí finančně nikým. Méně jak jedna desetina žen zvolila možnost jiné. Jedna žena uvedla, že naopak ona podporuje svoji rodinu zvenčí, 3 ženy uvedly, že je podporuje přítelkyně, 2 pouze otec a dvě jsou podporovány sestrou.

Každá žena je podporována tím, kdo na ní venku čeká a dle možností každého. Žena, která je pracovně zařazena má možnost vlastního finančního přínosu, tudíž nemusí být tolik podporována zvenčí finančně.

Otázka č. 25 Je Vám poskytnuta dostatečná zdravotní péče v případě potřeby?

Tabulka 29 Je Vám poskytnuta dostatečná zdravotní péče v případě potřeby?

Možnosti	Počet	Počet v %
Ano	42	42 %
Ne	58	58 %
	100	100 %

Obrázek 25 Je Vám poskytnuta dostatečná zdravotní péče v případě potřeby?

Necelé dvě třetiny hodnotí zdravotní péči ve věznici jako špatnou, naopak méně jak jedna polovina žen je s péčí ve věznici spokojena. Důvod, proč ženy nejsou spokojeny se zdravotní péčí nejvíce krát uvedly, že je moc žen, co žádají zdravotní péči a málo času na samotnou péči. Tento důvod uvedlo 22 žen, 9 žen uvedlo, že je dlouhá čekací doba na péči, 4 uvedly špatný personál, 2 nelidský přístup a 2, že lékaři nechtějí předepisovat léky. Jedna žena se také zmínila, že se jich zdravotní sestry bojí a utíkají před nimi.

Otázka č. 26 Jaké služby využíváte? (Lze vybrat více odpovědí)

Tabulka 30 Jaké služby využíváte?

Možnosti	Počet	Počet v %
Duchovní	10	10 %
Psycholog	15	15 %
Sociální pracovníc	30	30 %
Knihovna	74	74 %
Jiné	11	11 %
	140	140 %

Polovina žen využívá ve věznici služby knihovny, necelá pětina žen využívá sociální pracovníci, která jim pomáhá s různými žádostmi a s dluhy. 15 žen využívá sužeb psychologa a jedna desetina duchovní službu. Jako možnost jiné služby, zvolilo 11 žen, kdy uvedly 2 zdravotní péči, 5 dluhovou poradnu Světlá šance, jedna kadeřnici, stejně tak jedna uvedla psychologa.

Otázka č. 27 Uved'te, co Vám ve věznici chybí? (Co se týče provozu)

Na tuto otázku odpovědělo pouze 57 žen. 10 žen uvedlo, že jim chybí čisté sociální zařízení, sedmi ženám chybí dostatečná zdravotní péče, třinácti ženám nechybí nic, a naopak 4 ženám chybí vše. Pěti ženám chybí soukromí, stejně tak pěti ženám chybí zdravější strava. 2 ženy by uvítaly vlastní telefon a dvě alespoň telefonování někomu jinému než jen rodině. 3 ženy by uvítaly vycházky a jedna žena více nákupů, stejně tak jedna více personálu. 2 ženám schází možnost přístupu k vařiči.

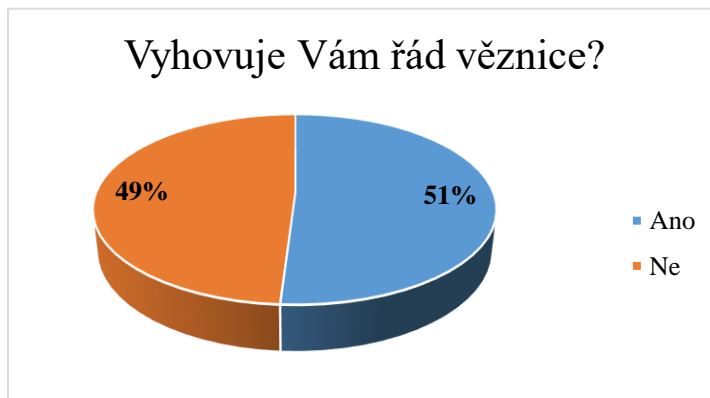
Otázka č. 28 Co je pro Vás nejhorší ve výkonu trestu odnětí svobody?

Pro nejvíce, 34 žen ve výkonu trestu je nejhorší odloučení od rodiny, dětí a života venku. 13 žen trápí soužití s ostatními ženami a 6, že je pro ně nejhorší velké množství žen. 5 ženám nejvíce chybí soukromí a pěti ženám vadí délka trestu, která jim byla soudem určena. Sedmi ženám chybí svoboda, pěti ženám nevadí nic, pro 3 je nejhorší disciplína a řád, který musí dodržovat. 4 ženám vadí přístup personálu, stejně tak 4 ženám vadí ponižování od vězeňské služby. Třem ženám vadí, že musí spát na pokoji ve více lidech, dvěma vadí bezmoc a dvěma vadí vše.

Otázka č. 29 Vyhovuje Vám řád věznice?

Tabulka 31 Vyhovuje Vám řád věznice?

Možnosti	Počet	Počet v %
Ano	51	51 %
Ne	49	49 %
	100	100 %

Obrázek 26 Vyhovuje Vám řád věznice?

Na tuto otázku odpověděla téměř polovina žen, že jsou s řádem věznice spokojeny, stejně tak téměř polovina s řádem věznice spokojena není. Pěti ženám vadí omezování množství věcí, co mohou mít ve věznici, stejně tak pěti ženám vadí, že jsou jim zabavovány vlastní věci, například uvedly, že nemůžou mít své civilní oblečení, nemohou mít svůj hrníček. Třem ženám přijde, že jsou zbytečně trestáni a dvěma ženám vadí úroveň zdravotní péče. Po jedné ženě uváděly ponižování, dále že se nemohou sami rozhodnout, nevhodná strava, hygiena, nespravedlnost a zákazy.

Některé ženy jsou tolerantní a nenáročné, naopak některé ne. To vede k tomu, že vyrovnanost respondentek v této otázce není nic zvláštního.

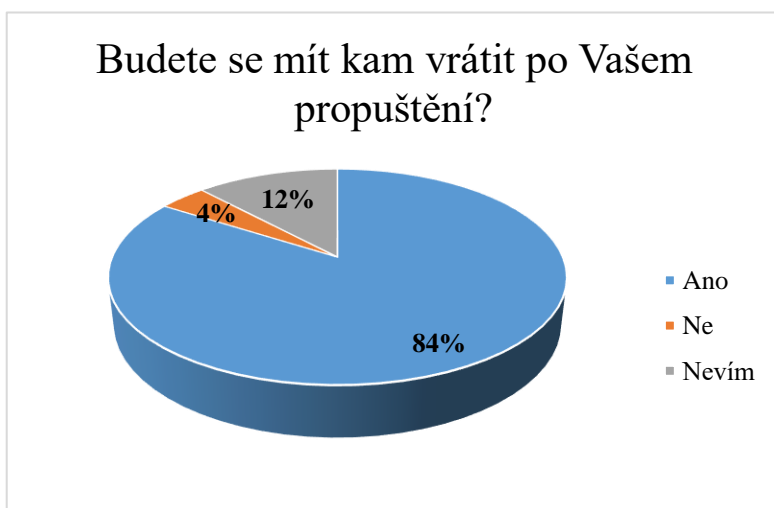
Otázka č. 30 Čeho se nejvíc bojíte po propuštění?

29 žen uvedlo, že se po propuštění nebojí ničeho, 15 žen se bojí, že propadnou znovu drogám, 7 žen má obavy z opětovného nevázaní vztahu s rodinou a s dětmi. 5 žen má strach z hledání zaměstnání, 5 žen má strach z recidivy a 4 z nového začátku. Stejně tak 5 žen se obává dluhů, 3 začlenění do společnosti a po jedné zázemí a jedna žena se bojí smrti rodičů.

Otázka č. 31 Budete se mít kam vrátit po Vašem propuštění na svobodu?

Tabulka 32 Budete se mít kam vrátit po Vašem propuštění na svobodu?

Možnosti	Počet	Počet v %
Ano	84	84 %
Ne	4	4 %
Nevím	12	12 %
	100	100 %

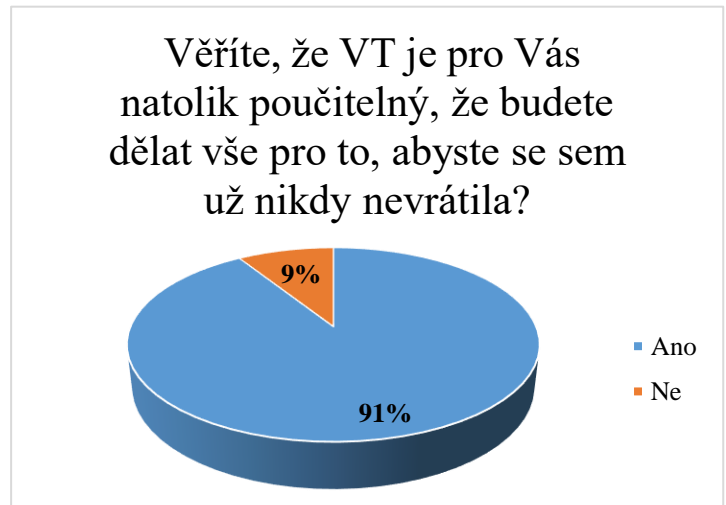
Obrázek 27 Budete se mít kam vrátit po Vašem propuštění na svobodu?

Více jak tři čtvrtina žen uvedla, že se budou mít kam vrátit po propuštění z výkonu trestu. Méně jak polovina z jedné desetiny žen z celkového počtu respondentek naopak ví, že se nebude mít kam vrátit a více jak jedna desetina žen si není jistá svým návratem po propuštění. Převážně většině žen bude zřejmě poskytnuto zázemí u rodiny a u dětí, neboť právě většina žen uvedla, že rodinu a děti mají a jsou s nimi v kontaktu.

Otázka č. 32 Věříte, že výkon trestu je pro Vás natolik poučitelny, že budete dělat vše pro to, abyste se sem už nikdy nevrátila?

Tabulka 33 Věříte, že výkon trestu je pro Vás natolik poučitelny, že budete dělat vše pro to, abyste se sem už nikdy nevrátila?

Možnosti	Počet	Počet v %
Ano	91	91 %
Ne	9	9 %
	100	100 %

Obrázek 28 Věříte, že výkon trestu je pro Vás natolik poučitelny, že budete dělat vše pro to, abyste se sem už nikdy nevrátila?

Téměř všechny ženy si jsou jisty, že je pobyt ve výkonu trestu ponaučil natolik, že budou dělat vše pro to, aby se sem už nikdy nevrátily, naopak ani ne jedna desetina si tím jistá není. Pro ženy je zajisté nejtěžší odloučení od rodiny, dětí a samota a proto věří, že se nebudou chtít už nikdy vrátit do výkonu trestu a být znovu odloučeni. Ovšem jak uvedly výsledky otázky č. 6, ženy se do výkonu trestu často vrací.

5.6 Ověření hypotéz

Hypotéza č. 1

H₀: Výše trestu odnětí svobody žen nemá vliv na plnění programu zacházení.

H_A: Výše trestu žen má vliv na plnění programu zacházení.

Empirická četnost

Obrázek 29 Empirická četnost 1

X	Aktivní plnění	Částečné až žádné plnění	Počet
Od 1 roku do 5 let	45	13	58
Od 5 let	37	5	42
Počet	82	18	100

Teoretická četnosti

Tabulka 34 Teoretická četnost 1

X	Aktivní plnění	Částečné až žádné plnění	Počet
Od 1 roku do 5 let	47,56	10,44	58
Od 5 let	34,44	7,56	36
Počet	82	18	100

Testové kritérium

$$TK = \sum (\text{empirická četnost} - \text{teoretická četnost})^2 / \text{teoretická četnost} = \mathbf{3,767}$$

Kritická hodnota

$$KH: \text{CHI1-alfa}((r-1) * (s-1)) = \mathbf{5,991}$$

$$TK < KH \rightarrow \mathbf{3,767 < 5,991}$$

Rozhodnutí: Na hladině významnosti 5 % nulovou hypotézu (H₀) o nezávislosti jednotlivých znaků nezamítáme.

⇒PŘIJÍMÁME NULOVOU HYPOTÉZU

Hypotéza č. 2

H₀ Věk ženy nemá vliv na vztah s odsouzenými ženami.

H_A Věk ženy ovlivňuje vztah s odsouzenými ženami.

Empirická četnost

Teoretická četnost

Tabulka 35 Empirická četnost 2

X	Dobry	Neutrální až špatný	Počet
18-30	19	24	43
31-45	23	15	38
46 a více	16	3	19
Počet	58	42	100

Tabulka 36 Teoretická četnost 2

X	Dobry	Neutrální až špatný	Počet
18-30	24,94	18,06	43
31-45	22,04	15,96	38
46 a více	11,02	7,98	19
Počet	58	42	100

Testové kritérium

TK = $\sum (\text{empirická četnost} - \text{teoretická četnost})^2 / \text{teoretická četnost} = 8,826$

Kritická hodnota

KH: $\text{CHI1-alfa}((r-1) * (s-1)) = 5,991$

TK > **KH** → **8,826** > **5,991**

Tabulka 37 Porovnání EČ a TČ 2

	D	N/Š
18-30	1,41	1,22
31-45	0,04	0,05
46 a více	2,25	3,10

Po porovnání empirické a teoretické četnosti je zřejmé, že starší ženy mají lepší vztah s odsouzenými než ženy mladší. Očekávali jsme, že kategorie žen do 30 let, bude 25 žen mít dobrý vztah, ale ve skutečnosti jich je jen 19, očekávali jsme 18 žen se špatnými vztahy, ve skutečnosti jich je však 24. To znamená, že je tedy více žen v tomto věku se špatnými vztahy k odsouzeným ženám. Ve věkové kategorii 46 a více let, jsme očekávali, že 11 žen bude mít dobré vztahy, ale ve skutečnosti jich je 16, u špatných vztahů jsme očekávali 8 žen, ale ve skutečnosti jsou pouze 3. Z tohoto vyplývá, že čím je vyšší věk ženy, tím je lepší vztah k odsouzeným ženám.

Rozhodnutí: Na hladině významnosti 5 % nulovou hypotézu (H₀) o nezávislosti jednotlivých znaků zamítáme a přijímáme hypotézu H₁, která nám říká, že zde určitá závislost existuje.

⇒ ZAMÍTÁME NULOVOU HYPOTÉZU

Hypotéza č. 3

H₀: Výše trestu odnětí svobody žen nemá vliv na vztah s ostrahou věznic.

H_A: Výše trestu žen má vliv na vztah s ostrahou.

Empirická četnost

Tabulka 38 Empirická četnost 3

X	Dobry	Neutrální až špatný	Počet
Do 1 roku do 5 let	34	24	58
Od 5 let	21	21	42
Počet	55	45	100

Teoretická četnost

Tabulka 39 Teoretická četnost 3

X	Dobry	Neutrální až špatný	Počet
Do 1 roku do 5 let	31,9	26,1	58
Od 5 let	23,1	18,9	36
Počet	55	45	100

Testové kritérium

$$\mathbf{TK} = \Sigma (\text{empirická četnost} - \text{teoretická četnost})^2 / \text{teoretická četnost} = \mathbf{0,731}$$

Kritická hodnota

$$\mathbf{KH: CHI1-alfa((r-1) * (s-1)) = 5,991}$$

$$\mathbf{TK < KH \rightarrow 0,731 < 5,991}$$

Rozhodnutí: Na hladině významnosti 5 % nulovou hypotézu (H₀) o nezávislosti jednotlivých znaků nezamítáme.

⇒PŘIJÍMÁME NULOVOU HYPOTÉZU

Hypotéza č. 4

H₀: Počet VT žen nemá žádný vliv na vztah k ostatním odsouzeným ženám.

H₁: Počet VT žen má vliv na vztah k ostatním odsouzeným ženám.

Tabulka 40 Data pro hypotézu č. 4

	Dobry	Neutrální až špatný	Počet
1	28	27	55
2	21	6	27
3	3	2	5
4	1	3	4
5	2	4	6
8	3	0	3
Počet	58	42	100

Dvouvýběrový t-test s rovností rozptylů

F test

Tabulka 41 F test

alfa	0,05
TK	1,526962
KHd	0,570653
KHh	1,800718
p-hodnota	0,132301

Tabulka 42 Dvouvýběrový t-test s rovností rozptylů

	<i>Soubor 1</i>	<i>Soubor 2</i>
Stř. hodnota	2,017241	1,833333
Rozptyl	2,824259	1,849593
Pozorování	58	42
Společný rozptyl	2,416491	
Hyp. rozdíl stř. hodnot	0	
Rozdíl	98	
t Stat	0,583911	
P(T<=t) (1)	0,280311	
t krit (1)	1,660551	
P(T<=t) (2)	0,560622	
t krit (2)	1,984467	

Z výše uvedených tabulek vyplývá: TK < KH -> H₀ platí, tudíž počet výkonů trestů žen nemá žádný vliv na vztah odsouzených žen k ostatním odsouzeným ženám.

⇒PŘIJÍMÁME NULOVOU HYPOTÉZU

5.7 Shrnutí

Cílem dotazníkového šetření byl pokus o analýzu dominantních determinant resocializačního procesu u odsouzených žen ve věznici Světlá nad Sázavou. V rámci výzkumného cíle byly definovány dílčí cíle. První dílčí cíl měl za úkol zjistit, jaké věkové složení žen se nachází ve věznici Světlá nad Sázavou či jiné sociální determinanty žen. Po vyhodnocení dotazníkového šetření bylo zjištěno, že nejvíce respondentek je zastoupeno ve věkové kategorii 18-30 let, tedy 43 % (n=43), dále největší zastoupení je ve věkové kategorii 31-45 let, přesněji 37 žen (n=37). Ve věkové kategorii 46-60 let je 17 % žen (n=17) a věkovou kategorií 61 a více let zastupují 3 % žen (n=3). Mezi další sociální charakteristiky můžeme zahrnout území, odkud ženy pocházejí. Nejvíce žen pochází z Čech, přesněji 68 % (n=68), dále 36 % žen pochází z Moravy (n=36), ze Slezska a zahraničí pochází stejný počet žen, tedy 1 % žen (n=1). Zajímavým poznatkem je, že 71 % žen, (n=71) pochází z úplné rodiny. To znamená, že byly vychovávány matkou i otcem. Pouhých 29 % žen, (n=29) bylo vychováno v rodině neúplné. Dále bylo zjištěno, že 79 % žen (n=79) z celkového počtu má alespoň jedno, či více dětí a nejvíce žen, přesněji 36 % (n=36) má výměru svého trestu od 5 let do 10 let, dále pak 31 % (n=31) žen mezi jedním rokem až třemi lety. Na závěr této otázky lze říci, že největší věkové zastoupení respondentek (nebo psát žen ve věznici?) je v rozmezí 18-30 let, dále že nejvíce žen pochází z úplné rodiny a z Čech. Také že převaha žen má jedno či více dětí, ve věznici je více žen poprvé a nejvíce s věkovou výměrou trestu mezi pěti lety do 15 let.

Druhý dílčí cíl měl za úkol zjistit, jaký trestný čin ženy nejčastěji páchaly. Z dotazníkového šetření je patrné, že nejvíce žen se účastní trestného činu proti majetku, tedy 58 % žen (n=58), kde největším zastoupením jsou krádeže. Trestný čin proti životu a zdraví spáchalo 11 % žen, (n=11), kde se objevovaly vraždy, pokus o ublížení na zdraví či ublížení na zdraví. Trestné činy, které patří mezi trestné sankce spáchalo také 11 % žen, (n=11). Ostatní trestné činy, jako je například TČ proti rodině a dětem, TČ hospodářský či TČ proti lidské důstojnost v sexuální oblasti spáchala zanedbatelná část žen.

Další otázka měla zjistit, jakým způsobem jsou ženy v kontaktu se svou rodinou a vnějším světem. 78 % (n=78) žen uvedlo, že jsou v kontaktu s vnějším světem, ať už s rodinou, dětmi, partnerem či kamarády, 22 % žen (n=22) není navštěvována nikým. 79 % žen (n=100), které uvedly, že mají děti, je 65 % žen (n=51) s dětmi v kontaktu. Nejvíce žen uvedlo kontakt v podobě návštěv, korespondence i telefonátů. Dále ženy uváděly například pouze návštěvy a telefonáty, nebo návštěvy a korespondence, či pouze telefonování nebo korespondence. Na základě dotazníkového šetření bylo také zjištěno, že 81 % žen, tedy (n=81) je zvenčí

podporována finančně od svých blízkých, dále že 68 % žen (n=68) dostává pravidelně do výkonu trestu odnětí balíčky. Lze tedy říci, že většina žen je v kontaktu s vnějším světem ať už v podobě návštěv, korespondence či pomocí telefonátů a většina žen, co uvedla, že mají děti, jsou s nimi také v kontaktu. Využívána je i služba finanční pomoci a balíčků.

Dílčí otázka č. 4 zjišťovala, jak ženy nahlíží na program zacházení. 79 % žen (n=79) je s programem zacházení spokojena především proto, že je baví, baví je aktivity, které vyplní jejich čas. Z celého počtu žen, 82 % (n=82) plní svůj program zacházení aktivně. Jako klady programu ženy uvedly zejména využití volného času, dále skutečnost že program zacházení ženy naučí novým věcem. Jako klady bylo uváděno také odreagování, vhodné aktivity, pozitivum pro podmíněné propuštění. Mezi zápory programu ženy zařadily nevhodný harmonogram, hodnocení cizím člověkem, neodborné vedení a nelidský přístup. Můžeme tedy říci, že většina žen vidí program zacházení jako pozitivní, neboť jim je přínosem, a proto jej plní. Především jim vyhovuje, že PZ krátí čas ve vězení a učí je novým věcem.

Poslední dílčí cíl zjišťoval, jaké služby ženy ve věznici využívají. Dotazníkové šetření zjistilo, že ženy nejčastěji využívají služeb knihovny, sociální pracovnice a psychologa. 32 % žen (n=32) také uvedlo, že využívá služeb kaplana. Také bylo zjištěno, jaký přehled mají ženy o výběru aktivit. Nejvíce ženy uváděly sportovní aktivity, dále kroužek keramiky, ruční práce, vyšívání, zahradní práce, běhání, výtvarné činnosti či četbu. Následně také rybářství, relaxační techniky, jóga, arteterapie, výroba loutek a hudební aktivity.

Výzkumná otázka měla za cíl zjistit, co ovlivňuje výkon trestu odnětí svobody žen. Z obou výzkumů je patrné, že výkon trestu odnětí svobody žen ovlivňuje zejména jejich intelekt. Žena s vyšším intelektem se ke spáchanému činu postaví zodpovědně, bude se snažit čin napravit a stejně tak bude dělat vše pro to, aby mohla co nejdříve začít žít běžný život na svobodě. Naopak ženy s nižším intelektem si často neuvědomují důsledky svého protiprávního jednání, ani důsledky dalšího chování například ve věznici, či ve spolupráci s probačním úředníkem. Jako další, co ženy ve VTOS ovlivňuje je rodina, kterou mají na svobodě, zejména děti. Ženy, které mají děti, rodiče, se chtějí dostat z vězení, neboť mají motivaci, která je nutí k řádnému chování, naopak ženy, které nemají rodinu, děti, nejsou motivovány ke vhodnému chování. Chování je tedy jedno z hlavních věcí, co ovlivňuje VTOS, úzce se s tím pojí i plnění programu zacházení. Jak je všeobecně známo, během pobytu probíhá proces prizonizace, kdy jde o působení prostředí a vztahů na jedince ve VTOS. Toto může způsobit, že jedinci přijde svět vězení normální a na svobodě žít nedokáže.

6 ZÁVĚR

Diplomová práce se zabývala ženami, jakožto specifickou skupinou resocializační pedagogiky. V práci jsem se zaměřila především na oblast protiprávního jednání u žen. Výzkumná část obsahuje jak kvalitativní, tak kvantitativní výzkum. Kvalitativní výzkum, realizovaný pomocí rozhovoru s probační pracovníci poukazuje na skutečnost, že při práci s lidmi je především důležitý individuální přístup pracovníků. V této oblasti, stejně jako v jiné je i každý klient individuální. Má svůj osud a je jen na něm, jak se k dané situaci postaví. Vliv na chování těchto lidí má zajisté rodina, zejména děti, a to především u žen. Svůj vliv na práci s lidmi má také věk, pohlaví a mentální vyspělost, neboť u většiny těchto osob se objevuje oligofrenie, která jedince ovlivňuje a práce s ním je obtížnější. Kvantitativní výzkum, uskutečněný ve věznici Světlá nad Sázavou pomocí dotazníkové formy přibližuje dominantní determinanty resocializačního procesu, tedy pobytu ve věznici u odsouzených žen. Dominantními determinanty je například myšleno věkové složení či jiné sociální charakteristiky odsouzených ve věznici Světlá nad Sázavou. Tento výzkum dále zjišťoval, jak ženy nahlízejí na program zacházení, jaký nejčastější čin páchají či jakým způsobem jsou v kontaktu s vnějším světem.

Teoretická část obohacuje čtenáře o základní pojmy, jako jsou metody resocializace a jeho proces. Dále o všestranné informace vězeňské služby, především o samotném výkonu trestu odnětí svobody, právech odsouzených či jejich možnostech pobytu. Teorie také seznamuje s Probační a mediační službou, která se výhradně stará o osoby, kde se vyskytuje protiprávní jednání, které je jednáno soudem. Nechybí ani náhled na ženu z kriminálního pohledu a popis věznice Světlá nad Sázavou.

Tato práce může být přínosem pro Vězeňskou službu, ať už v přehledech o počtu zaměstnaných či vzdělávajících se žen, ale především v údajích, kde ženy sdělují svůj názor. Jako jsou otázky, které zjišťují pohled na program zacházení, zdravotnickou službu či otázky, jak odsouzené ženy hodnotí vztah s ostrahou či vychovateli. Tyto informace nejsou pro vedení vězeňské služby nijak nedostupné. Vězeňská služba má přehled o tom, kolik žen je zaměstnáno, kolik se vzdělává či kolik žen je odsouzeno k výkonu trestu odnětí svobody na jeden rok, neboť pro tyto informace se každoročně vypracovává statistická ročenka. Názor vězenkyň na chod věznice nemá Vězeňská služba čas důkladně a pravidelně zjišťovat, a proto se mohou zde, i přesto, že byl výzkum realizován na malém a náhodně vybraném vzorku, dozvědět podstatné informace. Tyto informace jsou však užitečné zejména věznici Světlá nad Sázavou, kde byl výzkum realizován. Závěr výzkumu také obsahuje vyhodnocené cíle a hypotézy, kde u obou výzkumů bylo dosaženo stanoveného cíle, dále shrnuté poznatky o determinantech odsouzených žen.

Na základě zjištěných výsledků z kvantitativního výzkumu by bylo vhodné zejména zlepšit úroveň kvality zdravotní služby ve věznici Světlá nad Sázavou, neboť zdraví je velmi důležité a obzvlášť ženy potřebují dostatek odborné zdravotní péče. V kvalitativním výzkumu, dle mého názoru, je z odpovědí respondentky patrný náznak syndromu vyhoření, a proto je vhodné poukázat na skutečnost, že tato práce, stejně jako jiná práce s lidmi je velice náročná na psychickou stránku osobnosti a je vhodné se proti syndromu vyhoření bránit vhodnými způsoby.

Podobné téma diplomové práce zvolila Denisa Matějková z právnické fakulty Západočeské univerzity v Plzni. Výzkum diplomové práce, Výkon trestu odnětí u odsouzených žen, byl realizován za pomoci dotazníků. Zaměřuje se na zjištění složení osob, které jsou ve výkonu trestu odnětí svobody ve věznici Světlá nad Sázavou, dále na získání přehledu o uloženém trestu, jeho výši a kategorizaci, také na získání poznatků o možnosti věznice v oblasti zaměstnání, vzdělávání a poskytování volnočasových aktivit, které lze zahrnout do programu zacházení odsouzených v rámci výkonu trestu odnětí svobody. Okrajově se dotýká mapování kontaktu s vnějším prostředím, zejména s osobami blízkými a v neposlední řadě na budoucí návrat žen do běžného života. Výsledky této práce a mé se do jisté míry shodovali.

7 POUŽITÁ LITERATURA

1. BAHENSKÁ, Marie. *Počátky emancipace žen v Čechách*. Nakladatelství Libri, Praha 2005. 175 s. ISBN 80-7277-241-4.
2. BAHENSKÁ, Marie. *Počátky emancipace žen v Čechách: dívčí vzdělávání a ženské spolky v Praze v 19. století*. Praha: Libri, 2005. Gender sondy. ISBN 80-7277-241-4.
3. BIEDERMANOVÁ, Eva a Michal PETRAS. *Možnosti a problémy resocializace vězňů, účinnost programů zacházení*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. ISBN 978-80-7338-115-8.
4. BLANCHETTE, Kelleya Shelley L. BROWN. *The assessment and treatment of women offenders: an integrative perspective*. Hoboken, NJ: J. Wiley, c2006. ISBN 978-0-470-86462-3.
5. CACEK, J., GRASGRUBER, P., BUBNÍKOVÁ, H., & STRACHOVÁ, M. (2008). *Trénink flexibility*. In: *Atletika*, 12/2008, ISSN 0323-1364
6. ČERNÍKOVÁ, V.; SEDLÁČEK, V. *Základy penologie pro policisty*. 1. vyd. Praha: Policejní akademie, 2002. 148 s. ISBN 80-7251-104-1.
7. ČERNÍKOVÁ, Vratislava. *Sociální ochrana: terciární prevence, její možnosti a limity*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-138-0.
8. HÁLA, J. (2005). *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. (183 s.) České Budějovice: Vysoká škola
9. HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Velký psychologický slovník*. Ilustroval Karel NEPRAŠ. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-686-5.
10. HELUS, Zdeněk. *Sociální psychologie pro pedagogy*. 2., přepracované a doplněné vydání. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4674-6.
11. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. 408 s. ISBN 8073670402.
12. HOLÁ, Lenka. *Mediace v teorii a praxi*. Praha: Grada, 2011. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-3134-6.
13. JANDOUREK, Jan. *Průvodce sociologií*. Praha: Grada, 2008. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-2397-6.
14. KALVODOVÁ, Věra. *Trest odnětí svobody a jeho výkon*. Praha: WoltersKluwer, 2016. Právní monografie (WoltersKluwer ČR). ISBN 978-80-7552-163-7.

15. KOLDINSKÁ, Kristina. *Gender a sociální právo: rovnost mezi muži a ženami v sociálněprávních souvislostech*. Praha: C.H. Beck, 2010. Beckova edice právní instituty. ISBN 9788074003431.
16. KONOPCZYŃSKI, Marek. *Kryzysresocializacjczy(li) Sukces działańpozornych: refleksjewokółpolskiejrzeczywistościresocializacyjnej*. Warszawa: PedagogiumWyższaSzkola Nauk Społecznych, 2013. ISBN 9788362902101.
17. KOZEL, Roman. *Moderní marketingový výzkum: nové trendy, kvantitativní a kvalitativní metody a techniky, průběh a organizace, aplikace v praxi, přínosy a možnosti*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006. Expert (GradaPublishing). ISBN 80-247-0966-X.
18. KRČÁL, Zdeněk. *Historie a současnost Věznice Světlá nad Sázavou*. Zlín, 2015. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, Institut mezioborových studií. Vedoucí práce Doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph. D.
19. Kudláček, M., &Frömel, K. (2012). *Sportovní preference a pohybová aktivita studentek a studentů středních škol*. Olomouc: Univerzita Palackého.
20. KUCHTA, Josef a Helena VÁLKOVÁ. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C.H. Beck, 2005. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-813-4.
21. KÝR, Aleš. *Koncepce rozvoje vězeňství v ČR*. Praha: GŘ VS ČR, 1998. ISBN: neuvedeno
22. LIPOVETSKY, Gilles. *Třetí žena: neměnnost a proměny ženství*. V českém jazyce vyd. 2. Přeložil Martin POKORNÝ. Praha: Prostor, 2007. Střed (Prostor). ISBN 978-80-7260-171-4
23. MAŘÁDEK, Vladimír. *Vězeňství*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2005. ISBN 80-7368-002-5.
24. MATOULEK, Josef a Helena SEJKOROVÁ. *Právní rádce odsouzeného*. Vyd. 1. Leges, 2011, 224 s. ISBN 978-80-87212-89-9.
25. MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*. 3., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0213-4.
26. Mühlpachr, P. (2010). *Andragogika*. (36 s.) Brno: Institut mezioborových studií.
27. NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1679-9.
28. NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. Praha: ASPI Publishing, 2004. 452 s. ISBN 80-7357-026-2

29. POLIŠENSKÝ, Josef a Sylvia OSTROVSKÁ. *Velké a malé ženy v dějinách lidstva*. Praha: Jan Krigl, 2000. ISBN 80-902045-5-4.
30. POLIŠENSKÝ, Josef a Sylvia OSTROVSKÁ. *Velké a malé ženy v dějinách lidstva*. Praha: Jan Krigl, 2000. ISBN 80-902045-5-4.
31. PROKOPOVÁ, H. *Formy a metody realizace programu zacházení*. Interní materiál. Jirice: Věžnice, 2015.
32. RASZKOVÁ, Tereza a Stanislava HOFERKOVÁ. *Kapitoly z penologie I*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013. ISBN 978-80-7435-264-5.
33. REICHEL, Jiří. *Kapitoly systematické sociologie*. Praha: Grada, 2008. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-2594-9.
34. SOCHŮREK, Jan. *Kapitoly z penologie*. Vyd. 1. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN 978-80-7372-205-0.
35. STANKOWSKI, Adam. *Etopedie: úvod do resocializační pedagogiky*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2003. ISBN 80-7042-257-2.
36. STANKOWSKI, Adam. *Nástin problematiky etopedie a sociální patologie*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2004. ISBN 80-7042-360-9.
37. ŠÁNDOROVÁ, Zdenka. *(Re)socializace v rané péči*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2015. ISBN 978-80-7395-961-6.
38. ŠTERN, Pavel, OUŘEDNÍČKOVÁ, Lenka a Dagmar DOUBRAVOVÁ, ed. *Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-757-2.
39. TLAPÁK, Petr. *Posilování kloubní kondice: centračně-stabilizační cvičení*. Praha: ARSCI, 2014. ISBN 978-80-7420-037-3.
40. URBANOVÁ, Martina a Miloš VEČEŘA. *Ženská delikvence: teoreticko-empirická studie k problému právních postojů a hodnotových orientací delikventních žen*. Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3608-7.
41. VETEŠKA, Jaroslav. *Mediace a probace v kontextu sociální andragogiky*. Praha: WoltersKluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-898-7.

Internetové zdroje

1. Databáze strategií. Ministerstvo spravedlnosti: *Koncepce vězeňství do roku 2025* [online]. 2018 [cit. 2017-09-08]. Dostupné z: <https://www.databaze-strategie.cz/cz/ms/strategie/koncepce-vezenstvi-do-roku-2025?typ=odpovednost>

2. *Fáze mediačního procesu* [online]. 2012 [cit. 2017-10-28]. Dostupné z: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:http://mediacnidohoda.cz/mediace/pravni-predpisy>
3. *Generální ředitelství* [online]. 2018 [cit. 2017-11-02]. Dostupné z: <http://vscr.cz/>
4. *Generální ředitelství: Základní informace* [online]. 2018 [cit. 2017-09-22]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/o-nas/duchovni-sluzba/zakladni-informace-2/>
5. *Koncepce vězeňství do roku 2025* [online]. 2015 [cit. 2017-9-07]. Dostupné z: <http://vscr.cz/wp-content/uploads/2017/06/Koncepce-vezenstvi.pdf>
6. *POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY* [online]. 2018 [cit. 2017-11-28]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/>
7. *Probační a mediační služba České republiky: Parole* [online]. 2002 [cit. 2017-10-28]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/parole-dohled-nad-podminene-propustenymi/>
8. *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky* [online]. 2016 [cit. 2017-11-11]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2017/06/Statistick%C3%A1-ro%C4%8Denka-2016.pdf>
9. *Věznice Světlá nad Sázavou* [online]. 2018 [cit. 2017-12-10]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/veznice-svetla-nad-sazavou/>
10. *Věznice Světlá nad Sázavou: Odsouzené panenky šijí panenky Kiwanis* [online]. 2018 [cit. 2017-12-05]. Dostupné z: <http://vscr.cz/veznice-svetla-nad-sazavou/o-nas/vykon-vezenstvi/odsouzene-zeny-siji-panenky-kiwanis/>
11. *Věznice Světlá nad Sázavou: Výkon vězeňství* [online]. 2018 [cit. 2017-12-02]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/veznice-svetla-nad-sazavou/o-nas/vykon-vezenstvi/>
12. *Věznice Světlá nad Sázavou: Základní informace* [online]. 2018 [cit. 2017-12-02]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/veznice-svetla-nad-sazavou/o-nas/zakladni-informace/>
13. *Věznice Valdice: Program zacházení* [online]. 2018 [cit. 2017-11-08]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/veznice-valdice/o-nas/vykon-vezenstvi/program-zachazeni/>
14. *Yellowribbon run* [online]. 2018 [cit. 2017-12-15]. Dostupné z: <http://yellowribbonrun.wixsite.com/prague/aktuality>
15. ZEMANOVÁ, JANA. *Dějiny ženy* [online]. 2012 [cit. 2017-11-05]. Dostupné z: <http://www.guide-jana-zemanova.com/cs/dejiny-zeny/>

Internetové zdroje:

16. <http://vscr.cz/veznice-valdice/o-nas/vykon-vezenstvi/program-zachazeni/>
17. <http://vscr.cz/wp-content/uploads/2017/06/Koncepce-vezenstvi.pdf>
18. <http://vscr.cz/wp-content/uploads/2017/06/Koncepce-vezenstvi.pdf>
19. <https://www.databaze-strategie.cz/cz/ms/strategie/koncepce-vezenstvi-do-roku-2025?typ=odpovednost>
20. <http://vscr.cz/o-nas/duchovni-sluzba/zakladni-informace-2/>
21. <https://www.pmscr.cz/parole-dohled-nad-podminene-propustenymi/>
22. <http://mediacnidohoda.cz/mediace/pravni-predpisy/>
23. <http://www.guide-jana-zemanova.com/cs/dejiny-zeny/>
24. <http://vscr.cz/wp-content/uploads/2017/06/Statistick%C3%A1-ro%C4%8Denka-2016.pdf>
25. <http://vscr.cz/wp-content/uploads/2017/06/Statistick%C3%A1-ro%C4%8Denka-2016.pdf>
26. <http://vscr.cz/>
27. <http://vscr.cz/veznice-svetla-nad-sazavou/o-nas/zakladni-informace/>
28. <http://vscr.cz/veznice-svetla-nad-sazavou/o-nas/vykon-vezenstvi/>
29. <http://vscr.cz/veznice-svetla-nad-sazavou/o-nas/vzdelavani-veznenych/>
30. <http://vscr.cz/veznice-svetla-nad-sazavou/o-nas/vykon-vezenstvi/odsouzene-zeny-siji-panenky-kiwanis/>
31. <http://vscr.cz/veznice-svetla-nad-sazavou/>
32. <http://yellowribbonrun.wixsite.com/prague/aktuality>

Zákony a vyhlášky

1. Zákon č. 169/1999 Sb., Zákon o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů
2. Zákon č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě a o změně některých předpisů
3. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)
4. Zákon č. 555/1992 Sb., České národní rady o vězeňské a justiční stráži ČR

5. Zákon č. 58/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony
6. Zákon č. 40/2009 Sb., trestného zákoníku
7. Vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., která vydává řád výkonu trestu odnětí svobody

8 PŘÍLOHY

Příloha A – <i>Titulek přílohy</i>	118
Příloha B – <i>Rozhovor s probační pracovnící PMS</i>	122

DOTAZNÍK

Dobrý den,

jmenuji se Markéta Hegerová a jsem studentkou vysoké školy v Pardubicích.

Prosím Vás o vyplnění tohoto dotazníku, který je anonymní. Výsledná data budou zpracována pouze pro mou závěrečnou práci na téma „Ženy jako specifická skupina resocializační pedagogiky. Pokud není v otázce uvedeno jinak, vyberte jednu odpověď a zakroužkujte ji. U otázek volných, vypište prosím Vaši odpověď.

Děkuji za Váš čas.

Markéta Hegerová

1. Kolik je Vám let?
 - a. 18-30
 - b. 31-45
 - c. 46-60
 - d. 61 a více

2. Odkud pocházíte?
 - a. Čechy
 - b. Morava
 - c. Slezsko
 - d. Zahraničí

3. Z jaké rodiny pocházíte?
 - a. Úplná
 - b. Neúplná

4. Kdo se o Vás v dětství převážně staral?
 - a. Pouze matka
 - b. Pouze otec
 - c. Oba rodiče
 - d. Prarodiče
 - e. Teta, strýc
 - f. Dětský domov
 - g. Někdo jiný, kdo:

5. Jaký trestný čin jste spáchala?
.....

6. Jste ve výkonu trestu odnětí svobody poprvé?
- Ano
 - Ne (*uved'te prosím, po kolikáté jste ve výkonu trestu*)
7. Jaká výše trestu odnětí svobody Vám byla uložena?
- Do 1 roku
 - Od 1 roku do 3 roků
 - Od 3 let do 5 let
 - Od 5 let do 10 let
 - Od 10 let do 15 let
 - Nad 15 let

8. Máte děti?
- Ano
 - Ne

V případě, že ANO, uveďte prosím kolik, a kdo se o ně stará po dobu vašeho výkonu trestu v případě, že nejsou samostatně výdělečně činné.

Kolik: 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Kdo se o ně stará?

9. Jste v kontaktu se svými dětmi?
- Ano (*jakou formou?*).....
 - Ne

10. Jaké máte vztahy s ostatními odsouzenými?

- Velmi dobrý
- Dobrý
- Neutrální
- Špatný
- Velmi špatný

11. Našla jste mezi odsouzenými osobu, které můžete plně důvěřovat?

- Ano
- Ne

12. Jaké máte vztahy s ostrahou a s vychovatelem?

S ostrahou

- Velmi dobrý
- Dobrý
- Neutrální
- Špatný
- Velmi špatný

S vychovatelem

- Velmi dobrý
- Dobrý
- Neutrální
- Špatný
- Velmi špatný

13. Jste spokojena s programem zacházení?

- Ano, jsem s ním spokojena. *Proč?*
- Ne, nejsem s ním spokojena. *Proč?*

14. Plníte aktivně program zacházení?

- a. Ano
- b. Částečně
- c. Ne

15. Jaké má podle Vás program zacházení klady a zápory?

Klady

Zápory

.....
.....
.....

16. Jste ve výkonu trestu pracovní zařazena?

- a. Ano (*Co je náplní Vaší práce?*).....
- b. Ne

17. Vzděláváte se ve výkonu trestu?

- a. Ano (*Jak?*).....
- b. Ne

18. Jaké volnočasové aktivity máte na výběr?

.....

19. Co je pro Vás největší motivací, dostat se ven z vězení?

- a. Děti
- b. Rodina
- c. Partner
- d. Dluhy
- e. Jiné důvody (*Jaké?*)

20. Uvažujete o zařazení do projektu Křehká šance II., nebo o zažádání Parole?

Projekt Křehká šance II.

Parole

a. Ano, uvažuji o zařazení	a. Ano, uvažuji o zařazení
b. Ne	b. Ne
c. Již, jsem zapsána	c. Již, jsem zapsána

21. Dostáváte zvenčí balíčky?

- a. Ano, pravidelně
- b. Ano, výjimečně
- c. Ne

22. Navštěvuje Vás někdo zvenčí?

- a. Rodina
- b. Děti
- c. Partner
- d. Kamarádi
- e. Nikdo

23. Využíváte služby kaplana ve věznici?
a. Ano
b. Ne
24. Podporuje Vás někdo zvenčí finančně?
a. Rodina
b. Děti
c. Partner
d. Jiné
e. Nepodporuje
25. Je Vám poskytnuta dostatečná zdravotní péče v případě potřeby?
a. Ano
b. Ne (*Proč?*)
26. Jaké služby využíváte? (lze vybrat více odpovědí)
a. Duchovní
b. Psychologa
c. Sociální pracovnice
d. Knihovna
e. Jiné
27. Uved'te, co Vám ve věznici chybí. (Co se týče provozu).
.....
28. Co je pro Vás nejhorší ve výkonu trestu odnětí svobody?
.....
29. Vyhovuje Vám řád věznice?
a. Ano
b. Ne (*Co Vám nevyhovuje?*)
30. Čeho se nejvíc bojíte po propuštění?
.....
31. Budete se mít kam vrátit po Vašem propuštění na svobodu?
a. Ano
b. Ne
c. Nevím
32. Věříte, že výkon trestu je pro Vás natolik poučitelny, že budete dělat vše pro to, abyste se už nikdy nevrátila?
a. Ano
b. Ne

Děkuji za spolupráci!!!

CHARAKTERISTIKA

Sociální práce, penitenciární péče – TU Liberec – Bc.

Sociální pedagogika – PF Ostrava, Mgr.

Praxe: 13 let ve VTOS.

1. Můžete o něčem říci, co mají odsouzená ženy společné? Kromě TČ a odsouzení.

„Snížený intelekt, účelové chování, krádeže – i ve VTOS, neustálé se odkazování na svou rodinu a děti a usilují z tohoto důvodu o PP“

2. Mohla byste zmínit nějaká specifika, při práci s ženami?

„Komunikace, individuální přístup.“

3. Jak hodnotíte spolupráci a přístup žen, kterým hrozí výkon trestu?

„Bud' odsouzené ženy spolupracují – nebo nespolupracují s probačním úředníkem, dle toho také individuální přístup, i když jim hrozí výkon trestu. Obecně to nelze říci. Ovšem většina žen, kterým hrozí VT mají snížený intelekt, a to často dochází k tomu, že si ženy uvědomí, co jim hrozí a začnou spolupracovat až ve chvíli, kdy to jejich osud nezmění.“

4. Jak hodnotíte spolupráci s ženami, které jsou umístěné do VTOS?

„Spolupráce s ženami ve výkonu trestu odnětí svobody hodnotím za velmi kladnou. Ženy často žádají o PP, neboť se chtějí co nejdříve dostat na svobodu.“

5. Jak hodnotíte spolupráci s ženami, které jsou propuštěny z výkonu trestu?

„Kladně. Zase je to zcela individuální. Každá žena je jiná, ale ve směs spolupráci s ženami hodnotím kladně.“

6. Jaké existují rozdíly v přístupu žen a mužů, kterým hrozí výkon trestu?

„Žádné rozdíly nespatřuji.“

Záleží vždy na inteligenci a motivaci klientů stejně tak u mužů i u žen. Ke kladnému přístupu hodně napomáhá vliv rodiny, zejména přítomnost dětí, a stabilního zázemí.“

7. Jak hodnotíte spolupráci s muži, kteří jsou propuštěny z výkonu trestu?

„Je jedno, zda muži nebo ženy. V případě, že plní povinnosti, které pro ně z uloženého dohledu nebo jiných alternativních trestů vyplývají, tak dobře. PP většinou plní.“

8. Existuje podle Vás rozdíl v práci s mladšími ženami oproti starším ženám? V čem?
„Když bych měla porovnat 25letou a 60letou ženu, která se dopustila jakéhokoliv protiprávního jednání, neporovnám to. Záleží opět na inteligenci, zázemí, rodině ženy. Je to individuální. Nelze říci, že starší žena je rozumnější. Tato cílová skupina je vesměs stejná a přitom odlišná.“

9. Jaký je Váš názor na program zacházení ve věznicích? Speciálně ve Světlé nad Sázavou?
„Ve VTOS SnS je zhruba 20 programů zacházení. Jsou rozděleny například dle věkových kategorií, spáchaných trestných činů, zdravotního omezení. Dle mého názoru programy zacházení nabízí všem odsouzeným ženám vše dostupné k jejich situaci/stavu. Tedy je vhodně sestaven každé ženě.“

10. Na základě Vaší praxe si dovoluji říci, že máte mnoho zkušeností a myslím, že máte představu o výších trestu. Shoduje se vaše představa o uložení výšky trestu pachatelů s rozsudkem soudu?

„Představy samozřejmě mám. Ale jsou odsuzováni tak, jak zákon káže ☺

Někdy se má představa shodně s uloženým trestem, jindy je můj názor trochu odlišný. Nicméně tohle není moje kompetence, soudit. Tudíž jsou to jen mé názory, které si nechávám pro sebe.“

11. V čem vidíte největší problém u žen, které jsou vašimi klientky?

„Jejich největší problém je jejich spleť problémů, do které se dostaly a obtížně se z ní dostávají. Často právě dochází až k VTOS. Ze začátku je to taky nezáměr situaci řešit, a proto se dostávají až do takových extrémů.“

12. V čem vidíte největší problém u mužů, kteří jsou vašimi klienty?

„Je to stejné jako u žen. Jejich největší problém je jejich spleť problémů, do které se dostaly a obtížně se z ní dostávají. Často právě dochází až k VTOS. Muži oproti ženám bývají méně motivováni rodinou, často mívají menší, nestabilnější zázemí oproti ženám. Ale nelze říci, že by to bylo pravidlem“.

13. Pracuje se Vám lépe s muž, nebo s ženami? Proč?

„Nerozděluji tyto kategorie.“

14. Jak byste popsala spolupráci se soudem? (například ve smyslu pozitiv a negativ)

Dobrá spolupráce se všemi soudy v ČR.

„Moje zkušenosti se soudem jsou pozitivní. Vždy jsme se na vším domluvili a neměli sebemenší problémy.“

15. Jak byste popsala spolupráci s policií?

„Dobrá spolupráce. Snaží se nám pomáhat v případě potřeby, víme, že se na ně vždy můžeme obrátit.“

16. Jak byste popsala spolupráci s vězeňskou službou?

„Dobrá spolupráce, vycházíme si vstříc.“

17. Co považujete na Vaší práci za nejobtížnější?

„Za mě je to motivace klienta. Přimět klienty změnit pohled na situaci a chovat se tak jak by měli a hlavně tak, aby to pro ně nemělo tak závažný dopad na celé situaci.“

18. S jakou věkovou skupinou se Vám nejlépe pracuje? Proč?

„Nerozlišuji. Na věkové skupině nezáleží.“

19. Co je podle Vás nejdůležitější pro člověka, který chce pracovat s touto cílovou skupinou?

„Trpělivost, pevné nervy, empatie, samostatnost, pohotové jednání, umět oddělit práci od osobního života.“

20. Ženy ve věznici mají rozsáhlou škálu možností. Mají mnoho aktivit, možnost vzdělání, zařazení do pracovního procesu... co si myslíte o tomto přístupu? Je to podle Vás dobře?

„Ano je to dobře. Je to pro ženy příprava do života po propuštění. Dává to ženám větší možnosti, naději na kvalitní život venku.“